

EGYETÉRTÉS

Elfizetési árak: Egész évre 28 korona. Félévre 14 korona.
Negyedévre 7 korona. Egy hónapra 3 korona 40 fillér.
Egyes szám helyben és vidéken 10 fillér.

Főszerkesztő
Dr. PAP ZOLTÁN

Szépirodalmi munkatárs
EÖTVÖS KÁROLY

Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. Eötvös-utca 32.
TELEFON-SZÁM:
Szerkesztőség 788. Kiadóhivatal 708.

A vallásegyenlőség mértéke

Írta: Mezei Ernő.

Nem tartoztam soha azok közé, kik Apponyi Albertet megrögzött előítéletek szemüvegén át nézik és ebben az optikai beállításban bármi nyilatkozatára, cselekvésére már eleve megtalálják a kedvezőtlen látszatot. De már azt komoly mulasztásnak fogná tartani mindenki, ha az a felelős miniszter, kire az ország közérdekeinek nagyon jelentős része van bízva, nem tud gondoskodni arról, hogy unos-untalan ellene szóló látszatok ne támadjanak. A kormányzás gyakorlati cselekvéseiből származó látszatok nem egyszerű félreértések, mert ha félreértésekre alkalmat adnak, ezek a cselekvések már hibásak is. Szinte végzettszerű vonássá vált már Apponyi nagy pályafutásában, hogy meg-megismétlődő liberális kijelentéseinek kellő méltánylásához mindig ki kell őt emelni ugyszólván saját múltjából, fényes jelszavait el kell vonatkoztatni attól a világitástól, a mely az ő légköréből kisugárzik és az ő politikai cselekvésén is erős színezéssel átszűrődik. Ezt az absztrakt értékelést egy kormányzó férfiúnál, ki nemcsak eszméket hirdet, nem lehet gyakran megismételni. Ha Apponyit, a minisztert is csak ilyen gomolygón ködös nimbusz fogná koronázni, véglegessé válnék az itélet, hogy nem a teremtó államférfiak fajához tartozik. Meg kellene állapítani, hogy nála eiv és gyakorlat között, szándék és végrehajtás között mindig némi hézag tátong, céljai-

nak és következtetéseinek logikáját valami repedés szakítja meg.

Ahhoz a sokféle veszedelmes milióelemhez, melyek hamis tükrözést idéznek elő Apponyi személye körül, sajnos, hogy oda kell számítanunk a képviselőházi többséget is. Micsoda tomboló türelmetlenség ama képviselő ellen, ki a kultuszminiszterium felekezeti politikája ellen sokszorosan felhangzott vádakat a Házban is szóvá merte tenni! Micsoda viharzó tüntetés a miniszter tiszteletére, mielőtt még ékesszóla ajkait megnyitotta volna. Mikor egyike azoknak az ügyeknek forgott szőnyegen, melyek természetöknél fogva minden pártézésen túl, a bíráló legnagyobb elfogulatlanságát követelik meg, a többség ilyes magatartását senki nem fogja a komolyság mértéke alá helyezni. És ha még úgy állana a dolog, hogy a miniszteri apothozist azok a kijelentések és bizonyítások gyűjtötták fel, a melyekkel Apponyi az ő miniszteri politikájának liberális voltát, felekezetiességtől mentes jellegét igazolni akarta. De biz' tudjuk, micsoda alvilági „dsinek“ üzük mostanában a képviselőház falai között pajkos szellemjéteikaikat.

Tapasztaltuk is, hogy azt az ide-oda libegő, könnyen duzzadó, hirtelen meglottyanó hólyagot, amit manapság többségi hangulatképnek kell vennünk, ezek az örökké süvöltő és ficzkádozó dsinek dohos reakziós szelekkel szeretik telefujni. Az a zugó lelkesedés, amelyet tegnap megeresztettek, bizonyára biztatást és bátorítást akart jelenteni a miniszternek, de nem a liberális irányban való

haladásra. Apponyinak volt már oka arra a keserves sóhajásra: Isten ments meg barátaitól. Mai helyzetében arra is lehet oka, hogy kissé bizalmatlan legyen bizonyos parlamenti győzelmei irányában is. Dicsőségének vagy balsorsának mondjuk-e, ő neki bizony meg kellett éreznie, hogy szavaival, cselekvéseivel a nagy európai közvélemény mérlegére van helyezve. Mai állásában, amikor Magyarország kultur mozgalmait kell vezetnie és képviselnie, ez kétszeres felelősséget is jelent. Olyant, amely messze túlmagásodik a többségi lelkesedés színvonalán és a hamis látszatot pillanatig sem tűrheti meg.

Ezért konstatálni kell, akármilyen nehézre essék is, hogy a parlamenti extázissal semmi arányban nincs az a hatás, amelyet Apponyi védekezése künn a közönségre és a reánk figyelő világra gyakorol. Talán éppen a többségi túlcsepesség miatt ez a hatás minden inkább, mint közmegnyugvás. Kettős tekintetben igyekezett Apponyi a forgalomba hozott vádakat megdönteni. Tények dolgában és elvek dolgában. Hol nagyobb a fogyatékos, bajos volna megjelölni, de az a bizonyos hézag itt is elénekbe ötlük.

Mindjárt az a nevezetes 35. szakasz az új népoktatási törvényben. Miért is hozta magát Apponyi abba a kényszerhelyzetbe, hogy a törvénynek ezt az utólagos hirtelen megtoldását még utólagosabban is igazolni keljen. Hogy ezt a határozottan elvi érdekű szakaszt a törvényjavaslat teljes letárgyalása után szinte

Lengyelek hontalanítása.

Írta: Dr. Nagyiványi Fekete Gyula.

(Utánnomlás filoz.)

A pángermán barbarizmus újabb hadjáratra készül az elnyomott lengyel nemzet ellen. Folytatja a durvalelkű vaskanczellár erőszakos politikáját.

Mert a német faj, óriási kulturája dacára, főleg a kardra támaszkodik ma is, s majdnem az összes nemzeteknek a földön a legveszedelmesebb ellensége.

Magyarországnak egyelőre hegyi részét szeretné békésen meghódítani s már is rengeteg sikert aratott, mert Nyitra, Trencsén, Sáros, Szepes s más megyék leggazdagabb völgyeit és magas bérceit német főurak foglalták el, kiknek egyáltalán szorult anyagi viszonyok közt nem élő nemes birtokosaink is eladták a magyar földet. Nálunk az oláhság szabadon vásárolja a magyar családok birtokait, s míg a magyar tűzhelyek Erdély déli részén fogynak, az oláh tűzhelyek szaporodnak. Mégis a magyar nemzet védi az idegen nemzetiségek külön egyéniségét, anyagi és szellemi fejlődésük szabadon folyhatik s ezért a jószágos, elnéző, gyámolító közös anya elien szórják az egész világon a szidalmakat, rágalmozó hadjáratot indítanak azon Magyarországra ellen, mely már veszélyesség türelmes és szabadságtisztelő.

Nem úgy jár el Poroszország s vele

együtt az egész germán világ. Ime, a napokban Bülow herceg oly törvényjavaslatot terjesztett elő, melynél fogva a német „telepítő bizottság“ számára azt a felhatalmazást kéri, hogy joga legyen rövid uton kisajátítani a lengyel földbirtokot. Emellett újabb 300 millió márkát kér a birtokszerezés és telepítés céljaira. Nos, e pontnál meg kell állanunk s ezen „birtokszerezés“ multját feltárni s aztán tisztán fog állani előttünk az elethalál harcot vivó kis népfaj helyzete.

Poroszországban 3,500,000 lengyel él s miután Bülow szerint e nép „patkány módjára szaporodik“ s a Vaterland nyelvét elfogadni nem akarja s általában a németiség nézve veszélyes elemet képez, már Bismarck elhatározta azt, hogy a lengyeltől meg kell szerezni a nyaföldjét. Abban igaza volt, hogy a kié a föld, azé a haza, de a birtokszerezés eljárása a barbarizmus jellegével bír, mert erőszak képezi alapját. És mi volt a vaskanczellár alap gondolata? Hogy anyagilag tönkretelhesse a lengyel nagybirtokosokat, 1886-ban azzal kezdte hadjáratát, hogy 50,000 Oroszországból és Ausztriából odavándorolt lengyel mezőgazdasági munkást száműzött Németországból. A nagybirtokosok egy csapással elvesztették munkásaikat, nagy részük kénytelen volt birtokait eladni. Ekkor szervezte Bismarck a „telepítési bizottságot“, melynek 100,000,000 márkát azzal bocsátott rendelkezésére, hogy megvévén a lengyel birtokokat, azokat német parasztok közt elparcellázza.

Ily támadás irtózatossá hatással volt a szegényebborsu lengyelekre nézve, de csakhamar felismerve a helyzetet, azzal védekeztek, hogy szerény 3,000,000 márkával lengyel földhitelintézetet alapítottak és eképp felvették a németekkel szemben az egyenlőtlen harcot. E harcából azonban diadalmasan jöttek ki a lengyelek. A német bizottság rengeteg pénzével nagy áratat fizetvén a lengyel kisbirtokosoknak, ezek a helyet, hogy Monakóban eljártok volna pénzüket — mire Bismarck számított — összes vételárösszegüket lengyel földhitelbankokba helyezték el, s csakhamar képesek lettek a németet saját pénzével levérni, mert most már öök német birtokokat is vettek meg és ezeken alapját vetették a lengyel paraszttűzhelyek szaporodásának.

Mindamellét a német bizottság további 100,000,000, majd ismét 250,000,000 s ma már 300,000,000 márkát vett igénybe, szigorúan ragaszkodva az eredeti terv végrehajtásához. Eljárásának az volt eredménye, hogy 1886—1904 január 1-ig vett 405 nagybirtokot és 226 parasztbirtokot, ami 228,553 hektár földnek felel meg. Ezen földért 175,353,630 márkát fizetett a német és e terület fele részén 7539 porosz tűzhelyet alapítván, ott 49,000 német talált otthont. Csak hogy 81,000,000 márkát kellett ezenfelül tanács és falvak alapítására fordítani, aztán 25 templomot, 17 kápolnát, 117 iskolát, 191 hivatali épületet, 497 magánházat stb. kellett emelni. Amde mindezekkel Bismarck és utódai célt nem értek, még eddig nem sikerült nekik a len-

észrevétlenül, villámszerű indítványozással és villámszerű miniszteri kijelentéssel juttatták a törvénybe, ez az eljárás egymagában nem alkalmas-e arra, hogy a minisztert odíózus látszattal terhelje? Oly nagyszabású politikusként, mint Apponyi, bizonyára föl kellene tenni, hogy az ily reformtörvényt csak jól megfontolt koncepczióra, minden jogos érdek méltányolására, biztos irányeszmékre lehetett alapoznia. Miért nem vette fel tehát a törvény kedvezményeinek a szerzetes tanítókra való kiterjesztését már eleve a javaslatba, ha valóban úgy volt meggyőződve, hogy ez a szakasz nem ellenkezik a törvény elvi célzatával. Az előleges kritika kikérülése ime mégesebbé tette az utólagos kritikát, a miniszter a helytelen valóságot még rosszabb látszattal, a felekezeti egyoldalúság színével vásárolta meg. Azokat az adatokat pedig, amelyek tetszetős csoportosításával Apponyi a tanári kinevezések körül tanusított, föltétlenül igazságosságát kívánta fénybe helyezni, máris szétzilálta a szakavatott kritika, mely határozott tévedéseket is mutat ki bennök. Apponyi igaz intenczióját ugyan senkisésem fogja gyanúsíthatni, de nyilvánvaló, hogy olyan egyoldalú információk után indult, amelyek forrását nem kell messze keresni. Elég megismertette magát a felekezeti tulajdonság harsogó kitörésével. Kár volna figyelmen kívül hagyni azt, hogy a kultuszminiszterium katolikus felekezeti egyoldalúságát oly tekintélyes egyházi testületek is panaszozzák. Ezeket rövidesen a könynyelmű vádaskodás bűnével illetni, ily nagyfontosságú, a kedélyek nyugalmát oly veszedelmesen érintő kérdésekben talán még sem lehet. Apponyi még új seprő a kultuszminiszteriumban. Ennek fokozott működése ráférne arra a sok régi lomra, mely a kultuszminiszterium zugaiban az idők haladtát gunyolja.

Am van Apponyinak egy nagy ütőkártyája. Az 1848. XX. t.-cz. fokozatos végrehajtása, már aminő értelemben ő a törvényt és a törvény végrehajtását felfogja. Mi annak a 48-as törvénynek va-

lódí szelleme, arról ugyan kár volna vitatkozni. Apponyi is a felekezeti egyenlőség és viszonyosság magna charta-ját látja benne és szívesen valljuk, hogy ez biztató világosságot jelent a szellemek viharos hullámzásában. Mily szerencse valóban, hogy ezt a törvényt már hatvan évvel ezelőtt egy valóban fölvilágosult és a kor nagy igazságaival eltelt nemzedék megalkotta. Szinte bizonyos, hogy ha ez a törvény nem volna meg, mai törvényhozásunknak oly csodálatosan megrekedt és a legszűkebb látókörbe gubózott közszelleme vadul ágaskodnék a megváltó gondolat ellen. Akadtak bátor férfiak, akik a régi elkallódott törvénytábláról levakarták a ráragadt szennyet és bárha csonkán, bárha hézagosan is, láthatókká váltak, mint a középkori pergamentek felső rétege alatt az ókori klasszikus írássok, a régi bűvös fényű betűk és bennök a magyar történelem százados követelése: a lelkiismereti szabadság. Ezeknek a lelkekre ható világossága kényszerítette már az előbbi kormányokat is arra, hogy a törvény végrehajtását megindítsák. Apponyira háruult a valóban dicső feladat, hogy a megkezdett munkát szerencsésen végvigye. Hogy mennyire fogja az elvek egységét megővni és mily következtetésekig fog elhatolni, ettől függ kormányzati szereplésének igazolása, politikai egyéniségének végleges hírneve. A lelkiismereti szabadságról szóló régi törvény, ez ma az ország lelkiismeretének törvénye.

Budapest, november 28.

A képviselőház holnap, pénteken, 10 órakor ülést tart, amelyen folytatják a kiegyezési törvényjavaslatok tárgyalását.

Justh Gyula a helyzetről. Justh Gyula, a képviselőház elnöke, a jövő hónap kilencedikén beszámoló beszédet tart Makón, amely alkalommal nyilatkozik az általános politikai helyzetről is.

A tisztí fizetések rendezése. A Zeit estilapja szerint az utóbbi időben ellentétes hírek terjednek el a tiszték fizetésének rendezéséről, állítólag magyar

részről elháríthatatlan akadályokat gördítettek a tiszték fizetésjavítása elé és ezt a kérdést össze akarták kapcsolni a magyar katonai követelésekkel. E híresztelésekkel szemben a Zeit ismét csak arra a közleményére utal, amely a közös minisztertanács után jelent meg. Azt irtuk akkor — ugymond — hogy a tiszték fizetésének rendezését illetékes helyen nem ejtették el és 1908-ban az valóra fog válni. A dolgok állása e részben ma sem változott. Minden ezzel ellentétes hír alaptalan. A magyar kormány — úgy mondják — a hadvezetőség kívánságát költségvetési okokból ellenzi, mert nem hajlandó nagyobb terhet vállalni. Azt híresztelik, hogy a magyar kormány nem állhat a magyar képviselőház elé a kvótaemelésen kívül még a hadügyi költségvetés emelésével is. Ez a közlés szintén alaptalan. A magyar kormány a költségvetés emelkedése szempontjából nem tehetett a fizetésrendezés ellen kifogást, mert 1908-ra az egész hadügyi költségvetés 8,000,000 koronával kisebb az előző évinél. A tiszték fizetésének rendezése összesen 9,000,000 koronát igényel, amiből Magyarországra három, Ausztriára hat millió korona esik. Mivel a fizetésjavítások levonásba kerül az előléptetési díj, ez 2,6 millió koronát tesz ki s így a fizetésrendezésre összesen 6,4 millió korona kell. Ebből kitűnik, hogy abban az esetben is, ha a közös hadügyminiszter az 1908. évi költségvetésbe beállítja a 6,4 millió koronányi összeget a tiszték fizetésjavítására, a jövő évi költségvetés még mindig 0,6 millió koronával marad az idei budget mögött. Nyilvánvaló tehát, hogy költségvetési kifogásokat a tiszték fizetésrendezése ellen felhozni nem lehet. Ilyen körülmények között a hadvezetőség kérni fogja a szükséges összeg beállítását az 1908-ik évi költségvetésbe, még pedig január 1-ére visszaható erővel. Nincs semmi ok, hogy a tisztikar aggódjék. A közös hadügyminiszter ragaszkodik állásponthoz és a fizetésjavítás kérdését nem hajlandó elejteni. A hangulatot ismerve a tisztikar körében, kétségtelen, hogy a mostani hadügyminiszter lemondása esetén nem akadna táborok, aki vállalkoznék a hadügyi kormány vezetésére, a fizetésrendezés elodázásával.

A képviselőház bizottságából. A képviselőház mentelmi bizottsága e hó 30-án délelőtt 11 órakor ülést tart, amelyen Bozóky Árpád, Bernát István, gróf Bethlen István, Szász József, Rakovszky István és Okolicsányi László képviselők mentelmi ügyeit tárgyalja.

A VI. bíráló bizottság 1908. január 3-án délután 4 órakor tartandó ülésén tárgyalja a Lukács László képviselő megbízólevele ellen beadott panaszt.

A közlekedési bizottság holnap, pénteken a déli szünet alatt ülést tart; tárgya: a kassa-hegyaljai vasutról szóló törvényjavaslat.

gyel föld megvételével a lengyel nemzetet földönfutóvá tenni. Vizsgáljuk az igazi helyzetet.

Tény mindenekelőtt az, hogy nincs oly lengyel hazafi, ki hajlandó lenne földbirtokát a német államnak eladni, ha csak végszükség esete nem állott be. Minthogy pedig igen csekély a száma azon lengyel birtokosoknak, kik szorult viszonyok közt élnek, a német bizottság nem lengyel, de német birtokokért adta a rengeteg vételőrokat. A már fentebb jelzett 405 nagybirtok és 226 parasztbirtokból csak 160 birtok és 113 parasztagadás 95.713 hektár terjedelemben lengyel vagyon volt; ellenben 245 birtok és 103 farm 132.840 hektár területtel 105,000,000 márkáért németektől lett megvéve.

Ámde ezen szokatlan földbirtokvétel igen fontos nemzetgazdasági és szociális eredményt járt. Amint a kormány megkezdte nagyban a birtokvétel, igen magasra felszökött a föld ára is. Mégis a kormány, hogy czélt érjen, kénytelen volt a magas árakat megadni, egyszerűen azonban a telepes is rendkívüli árat volt kénytelen fizetni birtokáért, s miután a dolyfős és luxushoz szokott német drágán gazdálkodik, a takarékos, csekélységgel beérő lengyel pedig a magas munkabérekkel szépen takarít meg, a német telepes helyenként birtokát kénytelen a lengyel mezőgazdasági munkásnak eladni. A kormány eljárása folytán nemcsak a német, de a lengyel földbirtok értéke is magasra emelkedvén, a lengyelek most már a nagyobb hozadék egy részét az intenzív gazdaságba, másik részét a földhitelintézetekbe helyezvén el, nemcsak a

lengyel nemzeti vagyon értéke megszaporodott, de ma már oda fejlődött az állapot, hogy a lengyelek annyi birtokot képesek venni, mint a kifogyhatatlan pénzü német kormány. Még 1886-ban Porosz-Lengyelországban a hektár átlagos ára 568 márka volt, ezután folyton 1007 márkáig emelkedett a vételár. Ily viszonyok közt a lengyelek nemcsak hogy megtartották birtokaikat, de békésen diadalutra indulhattak a németek közé. Maga a „Statistisches Jahrbuch für den Preussischen Staat“ beismeri, hogy 1896—1901-ig Posenen és nyugoti Poroszországban 7828 birtokot 617,200 hektár terjedelemben parcelláztak a németek -s 9079 birtokot 213,700 hektár kiterjedésben parcelláztak a lengyelek. A németek tehát nagyobb területet, de a lengyelek több birtokot parcelláztak. A további előny a lengyelekre nézve még szembe-tünőbb, mert míg azon idő alatt csak 15,941 német farmot 155,200 hektár terjedelemben alapítottak, a lengyelek 22,289 farmot 95,800 hektárral szereztek meg. Az ősi lengyel földön tehát 6000-nél több lengyel családi tűzhelyet alapítottak. A német paraszt 26 holdon, a lengyel 12 holdon gazdálkodik, csak hogy a lengyel apa távol vidékeken jó pénzért dolgozván, nyáron át szorgalmas, derék felesége megműveli birtokát. A már felhozott hivatalos adat szerint eddig a németek 3772 birtokot hódítottak el a lengyelektől, holott a lengyelek a németektől 5183 birtokot szereztek meg.

Ámde a lengyelek e diadalnál meg nem állhattak, most már azon golyó, melyet Bismarck megindított, tovább gurul mindig nagyobb

és nagyobb súlylyal Felső-Szilézia és Pomeránia felé, hol nagy német területek lengyel kézre kerültek.

Ez új veszedelem ismét brutálisabb szigor alkalmazására vezette a németeket. Meghozták ama szégyenletes törvényt, melynél fogva ezentul új lengyel tűzhelyek alapítása tilalmazandó, ha a nemzeti érdek úgy követeli. Ezzel saját hazájukban páriákká lettek a lengyelek, mert ősi hazájuk általuk annyira imádott földjéből nem volt szabad venni többé.

Ámde ezen rettenetes törvény hatalma is megtört a lengyelek nemzeti és gazdasági felébredésének falain, mert az elnyomott faj zsenije és leleményessége ki tudta a germán erőszakot játszani, azért kell új meg új erőszakhoz folyamodnia. E törvény lehetetlenné tette a lengyel parasztagadások szaporodását, egyben azonban a földbirtok értékének apadása s a lengyel előkelő polgárok gazdagodása folytán — lehetetlenné tette a földesurak birtokainak szaporodását.

Igy tehát utolérte a germán erőszakoskodást az einaradhatatlan nemezis, s bár az új 300,000,000 márka nagy veszedelmet jelent a lengyel hazafiakra nézve, mégis, ha ezentul is az önnérséklés, önzetlen honszerelme, szigorú takarékosság és áldozatkészség csillaga vezérendi őket a még sokáig tartó irtóhadjárát utján: a szerencsétlen, leigázott nemzetek Istene segítségével eljutnak a teljes diadal utáig.

Szterényi munkája.

Budapest, november 28.

A koalíciós kormány megalakulásakor — hol alattomban, hol nyíltan — szemére fobbantották Kossuth Ferencnek, hogy olyan államtitkárt vett maga mellé, ki világéletében a hatvanhetes politika küzdő championja volt. A kereskedelmügyi miniszter még a kibiggyesztesre sem méltatta ezeket a vádakokat; bizonyára arra az angol státusférfiura gondolt, ki azt mondotta, hogy a politikai művészet legmagasabb foka: alkalmas helyre alkalmas embert állítani és abban a pozícióban őt megtartva, megvédelmezni.

Az ő politikai érzéke azt sugta neki, hogy Szterényi József alkalmas ember arra, hogy a kereskedelmi minisztérium vezérkarában az első helyet foglalja el. Nem törődött tehát az utca szájával, de várt. Májig. Ha ma válaszolni akart volna a vádaskodásra, csak ki kellett volna nyujtania a kezét és a képviselőházban beszélő Szterényi Józsefnek kellett volna mutatnia:

— Ime a válaszom.

Szterényi József ma azokkal a kritikákkal szállott szembe, melyekkel az egy-paragrafusos kiegyezési törvényt teleszurkálták. Czáfolta ezeket a bírálatokat és a munka közben hirtelen kibontakozott az egész Szterényi József. A munkás ember. Aki mióta az eszébe jutja, csak dolgozott, egyetlen-egy nagy célért dolgozott: Magyarország gazdasági felvirágzásáért — ami annyit jelent, hogy a nemzet nagyságáért és boldogságáért dolgozott.

Kopott klisé, hogy manapság a nemzet nagyságáért generálisok sem tesznek annyit, mint a büroban dolgozó emberek. De ma ki kell kapni ezt a klisé, annyira ráillik a kereskedelmügyi államtitkára. Akármilyen pozícióban volt — mert volt ám idő, mikor Szterényi szimpla közlegény, azután káplár volt és csak lassan jutott fel a magasabb fokozatokba — sohasem tévesztette el szem elől, hogy Magyarország csak egy módon lehet nagy, ha gazdaságilag hatalmasra fejlődik. Ezért dolgozott hangyaszorgalommal.

Hogy ezt éppen most mondjuk el, ennek az a nyitja, hogy mai beszéde valahogy tele van olyan apró ablakkal, melyeken keresztül szét lehet pillantani azokon a területeken, melyeket ez az ember megművelt. Aki figyelemmel elolvassa beszédének egyes passzusait — némelyiket kétszer is el lehet olvasni, oly súlyos a tartalma — láthatja, hogy ezekről a témákról csak az beszélhet így, ki a valóságban keresztülette magát rajtuk. Teorice egyetlen tárgyról sem beszél ő; mindegyiket ismeri a gyakorlatból, mert keresztül ment a kezén. Azt gondoljuk, hogy talán éppen ezért van olyan nagy tekintélye nemcsak a politikusok előtt, de a szakemberek előtt is.

Ezek a szakkörök, ugyanis, nagyon nehezen eléghetők ki. Néhány frázis — még ha statisztikai adatok is csilingelnek rajta — meg nem hatja őket. Igen-igen nagy tudás előtt hajolnak meg ők csak — és Szterényi József előtt mélyen hajolnak meg. Az ő szava: faktumszámba megy. Tudja isten, de nekünk a szám-embereknek ez a reverenciája még jobban imponál, mint a politikusoké. Mert hogy a politikusok ma már egy szívvel, egy lélekkel szólnak elébe babérrt, minden újságolvasó tudja.

Ha Szterényi József feláll a Házban be-

szélni, az az izgalomteli csend támad, mely mindegyik nagy szónoklatnak előhírnöke. Hallgatják visszafojtott lélekzettel és amikor ökonómiai tudásának egy-egy rakétája végigszikrázik a teremben, ropogó tapsnál többet érő, csendes morajlás hөmpölyög végig a padokon. Ő pedig... ő pedig megigazítja a pápaszemét és bontogatja, teregeti tovább témáját. Kossuth Ferencz ma csendes mosolygással nézte — nem a szónokot — hanem azokat az áhitatosan figyelő embereket, kik másfél évvel ezelőtt szemrehányással halmozták el, mert Szterényit maga mellé vette. Ha férfi szívét megdobogathatta diadal, a mai diadal megdobogathatta az államtitkár szívét.

Az ő diadalánál csak a Kossuthé lehet nagyobb; az élesszemű, a jövőbe látó Kossuthé, aki észrevette, hogy arra a helyre a legalkalmasabb ember Szterényi. A pletyka-záporok a maga hátát tartotta oda és nem engedte, hogy Szterényit megzavarják munkájában. Komolyan dolgozó embernek ezen a napon szeretettel kell gondolnia Kossuth Ferenczre és Szterényi Józsefere.

A kiegyezés sorsa.

— Harcz a horvát obstrukció ellen. —

Budapest, november 28.

Az egyszakaszos kiegyezési törvényjavaslat sorsát ma a néppárt hozzájárulása is biztosította. A néppártiak ugyanis a kiegyezés körül támadt bonyodalmakat arra akarta fölhasználni, hogy a maguk részére előnyöket csikarjanak ki és ma délelőtt a képviselőházban gróf Andrássy Gyula belügyminiszter előtt el is panaszták vélt sérelmeiket. A kormány tagjai azonban lecsillapították őket és ma délután a néppárt forma szerint is megszavazta az egyszakaszos javaslatot.

A horvátokkal szemben való erélyesebb fellépésnek első jelensége a horvát országos ülésnek december kilencedikére való összehívása lesz. Ebben állapodott meg a miniszterelnök a bánnal, aki ma éjjel visszautazott Zágrábba, és ebben a tárgybán utazik Wekerle Sándor szombaton a királyhoz. A horvátoknak természetesen nem tetszik, hogy itt félbe kell szakítaniok a mulatságot és ezért nyomban kijelentették, hogy ez az intézkedés a kiegyezés alaptörvényébe ütközik.

Mai híreink a következők:

A horvát országgyűlés összehívása.

Rakodczay Sándor horvát bán ma reggel útra bejött a képviselőházba és délig Josipovich Géza horvát miniszterrel tárgyalta a horvát miniszteri palotában. Wekerle Sándor miniszterelnök a déli szünet alatt szintén felkereste a horvát bán és hosszú tanácskozást folytatott vele.

A tanácskozás után a képviselőházban nagy felűnést keltett, hogy Wekerle miniszterelnök a jobboldali folyosón közel egy félórát beszélgetett Medakovic Bogdánnal, a horvát országgyűlés elnökével. A beszélgetésre Medakovic adta meg az iniciatívát, aki a következő szavakkal állította meg az ülésterembe igyekvő miniszterelnököt:

— Kegyelmes uram, egy minket érdeklő rendkívül fontos ügyben óhajtanám szíves felvilágosítást.

Wekerle, aki éppen akkor fejezte be a horvát bánnal folytatott tanácskozásait, egy ablakmélyedésbe vezette a horvát-szerb koalíció vezérét és érdeklődve hallgatta a folyosói interpellációt.

— Arról van szó, hogy politikai körökben elterjedt hírek szerint, a magyar kormány össze akarja hívni a horvát országgyűlést — magyarázta előbbi szavait Medakovic. — Ha tehát nincs a kormánynak ellenére, légy kegyes ebben a dologban felvilágosítani

— Semmi titkolni való nincs a dologban — felelte Wekerle. — A kormány, szigorúan egyetértve Rakodczay bánnal, már régóta foglalkozik azzal, hogy a horvát országgyűlést egybehívja. Most pedig, amikor a horvát-magyar viszonyok teljesen elmergesedtek, elhatároztuk, hogy a horvát országgyűlést a legközelebbi jövőben összehívjuk.

— Rakodczay Sándor azért jár most a képviselőházban? — kérdezte Medakovic.

— A horvát bán ezideig a bonyodalmak alapos megismerésével és az előzetes munkálatok megtételével foglalkozott. Azt hiszem, itt az ideje, hogy pozitív intézkedésekre határozzuk el magunkat.

Medakovic ezután hosszasan polemizált a miniszterelnökkel, aki szintén részletesen fejtegette a horvát-szerb koalíció által felidézett helyzet válságos voltát. Félórás beszélgetés után, Wekerle elvált Medakovicstól és a terembe sietett, Medakovic pedig összehívta híveit és közölte velük a miniszterelnök nyilatkozatát. A horvátok között nagyon vegyes hatást tett az országgyűlés összehívásának a híre.

A horvát koalíció az első pillanatban örömmel fogadta az országgyűlés összehívásának híret, de később sürűn hangoztatták, hogy a horvát országgyűlés összehívása akkor, amikor a magyar országgyűlés közös ügyeket tárgyal, törvénytelen. Sőt végül már arról is beszéltek, hogy ha a hivatalos lapban meg is jelenik a horvát országgyűlést összehívó kézirat, az országgyűlés elnöke egyszerűen nem hívja össze a képviselőket. És pedig azon indokolással, hogy amikor a magyar-horvát közös ügyekről tárgyal a magyar parlament, akkor a horvát országgyűlés küldöttei a magyar parlamentben vannak elfoglalva.

A horvátok által felidézett politikai válság ügyében egyébként a kormány készen van a megoldásra vonatkozó terveivel. Wekerle Sándor miniszterelnök szombaton Bécsbe utazik, ahol vasárnap kihallgatáson jelentkezik a királynál. A kihallgatás alkalmával Wekerle referálni fog az uralkodónak a politikai helyzetről és előterjeszti a kormánynak a horvát válság megoldására vonatkozó terveit is.

Rakodczay Sándor horvát bán kétnapi itt időzés után ma éjjel visszautazott Zágrábba. A miniszterelnökkel és a kormány többi tagjával folytatott megbeszélések a kormány és a bán közt teljes egyetértést eredményezett a horvát kérdésben követendő eljárásra nézve. A kormány a legjobb akarattal van eltelve Horvátország gazdasági fejlesztését illetően. Erről tanuskodni fog az indennit, illetően autonóm költségvetési törvényjavaslat, melyet a bán a horvát országgyűlés elé terjeszteni szándékozik. Az országgyűlést valószínűleg december 9-ikére fogják összehívni. Az erre vonatkozó királyi leiratot a bán az eddigi szokáshoz híven, az elnök által fogja kihirdetni. Régi hagyomány, hogy az országgyűlés összeülése alkalmából a bán küldöttség útján hívja meg, hogy az ülésen megjelenjen, nem valószínű azonban, hogy a bán e meghívást bevárja. Az országgyűlés első dolga a költségvetés megállapítása lesz. Ez annál fontosabb érdeke az egész országnak, mivel különösen a mai gazdasági viszonyok közt, melyek Horvátországban sokkal súlyosabban érezhetők mint bárhol; a közszállítások és középítkezések a legnagyobb kihatással vannak az általános gazdasági helyzetre. Ha ezzel szemben a horvát országgyűlés többsége a konfliktusból kifolyólag mindent félretéve, előbb a bánnak bizalmatlanságot akar szavazni, akkor az ország érdeke ellen cselekednék, mert a bán kormánya ex-lexbe sodortatván, Rakodczay bán kényszerítve lenne, hogy a legjobb esetben is a már megkezdett munkálatok folytatására szorítkozzék, újabb munkálatokat azonban költségvetés hiányában nem fogantathatna. Ez annál inkább figyelembe veendő körülmény, mivel Horvátországban a magyar állam a legjobb fizető fél. Horvátországban az ex-lex állapot távolról sem oly veszedelmes, mint például az anyaországban, mert ott költségvetés hiányában is beszedik az adókat és sorozzák az ujjoncokat, míg Magyarország a kötelezett tangenseket kiutalványozza, akár van költségvetés, akár nincs. A horvát országgyűlésen a nyelvkérdés kétségtelenül ismét szóba fog kerülni. Az ille-

tékes körök felfogása szerint azonban a vasutas pragmatika szempontjából nyelvkérdésről beszélni tisztán közjogi tévedés. A nyelvkérdés Horvátországban el van intézve, mert a kiegyezési törvény 47. szakasza szerint a közös kormány közegei horvát nyelven hivataloskodnak. Itt csak az a kérdés, vajon a vasuti alkalmazott a magyar állam közös közege-e, vagy sem, mert mindig az volt a felfogás, hogy a vasutak a magyar állam magánvállalatát képezik. Ezért ki van zárva az és nincs magyar kormány, mely ezt megtenné, hogy a vasutas-törvényt, mely már szentesítve van, visszavonja. Ha az összeülő horvát országgyűlés minden ténykedését ennek a kérdésnek a vitatásában merítené ki, akkor éppenséggel nem felelne meg Horvátország népe közóhajának, mely a gazdasági fejlődés és kulturális haladás előmozdítását várja.

A horvát képviselők ma délután konferenciára gyűltek egybe, melyben az egyszakaszos törvényjavaslathoz kijelölték a szónokokat. Holnap Vrbanić fog felszólalni, aki után a horvát képviselők részéről, ha rájuk kerül a sor, Roics Milán és Bauer Antun fognak következnii. A horvát országgyűlés küszöbön álló összehívására vonatkozólag megindult ugyan a tanácskozás, határozatot azonban ma még nem hoztak, mivel számosan a horvát képviselők közül hazautaztak Zágrábra. Az országgyűlés mostani egybehívását a horvátok máris a kiegyezési törvény 34. szakasza megsértésének nyilvánítják, mert olyan időben hívták egybe a horvát tartománygyűlést, mikor a közös országgyűlés Horvátországot is érdeklő fontos ügygyel foglalkozik. A zágrábi „Obzor” utolsó számában felhívja a volt nemzeti párt tagjait, hogy most mutassák meg, hogy igazán nemzeti pártiak és ne csatlakozzanak Rakodczayhoz.

Néppárti értekezlet.

A néppárt hosszas taktikázás után végre ma állást foglalt az egyszakaszos törvény mellett. Délelőtt a képviselőházban újra értekezletet tartott, a melyen véglegesen megállapította álláspontját és követendő eljárását. A párt elfogadja az egyszakaszos törvényjavaslatot, azonban bizonyos kívánságai vannak, melyeket közölni akar a kormánynyal.

Zichy Aladár miniszter, a párt vezére, ma korán reggel megjelent a képviselőházban és behatóan beszélgetett híveivel. Majd Rakovszky István hívta meg konferenciára a párt jelenlevő tagjait az alelnöki szobába, hová Molnár János, Rakovszky Béla, Szmrecsányi György, Beniczky Ödön, Csernoch János, Bresztyenszky Kálmán, Csitáry Béla, Buzáth Ferencz, Gyuriss Emil és Ernst Sándor követték. A tanácskozás során a képviselők kijelentették, hogy a kiegyezés ellen nem kívának állást foglalni, de erősen föltett szándékuk, hogy közigazgatási panaszaikat sürgősen a kormány elé terjesztik.

Ez meg is történt. Gróf Zichy Aladár és gróf Andrássy Gyula miniszterek Hadik János államtitkár társaságában tanácskozásra hívták a párt tagjai közül Molnár János apátot, Rakovszky Istvánt, Ernst Sándort és Csitáry Bélát, akik konkrét panaszukat adták elő. A tanácskozás alatt az a hír terjedt el a folyosón, hogy a néppárt három főispánságot követel magának, a nyitrai, a zalai és a szatmári. Ezt a hírt illetékes helyről a legerélyesebben megczáfolják.

Gróf Zichy Aladár miniszter a következő kijelentést tette ez ügyben:

— A lapok közléséből egy szó sem igaz. Az a hír is valótlan, mintha a néppárt egy, vagy több főispánságot követelne a maga számára. A párt teljesen egységes és minden politikai dologban egységesen jár el. A párt az egyszakaszos javaslatot elvileg elfogadta és a ma délután tartandó értekezlet inkább csak formai jellegű lesz. Megjelenik Wekerle miniszterelnök is és megadja a szükséges felvilágosításokat. Így tehát, ha némelyeknek vannak is aggályai, ezek el lesznek oszlatva.

Délután hat órakor a néppárt meg is tartotta ezt a formális értekezletet, amelyen forma szerint is elfogadta a kiegyezést egy szakaszban elintéző törvényjavaslatot. Egyedül Zboray Miklós szólalt föl a javaslat ellen és kijelentette, hogy nem szavazhatja meg a miniszterelnök felvilágosításai után sem. Nem fog agítani ellene, de reméli, hogy a megszavazást nem teszik pártkötelességgé, mert akkor kény-

telen volna levonni a konzekvenciákat. Szmrecsányi György a horvát kérdést vetette föl, amely a néppártiak bevallása szerint a néppárt frondörködésének okozója volt. A néppártiak ugyanis arra az álláspontra helyezkedtek, hogy az egyszakaszos törvényjavaslat nem felel meg annak a czélnak, amelyet szolgálnia kellene, vagyis nem alkalmas arra, hogy a horvát obstrukciót letörje. Ezzel a javaslattal csak kijátszzák a horvátokat, de nem török le az obstrukciójukat, mert ez a legközelebbi alkalommal, például a költségvetés tárgyalásánál, ismét föl fog éledni. A nyáron a vasutas-törvénynél szintén így játszották ki őket és ennek a következménye a mostani obstrukció, újabb kijátszásra újabb obstrukcióval felelnek. A néppártiak tehát erélyes föllépést és a horvát obstrukció teljes letörését kívánják. Wekerle Sándor miniszterelnök, aki választott Szmrecsányinak, foglalkozott ezzel az állásponttal is. Kijelentette, amint a függetlenségi párt és az alkotmánypárt értekezletén is tette, hogy a horvát lázadás letörésére a rendszabályoknak egész sorozata áll rendelkezésére, amelyek alkalmasak arra, hogy a horvátok obstrukcióját egyáltalában lehetetlenné tegyék. Ezeket a rendszabályokat azonban a maguk teljességében csak újév után alkalmazhatják, addig csak egyes részletei által, amilyen a horvát országos ülés összehívása, nehezítik meg a horvát obstrukciót. Oka pedig ennek az eljárásnak az, hogy a horvátok összeesküvést szöttek az osztrák délszlávokkal és ha itt erélyesen lépünk föl a horvátokkal szemben, Ausztriában a délszlávok obstrukciója akadályozná meg a kiegyezés megszavazását. Minthogy azonban nálunk ezzel a törvényjavaslattal mégis könnyebb a kiegyezés keresztülvitele, elkerülhetjük, hogy Ausztriában mi okozunk nehézségeket. Ha azonban újév után erre nem kell tekintettel lennünk, a horvátokkal szemben azonnal a legerélyesebben fogunk eljárni.

Az értekezletről ezt a jelentést adták ki:

Az országgyűlési néppárt ma este 6 órakor értekezletet tartott, amelyen az egyszakaszos törvényjavaslatot tárgyalta. Az értekezleten gróf Zichy Aladár, 6 felsége személye körüli miniszter elnököt. Az értekezleten megjelentek: dr. Wekerle Sándor miniszterelnök, gróf Zichy Aladár, Rakovszky István, Molnár János, Kovács Pál, Hentz Károly, Gyuriss Emil, Wildfeuer Károly, Karácsonyi Sándor, Csitáry Béla, Förster Ottó, Ernst Sándor, Rakovszky Béla, Beniczky Ödön, Szmrecsányi György, Adamovich István, Zboray Miklós, Nyáry Béla, Csernoch János, Buzáth Ferencz, Bresztyenszky Kálmán, Jánoky Madocsányi Gyula, Artim Mihály, Darányi Ferencz.

Ernst Sándor előadó ismertette az egyszakaszos törvényjavaslatot és előadta azokat a körülményeket, amelyeknél fogva a közigazgatási bizottságban Szmrecsányi és a szóló a benyújtott javaslat felletti szavazásban részt nem vettek. A törvényjavaslatot a kényszerhelyzet alatt elfogadásra ajánlja.

Wekerle Sándor miniszterelnök válaszában a javaslat hármas rendelkezését fejtette ki. Kiemelte, hogy még a javaslat beadása előtt a legkiválóbb közjogászok véleményét meghallgatták és mindezek a javaslat formájában közjogiilag és alkotmányjogiilag semmi aggodalmast sem találtak. Elmondja, hogy az egyszakaszos törvényjavaslat benyújtását milyen körülmények követelik. Hogy a kiegyezési megállapodás minél előbb tető alá jusson, a javaslatot elfogadásra ajánlja.

Szmrecsányi György a horvát kérdésben több kérdést intéz a miniszterelnökhöz, amelyekre dr. Wekerle Sándor miniszterelnök válaszol.

Zboray Miklós előadja azon aggályait, amelyeket közjogi szempontból táplál az egyszakaszos javaslat ellen.

Hentz Károly azt fejteti ki, hogy nem lát semmi közjogi sérelmet a javaslatban, amelyet ezért minden közjogi skrupulus nélkül elfogad.

Beniczky Ödön, majd Rakovszky István szólaltak fel. Az utóbbi kijelentette, hogy csak a horvát obstrukcióra való tekintettel fogadja el a javaslatot.

Buzáth Ferencz felszólalásában kijelenti, hogy azon hírekkel szemben, amelyeket az utóbbi napokban a párttól terjesztettek, feltétlen bizalmat érez és tolmácsol úgy gróf Zichy Aladár, mint az egész kormány iránt és időszerűnek tartja, hogy ezt a bizalmat a párt ezen az értekezleten kifejezze.

Gróf Zichy Aladár elnök úgy a maga, mint a kormány nevében a bizalmat köszönettel fogadja és kéri a pártot, hogy a mai nehéz viszonyok között a kormányt e bizalomban továbbra is részesítse, mert csak úgy lehet azokkal a nehézségekkel, amelyek az ország érdekeit közelről érintik, sikerrel megküzdeni.

Végül konstatálja, hogy a szönyegen levő javaslat-hoz a párt hozzájárul.

Ezzel az értekezlet esti nyolcz órakor véget ért.

A dísszidensek.

A kilépett függetlenségi képviselők mai tanácskozásukon szóvá tették, hogy egyes lapok téves kombinációkat fűztek azon tényhez, mely szerint a kilépett függetlenségi képviselők majdnem teljes számmal aláírták azt a határozati javaslatot, melyet Polónyi Géza benyújtott. Másrésztől viszont úgy tüntették föl a dolgot, mintha a határozati javaslat aláírása már csak azért is véletlennek volna tulajdonítható, mert a dísszidensek más körül csoportosulnának. Mindkét feltevés teljesen alaptalan. A kilépettek egyöntetű működésre incidenciatlanul egyesültek, 48-as függetlenségi elveik propagálása végett, de ez idő szerint senkit vezérliknek el nem ismernek és ilyen törekvéseket vagy inszINUACIÓKAT még csak komolyan sem vesznek.

A kvóta fölemelése.

Wekerle Sándor miniszterelnök a képviselőház mai ülésén terjesztette be a kvótabizottságnak jelentését, továbbá a kormány jelentését a kvóta-bizottság jelentéséről és az ezek alapján készített kvótatörvényjavaslatot. A kvóta-bizottság terjedelmes jelentésében benne foglaltatik az a renunczium is, melyet az osztrák kvóta-bizottságnak most küldenek el és amelynek alapján a törvényjavaslat készült. A jelentés rövid bevezetés után ezeket mondja:

Bármennyire kívánatos lenne, hogy a közösgyi költségekhez való hozzájárulás arányának megállapítása oly alapokra tekeressék, melyek a két állam anyagi erejének és teljesítési képességeinek biztos ismertető jeleit mutatják, ez idő szerint az anyagi erők összemérésének ily biztos támpontjaival alig rendelkezünk s így a teljesítési képesség megítélésénél csak általános szempontokra kellett szoritkozunk. E vizsgálatok során arra a meggyőződésre kellett jutnunk, hogy a gazdasági élet fejlődésének egyik viszonylatában sem találunk okot arra, hogy a jelenlegi aránykulcs megváltoztatását ajánlhassuk. Tiszán politikai okok vezetnek tehát a kvóta-bizottságot, amidőn tekintetbe véve a meggyezés létesítésének nagy politikai jelentőségét, továbbá annak fontosságát, hogy a meggyezés a két törvényhozás között és pedig 10 évi időtartamra föjjön létre, ami a fejlődési döntést kívánja és mindkét fél érdekében áll, a magyar országos bizottság az osztrák kvóta-bizottság által tett javaslatokhoz hozzájárul azzal a föltétellel, hogy azok a politikai tekintetek, melyek a magyar kvóta-bizottságot vezették, teljesen érvényre jussanak. Mindemellett a kvóta-bizottság az osztrák bizottság üzenetére két megjegyzést tesz. Először ragaszkodik ahhoz a következetesen elfoglalt álláspontjához, hogy a népességi szám a teherviselési képesség fokmérőjéül nem tekinthető. Másodszor azt az álláspontot foglalva el, hogy a közösgyi költségekhez való hozzájárulás elve állandó jellegű, míg a vámbevétel közössége csak az időnként kötött gazdasági meggyezési tartamára terjedhet, a bizottság nem ismerheti el, hogy a vámbevétel közössége a közösgyi költségek aránykulcsával állana közvetlen összeköttetésben. Hanem arra az eddig is elfoglalt álláspontjára helyezkedik, hogy a vámjüvedelmek közössége az egységes vámhatár következménye.

Ezután közli a renunczium külön törvényjavaslatban is beterjesztett pontokat, s következő szavakkal végzi üzenetét:

Mindezek folytán a két bizottság megállapodásai teljesen azonosak, a két országos bizottság közötti meggyezést létrejötnék jelentjük ki, s erről a t. országos osztrák bizottságot szives tudomásul vétel végett azzal értesítjük; működésünket ezzel befejeztünk tekintvén, erről jelentésünket egyidejűleg a magyar országgyűlés elé juttatjuk.

A miniszterelnök jelentése röviden elmondja, hogy miután a kormány a kvótabizottság jelentésével minden tekintetben egyetért azt a maga részéről elfogadja és törvényjavaslatát is ennek alapján terjeszti be a képviselőházhoz. A benyújtott törvényjavaslat így hangzik:

Törvényjavaslat

arról az arányról, amelyben a magyar korona országai az 1867. évi XII. t. czikkben közösgöknek elismert állami ügyel terheikhez hozzájárulnak.

1. §. Az az arány, amelyben az 1867. évi XII. t. cz.-ben közösgöknek elismert állami ügyek költ ségei a magyar szent korona országai és a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok által viselendők, az idézett törvényczikk 19. és 20. §-ában körülírt módon, kölcsönös egyezmény útján a magyar szent korona országaira nézve 36,4, a birodalmi

tanácsban képviselt királyságokra és országokra nézve 63.6 százalékban állapították meg.

2. §. A vámjövédék tiszta jövedelme, mely a határ vámjövédéki visszatérítések, valamint a határ és jövédéki biztosítékok visszafizetése, nemkülönbön a 2. bekezdésben megállapított vámkezelési költségátalány és végre az 1879. évi XLI. t.-cz. 13. §-a értelmében Bosznia és Herzegovina országos kormányának járó vámátalány levonása után fenmaradt, a közönségi költségek fedezésére fordítandó, és ennél fogva a közönségi szükségletből mindenekelőtt levonandó.

A vámbevételekből levonandó vámkezelési költségátalány az 1869. évi III. törvénycikk módosításával 1908. évre a magyar szent korona országaira nézve 1,600,000 koronában, a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országokra nézve 5,500,000 koronában állapították meg; 1909. évtől kezdve ezek a vámkezelési költségátalányok évenként 1 százalékkal emelkednek.

3. §. Ugy a magyar szent korona országai, mint a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok kötelesek a közös kiadások fedezésére, minden hóban havi bevételeiknek egy oly részét beszolgáltatni, mely ezen költségekhez ugyanazon arányban áll, mint az összes járulékok az illető évre előirányzott kiadásaiknak összességéhez. Ha a havi részletek összege a járulék összegét el nem érné, ez esetben kötelezik magukat az említett országok, hogy a különbséget és pedig tekintet nélkül bevételeikre, oly időszakokban fizetendik be, hogy a közös államháztartás fenakadást ne szenvedjen.

4. §. Jelen törvény életbeléptének napjával a határvidék után vállalandó közös költségek hozzájárulási arányáról szóló 1872. évi IV. törvénycikk hatályát veszíti.

5. §. Jelen törvény határozmányai 10 év tartamára, vagyis 1908. évi január hó 1-től 1917. évi december hó 31-ig érvényesek.

6. §. Jelen törvény a magyar szent korona országai és a birodalmi tanácsban képviselt királyságokkal egyidejűleg lépett életbe, feltéve, hogy a közös forgalmi viszonyok szabályozásáról szóló szerződések egyidejűleg lépett életbe, feltéve, hogy a közös ügyek költségeihez való hozzájárulás tekintetében azonos határozatok a birodalmi tanácsban képviselt királyságokban és országokban is törvényerőre emeltetnek.

Budapest, november 28.

Küldöttségek a képviselőházban. Budafok, Kistétény és Nagytétény küldöttsége tisztelgett ma Sztérény József államtitkárnál Liptay Sándor és Kmetty Károly orsz. képviselők vezetésével. Kmetty Károly a küldöttség nevében arra kérte az államtitkárt, hogy a budafoki villamos vasutat Kistétény, illetve Nagytétényig vezessék. Sztérény József államtitkár kijelentette, hogy a kereskedelmi kormány törvényadta jogával élni fog, hogy a társulatot a vasuti vonal kiépítésére bírja, mert azért, hogy a környék közelebb jut közlekedési tekintetben a fővároshoz, a tarthatatlan drágaság és lakásvizonyok enyhítésére szolgálja. A küldöttség az államtitkár választát nagy megnyugvással vette tudomásul.

Temesvármegye Szépfalu községéből nagyobb küldöttség tisztelgett ma délelőtt a képviselőházban Darányi Ignác földmívelésügyi miniszternél, akit a küldöttség vezetője, báró Dániel Tibor arra kérte, hogy gátolja meg azt a tervet, amely a község által eddig bérelt kétszáz hold kincstári területnek beerdősítésére irányul. Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter nagy figyelemmel hallgatta végig a község kivánásait és kijelentette, hogy a kérdést a legjobb indattal fogja elbírálni. A küldöttség a miniszter választát nagy örömmel és lelkes éljenzéssel fogadta.

Beszámoló. Mezőfi Vilmos orsz. képviselő most tartotta meg beszámoló beszédét Szegváron, a kerület Székelyén. Mezőfi beszámolójában változta az általános politikai helyzetet és kijelentette, hogy habár a kiegyezést és a kvótaemlést nem fogadja el, elítéli úgy a horvátokat és a nemzetiségiek, valamint a függetlenségi pártból kiléptek obstrukcióját és azoknak a kormány ellen folytatott akcióját. Elítéli pedig azért, mert a képviselőház munkálkodásának e mesterséges megakadályozása kielégíti az általános titkos választói jog tárgyalását. A választóközönség Mezőfi beszédét zajos helyesléssel fogadta és neki egyhangulag bizalmat szavazott.

Interpellációk. Dr. Hinkelér Ernő, az oklándi kerület képviselője, ma interpellációt jegyzett be „az udvarmegyei közigazgatás korrupciója, a főispán, alispán és főszolgabírák visszaélései tárgyában”. — Fried Lajos munkácsi képviselő a Beregvármegyei tarthatatlan közállapotok tárgyában. Mindkét interpellációt a belügyminiszterhez szöli.

A t. Házból.

I. Vegyes ellenzék.

A nyirkos ködön át Sággy Gyula igyekezett utat törni a Ház felé. Lovászy Márton segített ő méltóságának. Egy lakkcipős és kamáslis gallyal jött velük szembe.

— Mi ujság?

— Sztérényí viviszekciót csinál az öreg Polónyin.

— Jaj, akkor siessünk!

Siettek és idejében érkeztek. Előbb nevezetes dolgok nem voltak. Csak az ellenzék demonstrálta a maga vegyes mivoltát. Nem számítom ide Samassa Jánost, aki az egyszakaszos javaslat támogatása érdekében szólalt fel. Ámbár valószínűleg nagyobb hatása lesz ama beszédnek, melyet gróf Apponyi Albert fog mondani ugyanezen célból. Nem ma, kérem. De már Polit Mihály, a vén csataló, az ellenzék vegyes mivoltának kifejezője. Polit a nemzetiségiek ügyeivel is foglalkozni akar, a horvátokéval is, a delegációval nemkülönbön. Annyi visszaemlékezése, impressziója és kedvenc témája van egy ilyen öreg embernek, hogy magáról a kiegyezési inségjavaslatról egészen elfeledkezik. S csak akkor jut eszébe, hogy erről kellene beszélni, amikor már késő, amikor már megtörtént ami megtörtént, amikor elkalandozásai miatt többszöri figyelmeztetés után, az elnök már megvonta tőle a szót és leültette az öreget. Volt nagy riadalom. A horvátok kaczagtak, tapsoltak; ők vették legelőször észre, hogy az elnöki székben Justh Gyula ül, aki nekik annyi szabadságot adott voít, hogy Polit Mihály ennek felével is beérte volna.

Most azonban Sztérényí beszél és végzi Polónyin ama nevezetes viviszekciót. Az államtitkár, aki a nap huszonnégy óráját úgy használja fel munkálkodásra, mintha az legalább is 48 órából állana, arra is ráér, hogy szónoki sikereket keressen. Az argumentumokkal szemben felsorakoztatta a maga ütegeit és miután nemcsak arról volt szó, hogy Polónyit lezáfolja, hanem hogy a kormány álláspontja részére mindenkit meghódítson, a feladat méltó volt a Sztérényí ambíciójához. Csak Olay Lajos nem lett volna ott kontráznak. Olay Lajos, aki akkor lépett vissza a függetlenségi pártba, amikor Polónyi onnan kilépett, Olay, aki „nehezményezte”, hogy Sztérényí oly hosszasan foglalkozik Polónyival, Olay, aki, amidőn Sztérényí Polónyi Gézát oly előkelő jogásznak nevezte, hogy állításait nem lehet czáfolatlanul hagyni, így folytatta: „Dehogyan is nem; én elmentem és itthagytam tegnap.” (Bizony nem mindig az az ellenzék, amelyik támad, de néha az is, amelyik támogat.)

Sztérényí a Kossuth Ferenc háta mögött állott és a függetlenségi párt aszerint igazodott, a miképpen Kossuth Ferenc helyeslően bölíngatott. Minthogy pedig Kossuth Ferenc gyakran bölíngatott, a függetlenségi párt is sűrűn helyeselt. Nem állhatta ezt Molnár Jenő, a diszidens negyvennyolcas s egyszerre a következő monológot eresztette meg:

— Szép időket élünk, a 48-as párt helyeselt a 67-es államtitkárnak s lehúrogja a 48-as Polónyit.

A mondat vége beleveszett a csengettyűzésbe, melyet Justh Gyula csinált s ennél fogva a hatvanhetes oldalon nem hallották a befejezést s úgy értették, hogy a hatvanhetes párt nem helyeselt. Hát a legközelebbi mondatnál a hatvanhetesek is megtapsolták Sztérényit.

Sikerült-e a Sztérényí terve? Igen. Legyőzte és legyűrte Polónyit és ezenkívül mindazokat, akik közbeszólásokkal kereskedtek. De

ez a siker természetes volt. A parlamenti többség mohón ragad meg minden alkalmat, amikor a maga állásfoglalásának az igazolását találja. És Sztérényí előzékenyen igyekszik erre módot adni.

Bánffy Dezső nyugtalanul jár-kél a folyosón. Egy riporter a szünet alatt ellesett egy pábeszédet:

— Terhes vagy, kegyelmes uram...

— Igen. De már szülni szeretnék.

A tegnap óta magánál hordott beszédéről volt szó. Justh Gyula résztvevően biztatta:

— Na, majd segítünk rajtad, drágám...

Sebestyén doktor is, aki el-hal Bánffyért, támogatta:

— Jó is lenne, mert a kegyelmes ur erősen meghült...

Ennél fogva, amidőn a következő szónok, az oláh Lukácsiu László az inségkiegyezésről aképpen akart beszélni, hogy a magyarok bejövetelevel az oláhság történelmére vetett egy ezer esztendő visszapillantást és csak egy negyedóra múlva jutott el a pragmatika szankcióhoz, Justh Gyula elővette a nagy csengettyűt:

— Kérem, méltóztassék közeledni a tárgyhöz.

— Bocsánat — folytatja Lukácsiu — rá kell világítanunk a körülményekre, melyek között érdemeket szereztek ősünk, a csatamezőn, mint a családi tűzhely mellett.

Justh Gyula abszolúte nem volt vele egy véleményen.

— Másodszor figyelmeztetem — csengetett rá — nem engedem, hogy eltérjen a tárgytól. A Házról kellene engedelmet kérnie.

Sztérényí csak integetett, integetett, hogy meg kell engedni. Justh feltette a kérdést szavazásra. A képviselők felállottak, hogy megengedik. Sztérényí megérintette a Kossuth Ferenc vállát, hogy álljon fel, de a miniszter éppen Szatmári Mórral volt elmerülve nagy és mély, diskurzusba. És amikor a Ház többsége felállott, akkor Justh kimondta a határozatot, hogy a többség nem engedi meg az eltérést.

— De megengedjük — szóltak.

— Már kimondtam a határozatot.

Ez ellen nem lehetett tenni. Ők úgy okoskodtak, hogy jobb lenne, politikussabb volna, ha a mai ülés hátralévő részét odaengednék Lukácsiu s ezzel demonstrálódna a vegyes ellenzék obstrukciós törekvése és még ezenkívül egészen más az, hogyha Lukácsiu támad, mint hogyha a Bánffy által támadatik. De Justh Gyula tekintettel volt a szenvedő Bánffyra. Lukácsiu egy darabig még kísérletezett. Megpróbálta úgy kezelni a nemzetiségi kérdést, hogy minden második percében azt mondta a „közgazdasági”, de nagyon füleltek rá és amikor egy oláh nőgyelethez tette hozzá, hogy „közgazdasági”, akkor vége volt, be kellett fejeznie, le kellett ülnie.

A régi obstrukciósok mosolyogtak. Sztérényí, naiv Lukácsiu László, te rajtunk akarsz kifogni...

II. Bánffy . . .

Az elnöki emelvény löndulata következtében a villamos csengettyűk is megszólaltak a képviselőház egész területén, amikor báró Bánffy Dezső felállott és beszélni kezdett. A hatvanhetes oldalon állott, az alkotmánypárt első sorában ama szék mellett, melyről a parlament átköltözésének idején konstataáltak, hogy a topografiai viszonyok szerint ez felel meg a Deák Ferenc régi helyének. Iráscsomóit balfelől rakosgatta maga mellé és minthogy a hatvanhetes oldalon elszigetelten állott, ama negyvennyolcasok fel fordult, akik szintén elkülönítették magukat a többségi negyvennyolcasoktól. Hallgatól azonban voltak minden oldalon: alkot-

mánypártiak, akik közönyösek igyekeztek maradni, horvátok, akik rejtett örömmel szemlélték, oláhok, akik gyűlölködtek, de szívesen fogadják, hogy szintugy tiltakozik a kormány politikája ellen, amiként Lukacsu, a disszidensek, akik emlékeznek, hogy a Bánffy-válság idejében Polónyi volt a legádázabb ellensége és a liberális függetlenségiek, akik sajnálják, hogy ebben a harcban nem mehetnek Bánffyval egy uton. És Wekerle hátradőlve a székén, nézi és hallgatja. Szelíden nézi, miként ha mondaná: „Meg akarsz buktatni engem. Hát hiszen azt megteheded. De ki jön utánam? Talán te? Ebben csalódnai fogsz, paitás . . .” Egy gyenge mosoly fut át a Wekerle arcán „Csalódnai fogsz . . .”

Hányan vannak még, akik ilyen gondolattal foglalkoznak. Akik míg hallgatják, afelől spekulálnak, vajon ha megbuknák a mostani kormány, következhetne-e utána Bánffy. Akik aképpen mérlegelik a szavak és mondatok súlyát, hogy vajon mennyit nyomnak, ha bécsi fonttal mérjük. De igaza volt Sebestyénnek, Bánffy rekedt. A hangja érdes, rikácsoló, náthás hang. Nem lehet vele várat ostromolni. Hadsereget tényleg vezényelhetne ezzel a hanggal, ha volna hadserege. De az, ami ott van, vagy a Polónyié, vagy a Lengyelé, vagy a Nagy Györgyvé, esetleg a Farkasházyé, ámbár, hogyha nem volna olyan messzire a negyvennyolcz a Deák Ferencz helyétől, lehetne a Bánffyé.

Igy hát csak hallgatják, hallgatják a Bánffy kiegyezési beszédét és mindegyre folytonosan leginkább azt konstatálják, hogy be van rekedve. Talán ha ez a baja nincs, háromszorta annyira temperamentumos lett volna a beszéde, de viszont egy harmadrésznél ennyire sem — kormányképes. Az elnöki emelvény felett széles sorban ragyogtak most is díszes alapon a vilánylámpák az egész déli oldalon végigsorakozva. Az emelvényen Justh mellett ott állott Szentkirályi Zoltán, a papképviselő reverendában, kezeit összekulcsolva, kinnál álmos eső hullott csedesen, Bánffy most olvassa a maga törvénytervezetét, melyet a kormányéval szemben határozati javaslat alakjában benyújt, olvassa reccsögő, rekedt hangon . . .

— Ez a litánia — sóhajtoznak a jobb oldalon.

Bánffy azonban magyarázza, hogy ezzel a javaslattal meg kellene hogy béküljenek az osztrákok is, mert őket is köti a paktum. Aztán meg, miért kelljen, valahányszor Ausztriával bajok vannak, mindig nekünk huzni a rövidebbet.

— Amig ön által miniszterelnököt tettem, addig másképpen is beszéltem — szölt e percben Wekerle háta mögött Markos Gyula.

Wekerle boszankodva fordult hátra:

— Jaj, kérem, ne támogasson.

Csakugyan ez a támogatás Bánffy malmára hajtotta a vizet, mert rákésztette, hogy elmondja: mit lehet csinálni hatvanhetes alapon is anélkül, hogy olyan negyvennyolczas támogatásra volna szükség, mint amilyennel most rendelkezik Wekerle. Persze csak Markos Gyulára vonatkozta.

A végén mégis csak oda lyukadtak ki, hogy megint késő idő lett, két óra mulott, amikor Bánffy bevégezte és az ülést be lehetett zárni. És hogy Bánffytól sokkal többet vártak, erősebb támadást, erősebb opportunizmust, kevesebb óvatosságot.

Hát Justh Gyulával is megbékültek, amiért már ma szóhoz juttatta Bánffyt. Mert hogy Bánffy ma egész bizonyosan rekedt volt és ki tudja, hátha holnapra rendbe jött volna a hangjával.

A beszéd bírálásánál annyira dominálta a helyzetet ez a rekedtségi állapot, hogy egy képviselő, aki (annál inkább, mert a disszidensek-

hez tartozik) kérte, hogy ne nevezzük meg, ezt a szójátékot csinálta:

— Mi a különbség az olyan ember közt, akinek osztályorsjegye van és Bánffy közt?

— Az a különbség, hogy annak van kecsesítő reménye, Bánffynak pedig reccsgetető keménye.

Egy kicsiny és egy nagy esemény.

— A képviselőház ülése. —

Budapest, november 28.

A Ház mai külső eseménye az, hogy Vajda Sándor megjelent a Házban. Melységes megvetéssel fogadták; még szóra sem érdemesítették. Belső nagy eseménye pedig az volt, hogy Sztérényi József nagy beszédet mondott. Az egyszakozos javaslat ellen fölhozott minden jóhiszemű és rosszhiszemű argumentumot megczáfolt. Különösen Polónyi tegnapi beszédével foglalkozott hosszasan, annyi jóakarattal, annyi tudással, hogy Olaj Lajos meg nem állhatta, hogy oda ne szóljon: „Ugyan kérem, nem érdemes annyit Polónyival foglalkozni!” Az államtitkár mindamellett még jobban belemelegedett témájába és még szélesebb alapokon fejtegette, hogy az egyszakozos törvény nem érinti az alkotmányosságot és hogy ez az egyetlen kivétel ut a horvátok-csinálta helyzetből. Sztérényinek igen nagy sikere volt. A többség tüntetően tapsolt fejtegetéseinek.

A javaslat mai első szónoka különben Samassa János volt; mellette szólott. Utána Pollt Mihály ellene beszélt, de oly rettenetes hosszadalmassággal, hogy az elnök kénytelen volt tőle megvonni a szót. A nemzetiségi Lukács László szintén a paragrafus ellen beszélt, de olyan módon, hogy tőle is majdnem megvonták a szót. Az oppozícióhoz csatlakozott Bánffy Dezső is. A volt miniszterelnök fejtegetéseit a Ház osztatlan figyelemmel hallgatta. Természetesen a tulajdoni többség távol volt attól, hogy Bánffy konkluzióival azonosítsa magát, de a magas színvonalu beszédben mindenki élvezetét találta. Bánffy beszéde után arról az indítványról szavaztak, amely az üléseket egy órával meghosszabbítja. Elfogadták.

Részletes tudósításunk ez:

A képviselőház ülése.

— Kezdődött d. e. tíz órakor. —

Elnök: Justh Gyula.

Jegyző: Vertán Endre és Zlinszky István.

Az elnök: Az ülést megnyitja.

Wekerle Sándor miniszterelnök betérjeszt a kvóta-bizottság jelentését s a kvótáról szóló törvényjavaslatot, amelyet a Ház annak idején tárgyalni fog.

Következik az egyszakozos törvényjavaslat folytatódó tárgyalása.

Az egyszakozos.

Samassa János ostromozza a horvátok pártitűsét s kifejti azokat az okokat, amelyek miatt helyesli a törvényhozás akaratának energikus megnyilatkozását. Elfogadja a javaslatot. (Beszéde közben Vajda Sándor oláh nemzetiségi képviselő Goldis László képviselő társaságában bejön a terembe s régi helyére ül, anélkül, hogy bárki is rá figyelme.)

Pollt Mihály az egyszakozos javaslat ellen beszél. Hosszadalmas fejtegetései során beszél az angol alkotmányosságról, a régi Hungáriáról, a hatvanhetedik férfiák szándékairól, báró Bánffy Dezső sovizmusáról, majd a macedón bandák garázdálkodásáról s aztán ismét a választói jogról.

Az elnök (csöngtet): Tessék a tárgyra térni, mindezek a dolgok nincsenek most napirenden. (Helyeslés.)

Pollt Mihály. A nemzeti kormány által kötött kiegyezés élenken bizonyítja Magyarország inferioritását Ausztriával szemben. Fejtegeti aztán a csernovai eset tanulságait.

Ugron Gábor: Ez már csakugyan nem tartozik ide.

Az elnök: Másodszor is figyelmezteti Polltot, térjen a tárgyra; különben meg fogja tőle vonni a szót. (Helyeslés.)

Pollt Mihály: A horvát obstrukcióról beszél. Csodálkozik, hogy régi képviselőtársa, Ugron, nem emlékszik a régi horvát beszédekre.

Ugron Gábor: Megkezdtek horvátul s folytatták magyarul. Volt bennök annyi tisztesség. (Igaz, ugyan!)

Pollt Mihály arról kezd beszélni, hogy a horvátoknak van-e joguk horvátul beszélni a képviselőházban, vagy nincs?

Az elnök figyelmezteti Polltot, hogy ez nem függ össze az egyszakozos javaslattal. (Helyeslés.)

Pollt Mihály: Elitéli az obstrukciót s hosszasan foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy csakugyan delegátusok-e a horvátok vagy sem?

Az elnök (csöngtet): Kénytelen vagyok a képviselő urtól megvonni a szót! (Élénk helyeslés.)

Pollt Mihály (ijedten): Most már mi lesz velem? Van nekem egy törvényjavaslatom is! (Derűtlenség.)

A horvát képviselők erre egyértelműleg tapsolni kezdtek Polltnak, mire a magyar képviselők „Éljen az elnök!” kiáltással feleltek.

Az elnök: A képviselő urak tapsának tüntetési látszata van az elnöki intézkedés ellen. Figyelmeztetem önöket, hogy ha így folytatják, megkérdem a Házat, hogy az elnökkel szembehelyezkedő képviselőket nem utasítja-e a mentelmi bizottsághoz?

Goldis László: A házszabályokhoz kérek szót!

Az elnök: Sztérényi államtitkár ur már szólásra van felszólítva, tehát a képviselő ur most nem beszélhet.

Sztérényi József beszéde.

Sztérényi József államtitkár: Polónyi Géza a Ház tegnapi ülésén ezen törvényjavaslat tárgyalása kapcsán olyan téves alkotmányjogi és közjogi tételeket állított fel és oly merőben alaptalan kereskedelempolitikai állításokat koczkatatott meg, amelyekre nézve a kereskedelemügyi miniszter ur szükségesnek tartja, hogy a legelső alkalom használtassék fel ezen tételek megczáfolására és a helyzetnek tisztázására, nehogy egyetlen pillanatig is azok, akik a kérdés érdemét nem ismerik, tévesen itéljék meg a kiegyezést és azt a törvényjavaslatot, amelyet a kormány betérjesztett. Polónyi olyan alkotmányjogi és közjogi tételeket állít fel az egyszakozos törvényjavaslattal szemben, amely tételek számos preczedensben, de magának a t. képviselő urnak a kormányban való részvétele alkalmával is alaposan megczáfoltattak. (Halljuk! Halljuk!) Polónyi mindenekelőtt kifogásolja, hogy az egyszakozos törvényjavaslat az abban említett, de ahhoz nem mellékelte törvényjavaslatokat jóváhagyja, holott azok nem is fekszenek a törvényhozás előtt; azt állítja, hogy a törvénytervezet indokolása szerint meghozatik ugyan az a törvény, azonban a törvénytárba felvéve nem lesz; a nemzetközi szerződésekre vonatkozólag szerinte a magyar közjog az ilyen szerződések becikkelyezését követeli, mert ha nincsenek becikkelyezve, érvénytelenek és az mondja, csak a javaslatok címei vannak itt felsorolva, de nincs megmondva, mi van a felsorolt javaslatokban; föltéve, hogy ezen törvény életbelép, kérdi, hogy a polgárok, akiknek ezt hirdetik, — itt már elismeri, hogy kihirdetik — mit fognak megtartani és hogy nem lehet az ország polgáraitól követelni, hogy megtartsák azt a törvényt, mert hiszen nem tűnik ki semmiféle módon a törvényből, hogy mi parancsoltatik és mi tiltatik nekik. Vagyis, Polónyi úgy állítja fel a tételt, hogy Magyarország lakosságát a törvényhozás és a törvényhozás által hozandó törvény alapján a kormány a végrehajtás rendjén teljes sötétségben hagyja arra nézve, amit kíván és amit végrehajtani akar.

Konstatálni kívánom, hogy a kormány nem kéri, de nem is kérheti, hogy az ezen egyszakozos törvényjavaslatban felsorolt vagy idézett törvényjavaslatok, mint ilyenek hagyassanak jóvá, mert hiszen a legelőbb közjogi fölfogás, hogy benyújtott törvényjavaslat csak törvényerőre emelkedése által válhatik törvénynyé. A kormány kizárólag törvényjavaslatokban foglalt határozmányok jóváhagyását kéri a törvényhozástól, vagyis a ratifikálását kéri és azt a felhatalmazást, hogy ezen ratifikáció alapján azon törvényjavaslatoknak határozmányait, tehát a szerződéseket, egyezményeket és pótegyezményeket alkalmazhassa és hatályba léptethesse. (Ugy van! Ugy van! a baloldalon.) Lényeges különbség van tehát a felfogásban és a tényben.

A miről Polónyi megfélekedett.

De, t. képviselőház, Polónyi úgy látszik, megfélekedett egy törvényről, amelyet bár többször idéz beszédében, igaz hogy tévesen, az 1905. évi III. törvénycikkéről, a külkereskedelmi és forgalmi vi-

szonyok rendezéséről, amelylyel a törvényhozás Polónyi Géza minisztersége alatt törvényes felhatalmazást ad a kormánynak, hogy a benyújtott javaslatokat, amelyek bizottságilag még nem is tárgyaltak, de a melyeket a kormány csak előterjesztett, felsorolom ezen törvényjavaslatokat, életbeléptetése és a törvényhozás utólagos becikkelyezéséig, vagy — a törvény szavaival élve — a törvényhozás további intézkedéséig rendeleti uton életbeléptesse. (Ugy van! Ugy van! a baloldalon.)

Ugron Gábor: Ez igaz!

Szterényi József államtitkár: Maga ez a körülmény azt hiszem megcáfolja Polónyi Gézának azt a téves tételét, mintha a mi közjogunk a nemzetközi egyezmények becikkelyezését követné. Konstatálni kívánom tehát, hogy olyan közjogi tétel, amely ezt előírja, Magyarországon nem létezik. Mindössze egy törvényes gyakorlat van nálunk, egy tradíció a becikkelyezésre nézve, és hogy már a régi magyar törvényhozás is ugyanazt az álláspontot foglalta el, mint amelyet most voltam bátor jelezni, utalok az 1906: XLII. t.-cz.-re, amely II. Mátyás alatt jött létre, és azt mondja, egyetlen egy szakaszban, mint a jelenlegi törvényjavaslat, a mindkét Ausztriával meg Morvaországgal a felek beleegyezésével megkötött békeegyezségek, amelyekre nézve mindkét részből hiteles levelek vannak, tehát szerződési érvényükben maradjanak és úgy itt, mint amott örökre sértetlenül megtartassanak. Méltóztatik látni, hogy nemzetközi egyezményről volt szó amott is és teljesen a nemzetközi szerződések alá tartozó egyezményekről és szerződésekről van szó itt is, úgy, hogy Polónyinak az a tétele, amely a becikkelyezési kötelezettséget írja elő, egyáltalában nem áll meg. De nem áll Polónyinak másik tétele sem, s igen lényeges ténybeli hibába esik, midőn egyrészt azt imputálja a kormánynak, hogy az indoklás szerint ez az egyszakaszos törvényjavaslat nem fog a Törvénytárba megjelenni, másrészt ama szerződések az indoklás szerint nem is fognak becikkelyeztetni.

A kormánynak nincs is joga a törvényjavaslatot a Törvénytárba felvételre. Ez egy oly alaptétel, amelyet talán szomorú, hogy itt konstatálni kell, de miután éppen Polónyi Géza, mint volt igazságügyminiszter ur ilyen tételt állít fel (Ugy van! balfelől) kénytelen vagyok leszögezni ezt, hogy igenis, ez a kormány arra nem vetemedik, hogy a Magyar Törvénytárba felvegyen egy törvényt, amely nem a törvényes formák között jött létre. Ez az egyszakaszos törvényjavaslat azonban az alkotmányos követelmények teljes betartásával fog létrejönni; mint ilyen fog a Törvénytárba felvételre, ennél fogva nem kormányténykedésből, hanem a törvényalkotás kellő követelménye gyanánt. (Élénk helyeslés a baloldalon.)

Téves felfogások.

Teljesen légbőlkapott az az állítás, hogy a kormány el kívánna térni ama régi gyakorlattól, hogy nemzetközi szerződéseket forma szerint is becikkelyezzen. Már most egy olyan sajnálatos tévedésre kell felhívnom a t. Ház figyelmét, amely, őszintén fájjalom, hogy itt elhangzott és pedig éppen olyan kiváló jogász részéről, mint Polónyi Géza. Azt mondja ugyanis t. i. utalással egy közbeszólásra: — „mert a t. képviselő ur az első sommás bírósági ítéletnél meg fog győződni, hogy ha hivatkozik a bírónál ki nem hirdett törvényre, akkor a bíró ki fogja oktatni a t. képviselő urat arról, hogy „a törvényről nekem tudomásom nincs, sőt mint esküt tett bírónak, nem is szabad arról tudomásomnak lenni”. Ez azt jelentené, hogy amiért azok a törvényjavaslatok, mellékletek, illetve kiegészítő részét képező szerződések és egyezmények, mint olyanok, a Törvénytárban kihirdetve nem lesznek, a bíró nem tartozik azokat respektálni.

Elemi jogi tétel az, hogy a bíró a törvényt, a törvényerejű rendeletet, sőt a törvény alapján alkotott szabályrendeleteket is tartozik egyaránt respektálni. (Ugy van!)

A bíró csak azt kutathatja és köteles kutatni, vajjon törvényesen jött-e létre, vajjon a törvény követelményeinek megfelelő-e az a törvény, vagy rendelet, de egyéb fejtegetésekbe az a magyar bíró nem bocsátkozhatik, hanem köteles alkalmazni azt a törvényt, rendeletet, vagy szabályrendeletet. (Igaz! Ugy van! Élénk helyeslés.) Ha ez az egyszakaszos

törvényjavaslat törvényerőre emelkedik, ha az a magyar törvénytárban szabályszerűen ki fog hirdettetni, akkor az ezen törvényben nyert felhatalmazással a magyar kormány azokat a szerződéseket, egyezményeket a rendeletek tárában természetesen ki kell, hogy hirdesse — másképpen azokat életbe nem léptetheti — és ennél fogva a törvény minden betűje és értelme szerint a magyar bíróra egyaránt kötelező az, akár becikkelyezés után, akár pedig ilyen uton fog az életbelépni. (Élénk helyeslés.)

De t. Ház, hogy ismét egy idézetre térjek vissza, Polónyi Géza képviselő ur minisztersége korszakából utalok az 1906. évi III. törvénycikkre, még pedig utalok erre az érvény szempontjából. Ebben a szerződésben még csak törvényvel jóvá sem hagyott az a több szerződés, amelyet a kormány benyújtott. Ezeknél csakis felhatalmazást nyert a kormány az életbeléptetésre, ki is hirdette azokat, mint életbelépteteket és ezek ma is érvényben vannak, sőt, ha a törvényhozás 1917. december 31-ig másképpen nem intézkedik, érvényben lesznek egészen odáig, mert ezek a szerződések nem időre léptetettek életbe, hanem a törvényhozás további intézkedéséig. (Igaz! Ugy van!) Azt hiszem, t. Ház, hogy a volt igazságügyminiszter urral szemben is meg kell védenem a jogi álláspontot abban a tekintetben, hogy nem követelünk a magyar bírótól olyan intézkedést, amely akár a törvény szellemébe, akár annak betűjébe ütközzék. (Élénk helyeslés.)

Már most azt mondja Polónyi, hogy ez a törvény — mindig a szerződéseket érti, — ha be nem cikkezett és ki nem hirdettetik, Ausztriával szemben nem bír kötelező erővel. Bocsásson meg a tisztelt Ház, de hazafias aggodalmaim egész erővel tiltakozom ezen állítás és az abban rejlő felfogás ellen, mert ez azt jelentené, hogy Ausztriának van valami beleszólása abba, hogy a magyar törvényhozás egy vele megkötött szerződésbe, amelyben az életbeléptetés formája és módja kikötve nincsen; beleszólhasson. (Igaz! Ugy van!) A magyar törvényhozás szuverenitásával ellenkezik az a felfogás. (Igaz! Ugy van!) hogy az egyik szerződő félnek, ha az általa és vele kötött szerződésben az életbeléptetés formája kikötve nincsen, beleszólása lehessen abba, hogy a magyar törvényhozás becikkelyezze-e, vagy pedig más formában lépteti-e életbe azt a szerződést.

Tartozunk azért, hogy ha itt az országházban téves tanok hirdettetnek és még hozzá olyan előkelő jogásztól, mint Polónyi Géza, azokra reflektáljunk és az országot felvilágosítsuk azok téves voltáról.

Polónyi egy kaotikus állapotba került bele, amely kaotikus állapotból azután beszéde egész folyamán nem tud kikerülni. Szó van a beszédnek egy részében az Ausztriával kötött kereskedelmi szerződés II. cikkéről, amely a már megkötött kereskedelmi szerződésekre vonatkozik.

Az Ausztriával kötött kereskedelmi szerződésnek II. cikke nem a német, nem a belga, nem az orosz vagy olasz szerződésekre vonatkozik, hanem vonatkozik a kereskedelmi szerződésekre arra a nagy komplexumára, amelyek az 1867: XII. t.-cz. létrejötte előtt kötöttek.

Méltóztatik tudni, hogy a szerződéseknél egész sorozata — a kereskedelmi miniszter ur tegnapi nagy beszédében említett husz, határidőhöz nem kötött szerződés — áll fenn; ezeknek nagyrésze még 1867. előtti, sőt a legrégebbi, az észak-amerikai, 1829-ből való, ezek a szerződések még nem is Ausztria-Magyarország között, hanem a régi osztrák császárság számára kötöttek és ezeket az 1867. évi XVI. t.-cz. II. cikke a becikkelyezett első kereskedelmi és vám-szövetségnek II. cikke: törvényesnek és létezőnek ismeri el, amely 1868. évi törvénycikknek II. cikke szövege szerint megegyezik az előbb idézett II. cikkel s azóta csak következetesen ismételtetik, amely rendelkezés ismét ráczáfol Polónyi Géza t. képviselő urnak arra a téves tételére, mintha becikkelyezés nélkül (Ugy van! balfelől) a nemzetközi szerződések érvénytelenek volnának Magyarországon. Hiszen itt is egy szakaszban soroltattak fel és még csak meg sem voltak nevezve az összes eddig megkötött szerződések, amelyeknek érvénye azóta, minthogy minden vámszövetségben — és az 1899: XXX. t.-cz. alapján a viszonyosság folytán — fel vannak sorolva: tényleg életben is vannak.

Méltóztatik tehát látni, t. Ház, hogy Polónyi szilveszter tévedésbe esik, amikor e tételt felállítja és azt a kérdést veti fel, mintha nem volna tisztában vele, úgy, hogy méltóztatnék nekem elhinni, kétkedőleg azt kell magamtól kérdeznem, vajjon a t. képviselő ur tényleg oly tájékozatlan-e, aminőnek mutatkozik (Zajos felkiáltások: Dehogy!), vagy pedig czélzattal állította fel a kérdéseket.

A könnyelmű Polónyi.

De hogy Polónyi az idézéseiben is mily könnyen bánt el az ország közvéleményével és a törvényhozással (Halljuk! Halljuk!), erre nézve méltóztatnék csak visszaemlékezni a t. képviselő ur tegnapi beszédére, amelyben azt mondja: „Hát én most szeretném megállapítani, hogy az a szerződéses tarifa, amelyet ez a javaslat tartalmaz, mert ez mellékelve van, megfelelő-e a szerződés rendelkezéseinek megfelelően, s az érvényes autonóm vámtarifának? Akkor azt a feleletet fogja kapni, hogy „ez az autonóm vámtarifa rendeleti uton életbe van léptetve.” Itt kimaradt az az állítás, amely később végig vonul a beszédén, hogy ugyanis 1917-ig, amit közbeszólásunkkal helyre is igazítottunk. És aztán azt mondja: „Nem folytatom ezt az érvelést, csak konstatom, hogy előtünk fektűt és illetve fekszik ma is autonóm tarifának becikkelyezését tartalmazó javaslat. Amde levették a napirendről, az tehát ma nem érvényes, az ma nincs megállapítva. Hogy fogom én most már, összehasonlítva azt a szerződéses tarifát ezzel, megállapítani, hogy megfelelő-e ez annak a tarifának, amely nincs?” (Mozgás.)

És itt a t. képviselő ur idézi az 1906: III. t.-cz. I. §-át annak a tételnek igazolására, hogy autonóm vámtarifánk 1906., illetőleg 1907. december 31-ig van érvényben.

Őszintén sajnálom a t. képviselő urnak tegnapi, talán rossz diszpozícióját, hogy még e tétel igazolásánál is tévedésbe esik, amennyiben ugyanannak a törvénynek egy másik szakaszát idézi a maga állításának igazolására (Ugy van!), amely paragrafus egészen másra vonatkozik, t. i. arra, hogy az akkor benyújtott autonóm vámtarifa alapján a kormány 1906-ig, későbbi kiterjesztéssel 1907. december 31-ig, ideiglenes szerződéseket is köthet más államokkal. Ellenben elmulasztja a t. képviselő ur idézni a törvénynek 2. §-át, amely azt mondja: „Felhatalmazatik egyúttal a kormány, hogy 1. az autonóm vámtarifáról 1906. május 29-én a törvényhozás elé terjesztett törvényjavaslat rendelkezéseit, valamint az ezen törvényjavaslatához mellékelt vámtarifát, kihagyom a kihagyandókat, mert a többi a szerződésekre vonatkozik, 1906. március 1-től, illetve a jelen szakasz 2. §. h) pontjában említett szerződést, 1906. március hó 12-től számítandó hatálylyal a törvényhozás további intézkedéseig rendeleti uton életbeléptethesse.”

Vagyis méltóztatik látni, ez a vámtarifa nincs időhöz kötve, ezt a vámtarifát előre megfontolt szándékkal ily módon léptette életbe a kormány. Lesz szerencsém később rátérni, miért. És minthogy méltóztatik látni, hogy téves a t. képviselő ur alptétele, amelyből kiindult, önként érthető, hogy megdőlt egész okoskodása és arra felépített egész következtetése.

Ugyanaz, t. Ház, a t. képviselő urnak a helyzete a nemzetközi szerződésekkel szemben is, amelyek ugyancsak e törvény idézett szakasza alapján a törvényhozás utólagos becikkelyezésével törvényerővel bírnak, rendelettel, törvényben kapott felhatalmazás alapján, életbeléptettek.

Itt is áll tehát az, hogy téves lévén az alap, megdőlt egészen minden következtetés.

Ezekben végeztem volna Polónyi t. képviselő ur alkotmányjogi és közjogi aggályaiival, amelyeket ezen egyszakaszos törvényjavaslattal és az abban hivatkozott némely rendelkezésekkel szemben táplált. Azt hiszem, — merem állítani — nem lesz ennek a t. Háznak egyetlen tagja sem, aki az ő állításait úgy, ahogy ő előadta, osztani fogja. Tisztán méltóztatik látni a helyzetet. Teljesen a t. Ház és az ország bölcs megítélésére bízom hogy kettőnk közül kinek van igaza. (Élénk helyeslés.)

A kereskedelempolitikai tévedések.

Rátérek, t. Ház, Polónyi Géza t. képviselő urnak sokkal súlyosabb, — mert aktuális kérdést érintenek, — a kereskedelempolitikai tévedéseire

A t. képviselő ur kereskedelempolitikai fejtegetésében, melyeket igazán nagy élvezettel hallgattam, felállította azt a tételt, hogy reméli, meggyőzi az országot arról, hogy az önálló vámterületre való realizáció lehetősége is ki van zárva és ez a kormány oly eszközt adott ki a kezéből, mely ezt a legfontosabb jogát a nemzetnek biztosította volna. Miniszteremmel együtt, aki közbeszólásban jelezte, hogy kíváncsi az indoklásra, magam is nagyon kíváncsi vagyok. Megjegyzem azonban, hogy eloszlott minden illúzióm, mert a t. képviselő ur nem volt képes egyetlen állítását sem bebizonyítani e tekintetben. Lesz szerencsém bebizonyítani, hogy a tévedések egész sorozatát követte el és remélem, hogy az ország ebben a kérdésben is tisztán fog ezek után látni.

Mindenekelőtt azt mondja a t. képviselő ur, hogyan lehet vívmánynak tekinteni az önálló vámterület biztosítását 1917-re, amikor nekünk az 1867. XII. törvényozikk 68. §-a alapján feltétlenül jogunk van az életbe léptetni, sőt későbbi, a nemzetközi vonatkozásokról szóló megjegyzéséből következően azt mondja, hogy még a nemzetközi vonatkozások sem befolyásolhatják az országot abban, hogy Ausztriával való viszonyát miképp rendezze. A képviselő ur tehát megtagadja azt a tételt, hogy a mostani helyzet éppen abból állt elő, hogy a nemzetközi szerződések egy lekötött helyzetet teremtettek, kényszerhelyzetet az országra nézve azért, mert közösen, együttesen kötöttük a külföldi államokkal a szerződéseket, törvénytelenül bár, de utóbb a kormány vállalta és a törvényhozás életbe is léptette. Ezzel tehát elismertük magat a kényszerhelyzetet, amelyben az ország benne van, mert hiszen el nem ismerni, az európai konfliktusok egész sorozatára vezetett volna, amit talán maga a képviselő ur sem kívánt felidézni, hisz minisztersége alatt jött létre az 1906. III. törvényozikk.

Konstatálni kívánom, hogy igenis, az 1867. XII. §-cikk 68. §-a biztosítja a nemzetnek önrendelkezési jogát arra az esetre, ha Ausztriával gazdasági kérdésekben megegyezésre jutni nem lehet. De kérdem minden gyakorlati politikustól, hogy vajon az a jog, amely írott jog, amely ennek az országnak feltétlen joga, a gyakorlatba átültethető-e, ha annak útjában oly gát van, amely annak az önálló vámterületnek létesítését megakadályozza? És nem árulok el titkot, ha elmondom, hogy igenis találkozunk a tárgyalások folyamán nem egyszer, de többször ezzel a felfogással osztrák részről, hogy ez oly jog, melyet Magyarország nem alkalmazhat. Nem alkalmazhatja pedig azon okból, hogy a lejárati nélküli szerződések nem úgy állanak, amint Polónyi t. képviselő ur kifejtette, hanem úgy, hogy az 1867. XII. §-cikk létrejött előtti szerződéseket recipiáltuk, ezekre nézve tehát elismertük az együttes jogérvényt, ezen együttes jogérvény tehát csak együttes akarral bontható fel. Ezért volt feltétlenül szükséges, még ha más okok nem is lettek volna, a megegyezést pertraktálni (Élénk helyeslés.), hogy ezáltal elhárítsunk minden akadályt 1917-re az önálló berendezkedés szempontjából.

Hock János: Erőkérdés.

Szterényi József kereskedelemügyi államtitkár: Hock János t. barátom közbeszólására legyen szabad megjegyznem, hogy tökéletesen igaza van t. barátomnak. Vállom és állítom Isten és ember előtt, helyt állok érte, hogy bármilyen jogunk is legyen, bár az akadályokat, amelyek ez elé gördítettek, elhárítottuk is, ezáltal nem leszünk képesek az önálló berendezést érvényre juttatni és nem leszünk képesek 1917-ben az önálló vámterületre áttérni, hogy ha odáig komoly munkával, erős gazdasági és pénzügyi politikával ezt az országot úgy meg nem alapozzuk, hogy egyenlő versenytársakként, egyenlő felek gyanánt álljunk szemben Ausztriával. (Élénk helyeslés.) Mindaddig minden jogunk meddő lesz, hogy az önálló vámterületre áttérhessünk. (Élénk helyeslés.)

Polónyi Géza képviselő ur azt hiszi, hogy mi tévedésből hagytuk ki a XXIV. törvényozikkból, a választott bíróságokról szóló cikkből a szerződésnek I. cikkét, hogy t. i. a választott bíróság nem illetékes annak a kérdésnek eldöntésére, hogy vajon jogunk van-e önálló vámterületet alkotni 1917-en tulli hatálylyal. A képviselő ur nagyon téved. Mi nem tévedtünk ebben, de mi lehetetlennek tartottuk azt, hogy gyengítsük a magyar kormányt és Magyarország jogi állását azzal, hogy mi kizárólag ezen 1917-ig tartó szer-

ződésben, amely automatikusan meg nem hosszabbítható, oly rendelkezést vegyünk fel, akár negatív alakban is, amely 1917-en tulli jogunkra vonatkozik. (Helyeslés.) Azt hiszem, tiszta jogi kérdés az, hogy egy szerződésbe, amely önállóságunkat 1917-en tulli hatálylyal nem érinti, sem pozitív, sem negatív formában ilyen rendelkezést felvenni nem lehet, mert minden ilyen rendelkezés csak jogaink csorbítására és téves magyarázására vezetne. (Helyeslés.)

Ezek azok a közjogi, alkotmányjogi és kereskedelem-politikai tévedések, amelyekbe Polónyi Géza t. képviselő ur tegnapi hosszú beszédében beleesett. Tisztáznom kellett ezeket a kereskedelemügyi miniszter ur kívánságára és megbízásából, tisztáznom kellett azért, mert nem lehetetlen, hogy a vita folyamán ismételt találkoztunk volna ezekkel az aggályokkal, amelyek merőben alaptalanok (Igaz! Ugy van!), amelyek csak arra valók, hogy annak a szerződésnek és megegyezésnek nagy közjogi előnyeit elhomályosítsák és azt a téves hitet keltsék fel, mintha a kormány abban a nehéz harcban, amelyet Magyarország gazdasági érdekében vívott, nem lett volna kellőleg tájékozva, vagy elmulasztott volna valamit Magyarország gazdasági, politikai érdekeinek biztosítására.

De hogy mi nemcsak befelé állítjuk ezeket, hogy mi a tárgyalások során is hangoztattuk, hogy itt kizárólag 1917-ig való megegyezésről van szó és 1917-en tulli Magyarország a maga teljes önállóságát az önálló vámterületre való áttérését fűntartja magának, annak bizonyosságát legyen szabad anélkül, hogy indiszkréciót követnének el, a tárgyalási jegyzőkönyv egy mondatát felolvasni, amelyben az osztrák kormány képviselője reasumálva a mi felszólalásainkat, azt mondja (olvassa): „A magyar kiküldöttek 1918-tól kezdődőleg az egész vonalon való tényleges elváltás programját állítják fel.”

Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter: Az osztrák képviselő mondja!

A bank dolga.

Szterényi József kereskedelemügyi államtitkár: Méltóztatik meggyőződni ebből az egy mondatból, is — a köteles diszkreczióval fogva természetesen részleteket nem idézhetek — hogy mi nem befelé hőkösödünk, nem befelé állítjuk fel ezt a tételt, hanem a tárgyalások során nyíltan és őszintén, azzal a köteles őszinteséggel, amelylyel a másik tárgyaló félnek tartozunk, amint viszont ő is tartozott velünk szemben, feltártuk azt a helyzetet, amely ma van és feltártuk azt a célt, amelyet 1917-en tulli biztosítani akartunk. (Élénk helyeslés a baloldalon.) És most még csak két szerény megjegyzést.

Molnár Jenő: És a bank?

Szterényi József kereskedelemügyi államtitkár: Legyen nyugodt, a bankról is fogok szólni (Zaj.)

Az elnök: Csendet kérek!

Molnár Jenő: Negyvennyolczas minisztert hivatlanul államtitkár helyettesít!

Az elnök: A képviselő urat kérem, ne szóljon közbe. Nincsen hozzá joga. Méltóztatnék feliratkozni és akkor majd elmondhatja a maga nézetét. Parallel dikciójának nincs helye. Ezt tiltja a házszabály.

Szterényi József kereskedelemügyi államtitkár: A mélyen t. elnök ur meg fogja azonban nekem engedni... (Zaj.)

Az elnök (csenget): Csendet kérek!

Szterényi József kereskedelemügyi államtitkár: ... hogy erre a közbeszólásra egészen röviden reflektáljak. Igen szomorú dolog az, ha akkor, amikor az ország legvitalisabb gazdasági érdekeinek, az önálló rendelkezési jogának megvédéséről van szó, a t. képviselő ur pártszempontból fogja fel a kérdést. (Igaz! Ugy van! a baloldalon.) Mi, t. Ház, bármely párthoz tartozunk, ha az ország gazdasági érdekeiről van szó, nem pártok szerint, de hazafias érzelünk szerint cselekszünk. (Általános helyeslés és taps.) És igenis, a függetlenségi párt egész bátran tapsolhat annak az eljárásnak, amely éppen azokat az elveket juttatta diadalra, amelyeket a függetlenségi párt zászlójára írt.

A bankkérdés, t. Ház, éppen a miniszter urnak az utolsó pillanatig kitartó legerősebb küzdelme árán kapcsolódott ki. A bankkérdésben a függetlenségi párti miniszter urak — és ehhez csatlakoztak a többi miniszter urak is — teljes őszinteséggel azt az állás-

pontot foglalták el, hogy a bankkérdés nem tartozik a kiegyezéshez...

Hock János: De a kvóta sem!

Szterényi József államtitkár: Bocsánatot kérek, a kvótára, ha méltóztatik kívánni, szintén reflektálni fogok.

A bankkérdés törvényekben biztosított határidőkhöz kötött kérdés, amelyre nézve akkor lesz itt az ideje határozni, amikor azok a határidők elérkeznek. (Ugy van! Ugy van! a baloldalon.)

Szász József: Beck azt mondta, hogy csak taktikából csatolták ki. (Zaj a baloldalon. Elnök csenget.)

Szterényi József kereskedelemügyi államtitkár: A tisztelt képviselő ur talán a német nyelvben való kisebb jártassága folytán nem értette meg teljesen báró Beck beszédét. A bank kérdése tehát úgy áll, a kiegyezés szempontjából, hogy éppen a függetlenségi párti többségre való tekintettel és éppen a függetlenségi párt kívánságára, mivel annak politikai elve az önálló bank, egészen kikapcsolatott ez a kérdés.

És ha Hock János t. barátom az előbb a kvótára alludált, hogy az nincsen kapcsolatban a kiegyezéssel, akkor erre nézve azt mondom, hogy ez teljesen így van és ha a kormány mégis belement volna a kvóta kérdésének kapcsolatba hozatalába, úgy tette ezt azért, mert előtte az a kérdés állott: Kockázata-e ennek a kiegyezésnek összes közjogi és gazdasági előnyeit, kockázata-e az önálló vámterületre való térítés feltélen biztosítékait, igen, vagy nem. (Élénk helyeslés.) Mert azt, t. Ház, Polónyi Géza képviselő ur sem fogja elhítni, hogy a státuszkvó közelebb hoz minket az önálló vámterülethez, az önálló vámterületre való tényleges áttérésben, mint egy szerződés, amelynek garanciális része az osztrák törvényben éppen úgy beczikkelyeztetik, mint a magyar törvényben s amely szerződésnek kijátszása csak nyílt törvénszegéssel volna eszközölhető. Senkinek sem oka, sem joga feltételezni egy másik államról azt, hogy szerződésszegést akar vagy fogna elkövetni. Ezt nem tűrhetők meg magunkról sem, ha rólunk feltételeznék, tehát mi se tétélezünk fel egy társállamról. (Zaj.) Más volt a helyzet egyoldalú törvényről, más vámszövetségi állapotban és egészen más a helyzet egy, a nemzetközi jog védelme alatt álló törvény mellett. Így állván a helyzet, kérem, méltóztatassanak ezeket a felvilágosításokat tudomásul venni. (Éljenzés és taps. A szónokot számosan üdvözlök.)

Az elnök: Polit képviselő urnak iménti beszéde alkalmával benyújtott határozati javaslata még nem lett felolvasva, azért most fogom felolvasatni.

Vértán Endre jegyző olvassa Polit határozati javaslatát.

Az elnök tíz perc szünetet ad.

Szünet után

Az elnök újból megnyitja az ülést.

Nem lehet sokat beszélni.

Lukács László beszél a javaslat ellen. Történeti visszapiantást vet az ország történetére s a hatvanas évek eseményeire.

Az elnök figyelmezteti a szónokot, közeledjék a tárgyhöz. (Helyeslés.)

Lukács László: Azt mondja, hogy ősei nagy érdemeket szereztek az ország fűntartásában.

Fűlkiáltások: Láttuk negyvennyolczban! (Nagy zaj.)

Az elnök újból figyelmezteti Lukácsot, térjen a tárgyra.

Lukács László: A Ház engedelmét kéri, hogy elterhessen a tárgytól.

A Ház az engedelmet nem adja meg.

Lukács László: A magyarországi nemzetiségi viszonyokról beszél.

Hock János: Ez nem fog forradalmat csinálni.

Egy hang: Nem is akar! Püspök akar lenni!

Lukács László sürin nézegetve irásait, tovább beszél arról, hogy Magyarország a természetes fejlődés útjára kell lépni.

Hofmann Ottó: Csupa frázis, egy szót sem szól a javaslatról. (Zaj.)

Az elnök utoljára figyelmezteti Lukácsot, hogy térjen a tárgyra.

Lukács László (folytatja): Ime, ezeket mondja Horváth Mihály hatalmas munkájában... Aztán ismét irásait olvasgatja. A mai kor politikai berendezéseinek félszégét akarja bizonyítani. Szól a román nép elmaradottságáról s a szatmármegyei román egyesületről. (Nagy zaj.)

Hock János: Hát egyszerűen nem tud beszélni. (Derűltség.)

Lukács László: Nem fogadja el a javaslatot.

Bánffy Dezső.

Báró Bánffy Dezső: A horvátok és nemzetiségiek állásfoglalása nem tartja vissza őt attól, hogy az egyszakaszos javaslat ellen föl ne emelje tiltakozó szavát. Az obstrukciót nem helyesli, hiszen annak káros következményeit ő érezte először. (Derűtség.)

Hoffmann Ottó: Az nemzeti küzdelem volt! A választások igazolták!

Báró Bánffy Dezső: A kormány nem választotta meg jól az utat, a bajból való kibontakozásra. A horvát kérdést gyökeréig lehető módon kell megoldani. Megismétli amaz indítványát, amelyet a pénzügyi bizottságban tett, hogy tudniillik, az egyszakaszos javaslatot mellőzzék s a státus kvó föntartásáról s az önálló banknak 1910-ben való föllállításáról hozzanak törvényt.

Fölvessza ennek a törvénynek a tervezetét, a melyet mindjárt be is terjeszt. A státus kvó föntartását üdvösebbnek és alkotmányosabb dolognak tartja, mint az egyszakaszos törvény útján való új kiegyezést. Ausztria kénytelen lesz a státus kvóba belenyugodni. Nincs értelme annak, hogy egyforma kényszerhelyzetben mindig Magyarország engedjen. Szól az önálló vámterületről; talán alig van ma már valaki, aki a sorompókat föl ne akarná állítani. A házszabályrevíziót helyesli, szükségessé tartja, s mégis résztvett a Tisza István ellen való küzdelemben, mert az volt a jelszó, hogy ne engedjük meg neki a gazdasági közösség föntartását és a katonai létszámemelést. Most se lehet más a program: megcsinálni az önálló bankot, s lekötöttségünket csak a státus kvó keretében tartani fönt. Kossuth Ferencz hangzatos jelszavainak nem tud fellépni, mert az Ausztriával való egyezséget szerződésnek nem tekintheti. Annabergi csatlakozás nincs, de a dalmáciai vasut megvan. És végtére a kvóta emelése is valami. Nem fogadja el az egyszakaszos javaslatot.

A Ház ezután elfogadta Hoitsy Pálnak az ülések meghosszabbításáról szóló indítványát s ezzel az elnök az ülést két órákor berekesztette.

Vihar a Reichsrathban.

Budapest, november 28.

A Reichsrathban ma ismét megelevenedtek azok a jelenetek, melyek nem is oly rég ottan napirenden voltak. Alkalmat a botránnyra az élelmiszer drágulása miatt benyújtott sürgősségi indítvány adta. A keresztény-szociálisták ugyanis kitérő örömmel fogadták, hogy az indítványnak nem volt meg a kellő többsége. Ez felkeltette a szociáldemokraták haragját és ebből csinos kis botránny keletkezett, amelybe aztán beleszólt a karzat is, mely a folyton tapsoló keresztény-szociálistákat népszínpolyozóknak nevezte. Az elnök erre kiűritette a karzatos, ami azonban csak a legnagyobb botránnyok után sikerült. Később két képviselő tetteg is inzultálta egymást.

Részletes tudósításunk a következő:

Az ülés.

A Reichsrathi mai ülése már viharral kezdődött. Az ülés elején ugyanis több sürgősségi indítványt visszavontak, hogy ez által lehetővé tegyék a költségvetési provizóriumnak és a kiegyezésnek gyors letárgyalását. Az ülést a drágaságra vonatkozó javaslat feletti szavazással kellett volna kezdeni, de a cseh radikálisok obstrukcióval igyekeztek a szavazás idejét kitolni. Különös erővel tört ki a vihar, amidőn sürgősségi indítványt terjesztettek be a költségvetési provizórium és a kiegyezési javaslat gyorsabb letárgyalása céljából. Stranzki és Choc hevesen tiltakoztak e szerintük házszabályellenes sürgősségi indítvány ellen és házszabálysértésnek minősítette azt, amely állítást az elnök visszautasított. Emez incidens után áttértek a napirendre. Hlibowitzki ruthén radikális képviselő a közigazgatási reformra vonatkozó javaslatot nyújtott be, amely javaslat benyújtása, tekintettel arra, hogy ezidőszent semmi politikai aktualitással sem bír, kétségen kívül tisztán az obstrukció céljait szolgálja. A ruthén radikális párt nem nyújthatta volna be az indítványát, ha a cseh radikálisok nem járultak volna hozzá a javaslatához aláírásukkal. Ezenkívül a délszláv klub 10 tagja is aláírta a javaslatot.

18 helyreigazító felszólalás után a ház Schrammel sürgősségi indítványának névszerű szavazására tér át. A sürgősség mellett szavazott 207 képviselő, ellene 192 képviselő, úgy hogy a szükséges kétharmad többség híján az indítvány elvetették. A szavazás eredményét a szociáldemokraták állandó pfuj kiáltásokkal, a keresztényszociálisták tapsokkal kísérik. A szociáldemokraták tiltakozó tüntetése hosszabb ideig tart. Az erősen látogatott második

karzat szintén résztvesz a tüntetéseken. Folytonosan hallani sértő felkiáltásokat azon képviselők ellen, akik a sürgősség mellett szavaztak és ökölbe szorult kezekkel fenyegetnek.

A karzat.

Ekkor beleszólt a botránnyba a karzat közönsége is. Férfiak és nők a karzatokon, a párkányt verdesve, kiáltották le a keresztény-szociálistáknak:

— Pfuj! Népnyzók!

Akárhányan kihajoltak a karzatról s úgy bömböltek le az ülésterembe. A középkarzaton egy stentori hang lekiáltott: Eljen Schrammel! A szociáldemokraták fölnéztek a karzatra és tüntetően tapsoltak, viszont a keresztény-szociálisták fölrohantak az elnöki emelvényre és izgatottan követelték az elnöktől, hogy üríttesse ki a karzatoskat.

A lárma nőttön nőtt. Egyszerre csak a közép karzatról kihajolt egy férfi és egész beszédet kiáltott le:

— Hitvány gazemberek! Lengyel csöcselék! Pimaszok! Himpellerek, kutyák! Népnyzók!

A nagy meglepetésre pillanatnyi csend támadt és az elnök jelentette, hogy már kiadta a rendeletet a karzatosk kiűritésére. A keresztény-szociálisták tapsoltak, de a karzatoskon erre még nagyobb lett a tombolás. Az egész közönség felugrált, előre tódult és mindenki lekiáltotta a terembe:

— Pfuj! Pfuj! Népnyzók!

A férfiak botokkal verdesték a párkányt, akiknek nem sikerült botjukat behozni, azok a lábukkal dobogtak, mások fütyültek. Pokoli lárma fent és a teremben egyaránt. A szociáldemokrata képviselők időközben felrohantak a karzatra. A rendezők és a teremőrök a legnagyobb erőfeszítéssel igyekeztek a közönséget kituszkolni, de senki sem akart tágtani. Egy elegáns férfit, aki a lehangosabb volt, két képviselőházi szolga karonfogva vitt ki a karzatról. De alig hogy egy szakaszt kilódítottak az egyik ajtón, a másikon betódultak. Azalatt lent a teremben a keresztény-szociálisták egyre tapsoltak s ez még jobban feltűzelte a karzatos közönséget.

Hosszu időbe telt, míg a karzatoskat végre is kiűritették, de az ülésteremben tovább tartott a lárma.

Verekedő képviselők.

Még javában tartott a zaj a teremben, mikor a képviselők folyosóján, a terem baloldali ajtaja előtt dulakodás támadt két képviselő között. Egy német agrárius képviselő ugyanis az ajtóból kikiáltott az elnök felé, hogy miért türi a zajt a karzaton. Egy szociáldemokrata rárohant s ebben a pillanatban a keresztény-szociálista Kletzenbauer odaszaladt és mellbelökte a szociáldemokrata képviselőt. De az sem volt rest és úgy mellbevágta amazt, hogy hátrátandorodott. Prade, Renner és Iro választották szét a dulakodókat.

Több, mint egy negyed órai folytonos lárma után Renner sürgősségi javaslatát 265 szavazattal 202 ellenében elvetik, mire a Ház Gostincarnak az állami alkalmazottak helyzetének javítására vonatkozó sürgősségi javaslatát kezdi tárgyalni.

Gostincar javaslatának sürgősségét indokolja és kijelenti, hogy javaslatát visszavonja, ha azt első olvasás nélkül a költségvetési bizottság elé akarják utalni. Elnök kijelenti, hogy szem előtt fogja tartani az indítványozó ezen szándékát.

A lengyel javaslat.

Az ülésnek aztán volt egy nevezetes és politikai szempontból felette jelentőséges eseménye is. Az összes szláv pártok ugyanis — az egy ruthén-párt kivételével — ünnepiesen tiltakoztak a porosz országgyűlésen benyújtott lengyel javaslat ellen és a szláv szociáldemokraták csatlakoztak a tüntetéshez. Ez az ülés vége felé történt, még pedig kérdés alakjában, amelyet a lengyel klub nevében Glombinski intézett az elnökhöz. A lengyel néppárt részéről Tapinski, a csehek padjairól Kramarz és Klofac, a délszlávok megbízásából Hryba, a ruszofil ruthének nevében Márkow és a szláv szociáldemokraták részéről Hudec intéztek kérdést az elnökhöz, Breiter pedig a saját nevében szólalt fel.

Már este volt, mikor az ülésnek ez a jelenete lejáródott. Glombinski bejelentette a lengyel klub ünnepies tiltakozását a porosz kormány lengyel-javaslatára ellen.

Feszült figyelem közepette Weisskirchner elnök a következőket jegyezte meg:

— Az elnökség a porosz kormány eljárásáról nem mondhat ítéletet, de véleménye szerint az osztrák miniszterelnöknek kötelessége lett volna ezzel az ügygel foglalkozni. A lengyel párt ezért akkor jár el helyesen, ha kérdését interpelláció alakjában nyújtja be.

Az elnöknek ez a nyilatkozata nagy feltűnést keltett.

A mozgalmas ülés este hetedfél órákor végződött, a legközelebbi ülés hétfőn délután három órákor lesz.

A képviselőház ülése után a kiegyezési bizottság gyűlt össze tanácskozára.

Lapvélemények.

A félhivatalos Fremdenblatt „A horvátok obstrukciója“ czimmel a lap vezető helyén a többi közt ezt mondja: Hlibovicki ruthén radikális képviselő sürgősségi javaslatot nyújtott be a képviselőháznak a közigazgatási reform keresztülvitele tárgyában. Már az indítvány tárgya, amely egyetlen aktuális politikai ügygel sincs közvetlen összefüggésben, ezen indítvány obstrukciós célja mellett tanusodik. Ha most a kiegyezés alkotmányos biztosításának sürgős szükségességét egy obstrukciós indítvány aláírásával akarják hátráltatni, úgy ez bizonyára valamivel több következetlenségűl és kérdéses, vajjon a választók ily eljárást helyeselni fognak-e.

A Neue Freie Presse mai estilapja vezető helyen cikket közöl, amelyben a legelősebben elítéli a sürgősségi javaslatokat.

Érdekes megemlíteni, hogy a Cseh című lap közli, hogy Ausztriában éppenséggel nem jól áll a kiegyezés dolga. Illetékes körökben állítólag számolnak azzal az eshetőséggel, hogy a képviselőház a sok sürgős indítványtól nem fog idejében végezhetni a költségvetési provizóriummal és a kiegyezési javaslatokkal s akkor a kormány jelőre feloszlatja a Reichsrathot.

KÜLFÖLD.

Az osztrák kiegyezési bizottság ülése. Az osztrák kiegyezési bizottságban Koritovszki pénzügyminiszter Ellenbogen kifogásaival foglalkozik és megjegyzi, hogy a surtaxeival, még ha az papiroson marad is, az egész ipar számolni fog, mert a Magyarországgal való kereskedelmi forgalomban minden métermázsza cukor pótdadó alá esik. Ily intézkedéseket ily egyszerűen elejteni nem lehet.

A portugál diktatura. Lisszaboni jelentések szerint a lapok és a gyűlések szigorú betiltásának meg lett az eredménye és legalább látszólag nyugalom uralkodik. Titokban azonban lázas agitáció folyik, a hadsereg és a haditengerészet körében az ellenzék erősen lázít és meg van arról győződve, hogy a tisztikar adott pillanatban Franco diktatúrája ellen fog fordulni. Tény az, hogy sok ezred legénységétől bevonták a patronokat, elszedték a puskákat, sok tiszt és katona fogságban van. Franco miniszterelnök sieteti a trónörökös brazíliai utazását. Azt híresztelik, hogy Braziliában a monarchisták lázadásra készülnek és följárlották a koronát Lajos Fülöp trónörökösnek. A forradalom minden pillanatban kitörhet Braziliában és akkor Lajos Fülöp egyszerre Portugália királya és Brazília császára lesz.

Egy kiváló portugál államférfi szerint a köztársasági párt nem elég erős ahhoz, hogy uralomra jusson. Még kevésbé van lehetősége annak, hogy Don Miguel braganzai herceg trónra kerüljön. A legjobb megoldás az volna, ha Carlos király lemondana a trónörökös javára.

A lengyelek üldözése. A „Tagblatt“ értesülése szerint a lengyelek a tegnapi benyújtott lengyel-javaslatra válaszképpen tömeges bojkottot készítenek elő a poroszországi és keleti földbirtokosok ellen oly módon, hogy elvonják tőlük az orosz és galicziai mezzei munkásokat, akiket Németország egyéb kis tartományai és Dánia felé irányítanak. A lengyelek be akarják vonni ebbe a mozgalomba a ruthén és a magyar munkásokat is. A bojkott rendezői és kezdeményezői azt hiszik, hogy ilyen módon a keleti Elbi vidékén levő nagybirtokok tönkre fognak menni.

Bryan Rooseveltnél. Bryan, aki Rooseveltnek az elnökválasztásnál ellenfele volt, tegnap Washingtonban meglátogatta az elnököt. Ez a látogatás nagy fel-

tínést kelt, ámbrá Bryan azt mondja, hogy ez csupán udvariassági tény volt. Ő, ugymond, Washingtonban járt és nem akarta elmulasztani, hogy Rooseveltnél látogatást ne tegyen.

A német nemzet szövetség ülése. Derschatta és Peschka miniszterek részvételével tartott ma ülést a német nemzeti szövetség, amelyen azt az indítványt tették, hogy a párt mondja ki, hogy a többség javaslatát támogatni fogja. Ez az indítvány nagy vitát provokált, amelynek folyamán gróf Auersperg erős szavakkal kritizálta az elnökség eljárását, mert a javaslatot betervezte anélkül, hogy előbb az agrárokkal érintkezésbe lépett volna. Ennek következtében kijelentette Auersperg, hogy arra az esetre, ha a javaslatot elfogadják, az agrárok kénytelenek lesznek levonni a következményeket. Másrészt Bendel képviselő azt jelentette ki, hogy abban az esetben, ha elvetik az indítványt, ő és társai lennének kénytelenek kilépni a pártból. Az ülésen még nem hoztak határozatot, hanem délután folytatják a tanácskozásokat és nem lehetetlen, hogy a német nemzeti szövetségben szakadás fog beállni.

A szent háború Marokkóban.

Budapest, november 28.

Marokkóban nagyon komolyra fordultak az események. A nagy szélcsend, mely utóbbi időben uralkodott, ugylátszik a vihar előjele volt, mely nem lehetetlen, hogy néhány nap alatt teljes erejéből fog kitörni.

A helyzetet az teszi veszedelmessé, hogy a marokkói törzsek állítólag kihirdették a szent háborút a francziák ellen. Ez nem éppen lehetetlen, mert az a körülmény, hogy nagyobb marokkói csapatok benyomultak Algirba, megerősíteni látszanak a híreket. Ha további események ezt igazolják, akkor kétségtelen, hogy Muley-Hafid beváltotta fenyegetését, amelylyel a francziákra akart hatni. Ezt különben valószínűvé teszi az is, hogy Algir ellen intézet támadásokkal egyidőben Mulay-Rasid is előnyomult hadseregével és francia hivatalos jelentések szerint, már meg is verte Abdul-Azisz egyik hadvezérét, Buchtiben Magdadit.

A francziáknak ily körülmények közt most kezdődik a komoly munka. Algézirásban nem vonhatnak ki csapatokat, mert ott a marokkóiak támadása folytán minden katonára szükségük van. Ha tehát Kasablanka körül is komolyra fordulnak az események, akkor Franciaország kénytelen lesz újabb csapatokat a marokkói partokra szállítani. Ez pedig megint ok volna az érdekelt hatalmak beavatkozására, mert Németország, mely eddig is folyton kellemetlenkedett, nem mulasztaná el az alkalmat, hogy a francia diplomáciának borsot törjön az orra alá. Ezt most annál könnyebben teheti, mert Vilmos császár angliai látogatása folytán a politikai viszony Nagy-Britannia és Németország között szívélyesebb lett és így az angol diplomácia, mely eddig Franciaország hátvédjét képezte Németországgal szemben, nem fogja oly hathatósan támogatni a francia érdekeket.

Mai híreink a következők:

Oráni jelentések szerint az összes marokkói hátszéki törzsek egyesültek, kihirdették a szent háborút és betörték francia területre. Porsay lakói védelmükre egy hadihajó kiküldését kérik.

A minap visszaszorított francia csapat a Kiss-folyó partján hátrahagyott egy földerítő századot. Ez tegnap 2000 marokkóiból álló seregre bukkant, amely őt visszavetette. A marokkóiak átlépték a Kiss-folyót, Menessel helységen túl azonban nem merészkedtek, hanem visszatértek Aghbalba. Ezen incidens miatt komoly intézkedések történtek, hogy minden eshetőséget meg lehessen előzni. Ma reggel az oráni főparancsnokság megerősítésére küldött idegen légióbéli csapat Lalla Marínóba érkezése előtt találkozott ugyanazzal a marokkói sereggel, amely tegnap is megtámadta a francziákat. Ma ismét támadt, átkelt a Kiss folyón és Bebelas helységet igyekezett elfoglalni. Maire-Sebilla hadnagy 40 gouniervel és 60 lövészzel ellentállt a támadásnak. Eddig az ütközet eredményéről nem érkeztek hírek.

Mig ez az Algir határon történt, addig Muley Rasid a Muley Hafid meghallását Mogadorban ért vereség folytán, Sidi Aisszát elhagyta. Egy rekognoszkáló léggömb megállapította, hogy Sziaiszsa irányában marokkói tábor van, körülbelül nyolczszáz sátorral.

Egy ma kiküldött földerítő szakasz megállapította, hogy a lázadó törzsek Bucshita Ben Bagdadi seregével harcban állanak. Egy híresztelés szerint, a meghalla állítólag legyőzte a lázadó törzseket.

Ezzel szemben Drude tábornok azt jelenti, hogy Buchta Ben Bagdadi vereséget szenvedett és hozzáteszi, hogy legyőzői seregétől igen sok élelmiszert és municziót zsákmányoltak, azután pedig Sidi Aiszszában gyülekeztek. Az algiri fő kormányzó távirata szerint, a Menassel északi részébe benyomuló 2000 főnyi fölkelő sereg francia területen egy házat fölgújtott, a kerteket elpusztította és nagyon sok felszerelési tárgyat tett tönkre. Az oráni főhadparancsnok erős marokkói hadoszlop közeledését jelenti, amely Nemours felé tart. A polgármester csapatok küldését kérte, ami azonnal megtörtént.

A Beni-Szenassen marokkói törzsek algir területre való benyomulását az egész francia sajtó igen komoly dolognak tartja. A Matin azt írja, hogy e határsértés a legkomolyabb incidens, amely Franciaország és Marokkó között 20 év óta tartó differenciák folyamán felmerült. Több naczionajisztikus lap támadást intéz Clémenceau ellen, mert Jonnart fő kormányzó az év augusztusában tett óvó jelentését nem vette figyelembe és habozó és gyöngé magatartása által a marokkói határtörzseket valószínűleg bátorította az előnyomulásra. A Jonnart által augusztusban ajánlott intézkedéseket könnyen keresztül lehetett volna vinni, míg most nagy katonai akcióra lesz szükség a fanatikus marokkói hordák visszaszorítására.

Bülow a Harden-pörről.

— A császár szerepe a pörben. —

Budapest, november 28.

Rendkívül érdekesen világította meg Bülow herceg, birodalmi kancellár a birodalmi gyűlés mai ülésén a Harden-Moltke affért. Az ülés elején az 1908. évi költségvetést, a védelmi területek költségvetését és a flottatörvény novelláját tárgyalják. Báró Stengel kincstári államtitkár azt mondja, hogy sajnós, igen kedvezőtlen pénzügyi zárlat nem fogja a házat kellemesen érinteni. Birodalmi adó nem fog javaslatba hozni. Az adó-javaslat lehetőleg tekintettel lesz a kereseti viszonyra, a munkások érdekeire és az állampolgárok adóképeségére.

Tirpitz tengerészetiügyi államtitkár kifejti, hogy a flotta-javaslatnak első sorban katonai technikai célja van, a mennyiben a hajók számát arányba akarja hozni a többi államok hajóinak számával. Kijelenti, hogy a kormány jelen javaslatával a legalsóbb fokot áll.

Spahn centrumpárti pártja nevében kijelenti, hogy ragaszkodik azon elvhez, amely szerint kiadásokat csak akkor szavaz meg, ha gondoskodás történt azok fedezésére. A Moltke-Harden pert is szóvá teszi, amely a régi pogány Róma eseményeire emlékeztet.

Bülow herceg birodalmi kancellár: Tulajdonképpen csak a vita során akartam szólni, de hadügyminiszter távolléte azonban arra késztet, hogy állást foglaljak azon mód ellen, amelyben Spahn képviselő a Moltke-Harden pörről és a hadsereg viszonyairól nyilatkozott. Főleg az ellen kell állást foglalnom, hogy egyes lovas-ezredek elposványosodásáról és arról az aggodalomról szöjt, amely azon szülőket fogja el, akik gyermekeiket ezen ezredhez küldötték. Be nem bizonyított állításokról van szó, amelyeket bizonyítékok nélkül e házban nem volna szabad ismétlni. Ezen általánosságban tartott vádat a leghatározottabban visszautasítom. Állást foglalok azon felfogással szemben, amely szerint a német nép és hadsereg magva nem volna teljesen egészséges. Amint senki sem kételkedik a császári párunk erkölcsi komolyságában, amelylyel családi életével az egész országnak szép példát mutat, épp úgy a német nép nem Szodoma és a német hadseregben nem uralkodnak a haldokló római császársághoz hasonló viszonyok. Legyenek meggyőződve, hogy éppen császárunk kipusztít mindent, ami nem tartozik lényege, háza és országa tisztaságához. Ha azonban azt kérdezték, miért nem informálta a birodalmi kancellár korábban a császárt, úgy azt válaszolom, hogy tényleges alapos dolgot

csak az év tavaszán hoztak tudomásomra. Azt mondták, miért nem terjesztették legalább a Zukunft cikkeit a császár elé, amelyek bizonyos az udvarhoz közel álló személyiségek ellen súlyos vádakat tartalmaztak. Ezt a trónushoz legközelebb álló fenyesés ur jogos volt megtenni. A trónörökös atyja iránti kegyeletnek adta jelét és az ország érdekében járt el, a midőn atyja figyelmét e támadásokra fordította. Tette nem volt hivatalos, nem volt állami aktus. A felelős miniszter azonban más helyzetben van és ily súlyos vádakat csak akkor emelhet, ha egyttal bizonyítékokkal szolgálhat. A midőn a császár első ízben szólt nekem a dologról, kijelentettem, hogy most sem jobbra, sem balra nem lehet tekintenie, hanem arra kell törekednie, hogy házát és hadseregét minden mocsoktól megóvja. Ez volt a császár felfogása is. (Bravó-kiáltások.)

Ami már most a jelent illeti, csak ismételnem azt, mit egy évvel ezelőtt mondtam, t. i., hogy helytelen arról szólni, hogy a császárt felelőtlen tanácsadók köre veszi körül. Milyennek kell lennie annak az uralkodónak, aki körül kamarilla fejlődhetik és befolyásra tehet szert. Ennek első feltétele az uralkodó zárkózottsága és kellő önállóság hiánya volna. Sokféle vádat emeltek az uralkodó ellen, de azt, hogy minden érintkezéstől elzárkózik és hogy nem volna saját akarata, azzal sohasem vádolták. Foglalkozik ezután a centrum sajtójában megjelent azon állítással, mintha a birodalmi gyűlést azért oszlatták volna fel, hogy a kancellárt személyes támadások és intrikák elől megvédiék. A feloszlást javasoltam, mert a centrumpárt a gyarmatügyi hivatali eszméjét elvetve, a gyarmatok belső és hivatalnoki viszonyaiba beavatkozva, valamint az új gyarmati igazgatót támadva, (Mozgás a centrumban.) nehéz próbára tette a kormány türelmét és mindezek után december 13-án egy nemzeti kérdésben önkényesen erejét akarta éreztetni a kormányynál. (Viharos ellentmondás a centrumban, élénk helyeslés a jobb és a baloldalon.) Az a kancellár, aki e javaslatot elállt volna és ezen eljárást eltűrte volna, nemcsak a szövetséges államok kormányainak bizalmát, hanem becsületét és reputációját is elvesztette volna. (Élénk Bravó-kiáltások a jobb- és baloldalon. Pisszégés a centrumban.)

A gyűlést erre berekesztették.

TÁVIRATOK.

Az új német nagykövet a királynál.

Bécs, november 28. Ő felsége ma délután 1 órakor Schönbrunnban fogadta ünnepies audiencián Tschirsky ujonnan kinevezett német nagykövetet és átvette megbízó levelét. A nagykövet kíséretére rendelt gróf Hoyos Henrik kamarás a nagykövetségi palotából udvari diszfogaton hozta a nagykövetet. A nagykövetség többi tagjai is diszfogaton érkeztek. A szokásos szertartások között nyújtotta át Tschirsky nagykövet ő felségének megbízó okmányát és bemutatta a nagykövetség tagjait.

A francia tengerészeti költségvetés.

Páris, november 28. A mai délelőtti ülésen a tengerészeti költségvetést tárgyalták. Több szónok a költségvetést bírálta és azt kívánja, hogy a tengerészetet tartsák távol a politikától. Benazeth szerint a francia tengerészetnek oly erősnek kell lennie, hogy a francia gyarmatokra áhító európai államoknak imponálhasson. Németország pánczélos hajóinak száma nemsokára felül fogja mulni a francia pánczélosok számát. Elismeréssel adózik a kormány azon tényének, hogy több nagyobb csatahajó parancsnokát bevonták a legfőbb tengerészeti tanácsba. A tárgyalást erre megszakították.

Közgazdasági táviratok.

New-York, nov. 28. Terménytársad. Gyapot. New-Yorkban 11.45, nov.-re 10.90, februárra 10.64. New-Orleansban 11.12, Petroleum stand withe New-Yorkban 8.75. Filadelfiában 8.70, raffined in cases 10.90, Credit Balances of oil City 178.—. Zsir, Vestern Steam 8.40. Rohe testvérek 8.90. — On 31.00—31.37 Réz 13.50—14.—.

Csikagó, nov. 28. Gabonitársad. Zárlat. Buza irányzata állandó, decemberre 95.50—94.63 K, májusra 103.25—103.— K. Tengeri szilárd, decemberre 55.— K.

Csikagó, nov. 28. Terménytársad. Zsir januárra 7.50 tegnap 7.45, májusra 7.47, tegnap 7.45. Salonna short clear 5.99, tegnap 7.87. Sertéshus januárra 11.45, tegnap 11.35.

A megzavart hangyaboly.

A nehéz csizmasarok rálép a hangyabolyra s a megriadt hangyatömeg egymás hátán menekül a veszedelmes helyről. S amikor a sarok odébb kopog, a földvágásban néhány agyonlaptott áldozat hever.

Tökéletesen illik ez a kép az amerikai milliommokra, a trösztberekre, akik ellen maga az Egyesült-Államok elnöke, Roosevelt kezdte meg a harcot. Az irtó hadjáratot politikai okokból indította meg a köztársaság feje, akinek a programjába jobban beleillik a polgársággal való barátkozás, mint a czimborálás a nagytökével. Amerikában, ahol imponál az erő és a bátorság, az elnöknek nagy sikere van akciójával, annál is inkább, mert gazdasági szempontból a szinte monopolizáló, munkabéreket nyomó trösztök amúgy a polgárság előtt ellenszenveseek.

Mióta ez a trösztellenes akció megindult, néhány igen érdekes hír érkezett Amerikából. Elszórtan, néhány heti időközben jöttek a rövid jelentések, de a táviratok mindegyike panamáról, botrányokról, elfogatásokról és öngyilkosságokról számolt be. S mindezek a milliommok és milliárdosok köreiben, a trösztök világában történtek. A csizmasarok alatt ott maradt egy pár összetaposott hangya.

Első megdöbbenésükben úgy látszik bolondságot csináltak a megriasztott pénzfejedelmek. A prêmes bundák alatt megdöbbszantak a szivek, a szigorú arcok elsápadtak és a vasnyugalom eltűnt. Ragyogó palotáikban gondok, nehéz gondok alatt tétova tekintett emberek görnyedeztek, mert sokakra elkövetkezett a végítélet, az összeomlás. Azután megszólalt egy-egy pisztoly, sőt az egészen közönséges borotvának is jutott szerepe az önkivégzéseknél. Máshol meg büszke paloták előtt csukott kocsi állottak meg és rendőrök közt suhant a kéltovasba a prémgalléria mögé bujt pénzfejedelem.

Recsegés, ropogás, börtön és öngyilkosság az egész vonalon s a kép, amely a lezajlott tragédiák után élénk tárul: megdöbbszant. A pénzfélség rettenetes pusztításait látjuk nagyban. Az amerikai üzletberekben a képtelenségig fülcsigázott mohóságot, amely a Pénzt imádja s amely az erkölcsöket is ebből a nézőpontból szabja ki magának. Milliókat forgató vállalatoknál családságok, hamisítások és tolvajlások derültek ki, amelyek a vad pénzszerezés mámorában bujkáltak mindaddig, amíg egy beavatkozó erő meg nem állította a vadul forgó kereket és bele nem pillantott a gépezetbe. Most azután kiderült, hogy az irodákban a bűn és fényes palotákban a gond és a rettegés lakott. Hogy a milliommok párnás ajtóit mögött szivdobogva lesett minden beszűrődő idegen hangra és azután öntudatlanul, föltartóztatlanul szédült tovább a rettenetes forgatagban, amely a büntető törvénykönyv határain túl kavargott.

Most vége a garázdálkodásnak: az elnök hadjárata teljes sikerrel járt. S az amerikai nép, amely pedig hozzá van szokva a nagy méretekhez, megdöbbszant áll szemben a gazságok ekkora halmazával és dühös, hogy eddig behódolt a milliommok bűnösöknek. Kárpótlásul most a legnagyobb kárörömmel vesz tudomásul minden letartóztatást és részvétlenül félrántja a vállát, ha egy trösztberek elvágja a torkát.

Az EGYETERTÉS
szerkesztősége és kiadóhivatala
VI., Eötvös-utca 32. sz. alatt van.

A szerkesztőség telefonja: 788. szám.
A kiadóhivatal telefonja: 706. szám.

EGYETERTÉS.

December hó 1-ével új előfizetést nyitunk az Egyetértésre. Kérjük azokat a tisztelt Olvasóinkat, akiknek előfizetése lejár, sziveskedjenek az előfizetés megújításáról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

Minden előfizetőnk teljesen díj-talanul kapja a magyar család számára kiváló gondtal szerkesztett „Magyar Szalon” című folyóiratot.

Az Egyetértés előfizetési ára:

Egy hónapra . . .	2 kor. 40 fill.
Negyedévre . . .	7 kor. — fill.
Félévre . . .	14 kor. — fill.
Egész évre . . .	28 kor. — fill.

UJDONSÁGOK.

A pótkocsikban szabad dohányozni.

Azt hiszem ehhez a címhez nem kell magyarázat. Holnaputántól kezdve nem lesz Budapesten dohányos ember, aki sóhajtván tornászik tel a villamoskocsik kényelmes kakaslétráin, hogy a túltömött és sürtü füstfelhőkbe burkolt peronról a tilalmas belső vidékek felé botorkálván, még egy fájó bucsupillantást küldjön a megállóhely aszfaltján haldokló trabukkója, vagy regália mediája után.

Mert rettentő pillanatok voltak ezek. Az ember hajnali fél kilenczkor, hivatalba menet, hirtelen beugrik a rendes kávéházába, egy-kettőre felhabzsolja a reggeli kávéját, meg a reggeli lapját s mindezt csak azért, hogy két pillanatnyi nyugalmat kizsarolhasson az első szivarja mellé.

Aztán az ember rágyújt és kéjesen kinyújtja a lábait a kényelmetlen márványasztalka alatt. Ha van tulvilág s ha van a tulvilágnak tüdővérsége, hát az körülbelül olyan lehet, mint a reggeli után következő szivar első két füstcsövéje. Micsoda füst az! Milyen kék és milyen illatos. És milyen szelelés az, amit egy ilyen sárgapetytes dohányszírén véghez visz!

Aztán egyszerre korog egyet a kávéház óriási díszórája és — vége a nirvánának. Háromnegyed kilencz. Hajrá a villamoshoz. A lélekszakadtvarrohanó szegény rabszolgá utközben keserű levelet rág a szivarja végéből és minden igyekezetével azon van, hogy az agyonbagózott dohánytekeréset, nem szelelés czimén boszusan földhöz vágassa. Ezt az igyekezetet minden más esetben fényes siker szokta koronázni. Mikor azonban az embernek villamosra kell szállnia, akkor azok a sárga bestiák az utolsó pillanatilag szelelnek. És juszit is szelelnek! Csak azért is, a megpukkadásig szelelnek. És a jelző-oszlop mellett rendszeren ott lebzsel valami hivatásos szivarvég-gyűjtő csibész, aki kárörvendő pófával vigyorog bele az ember szemébe, amikor a helyért való verejtékes harc után, egy bucsutekintettel még könnyíteni akar a válás fájdalmán. (És hogy szelel az a drága trabukkó, annak a csirkefogónak az agyaráni!)

Hát holnapután meg fog szünni ez a golgotha. A pótkocsikban szabad lesz dohányozni. Oh Istenem! Hány megkínzott, szegény dohányos lélek fogja áldani azt a derék városatyát, aki ezt a megváltást kigondolta . . .

Fogadok azonban, hogy az igazi jóltévő, akinek csodatévő erejéből az ige testté leend, egyetlen egynek sem fog majd eszébe jutni. Mert óh, régi igazság, de változatlan: hálátlanság ember a neved!

Ebben az egész nagyszerű vigasságban ugyanis a legkevesebb része annak a derék városatyának van, aki a javaslattal illetékes helyen előhozakodott. A nagyméltóságú finánczkormány

itt a tulajdonképpeni jóltévő, akinek a balkeze igen jól tudja, hogy mit teszen a jobb. Kivánom magamnak jóveretű érvényes körmöczi érmekben ujesztendei ajándékul azt a kis parázs többletet, amit a trafik a pótkocsikban elhamvadtt trabukkók és egyebek révén be fog szivattyuzni.

Vesztes csak egy lesz a természetben.

Az a becsületes, naiv csirkefogó, aki holnapután is kiáll majd a megállóhely táblája mellé szivarvégre vadászni. Az a jámbor, holnapután-tól kezdve csakugyan szivarvéget kap, magyarára — bagót! — és nem jól szelelő fél trabukkókat, mint eddig.

Azt azonban, amit ezek a fiúk a meglepetést hozó ötletes városatyának holnapután kívánni fognak, — no hát, azt igazán nem kívánnám magamnak újévi ajándékul.

De igazságos is, hogy a futalom egyedül őt illesse. (—vay.)

— Vilmos császár Angliában. Vilmos császár ma délelőtt látogatást tett a Ligheliffi apátság templomában. A látogatás nem volt előre bejelentve s így történt, hogy a császárt senki sem fogadta, mikor kíséretével odajött. A császár maga mutogatott meg mindent kíséretének, elmagyarázta a templom történetét, építészeti érdekességét s mikor a kulcsár jött és nagy meglepetéssel látta a templomban az uri társaságot, a császár jót mulatott rajta. Később ért oda Vest lelkész, akit bemutatnak a császárnak s aztán ő vette át a vezetést. Szombaton a császár megvendégeli az iskolás gyermekeket. Tea és sütemény lesz uszonára. Maga a császár fog az asztalfőn ülni és 170 iskolás gyermeket hívott meg összesen, fiukat és leányokat, akik szombaton délután az apátság templomának szomszédságában lévő iskola nagytermében fognak asztalhoz ülni. A gyermekek a tanítók unszolására erősen tanulják a történelmet, nehogy felsüljenek, mert a császár szeret a történelemből kérdéseket tenni. Vilmos császár sokat mulat azon, hogy ahol iskolás gyermekkel találkozik, a helységben, vagy a mezőn, mindegyiknek gomblyukában, a leányoknak hajában németzintű pántlikákat, kokárdákat lát.

— Kintünetések. A király dr. Lengyel Rezső másodosztályú főorvosnak, saját kérelmére, nyugállományba helyezését elrendelte s neki ez alkalomból a Ferencz József-rend lovagkeresztjét adományozta. — A király Kiss Gergely m. kir. I. számú csendőrkörletbeli járásörmesternek az arany érdemkeresztet, Bene Lajos m. kir. II. és Kovács Bálint m. kir. VII. számú csendőrkörletbeli járásörmestereknek a koronás ezüst érdemkeresztet adományozta hosszú és kötelességű szolgálataikért.

— József főherceg szemleutja. József főherceg, mint a 79. honvéddyalogdandár parancsnoka, a gyulai második honvéddyalogezred felett ma és holnap szemlét tart. Az ezred ma hajnalban Gyuláról az aradmegyei Ottlaka község határába menetelt, ahol a főherceg jelenlétében harczászati lövészetet tartanak. Holnap a főherceg Gyulán tekint meg az ezredet, ahol tiszteletére a tiszt kaszinóban ebéd lesz. A főherceg mint dandárparancsnok érkezik Gyulára és óhajához képest csak katonai fogadtatásban fog részesülni. — Kiszendről jelentik, hogy József főherceg Libits jószágigazgatóval és katonai kísérettel odaérkezett, hogy a gyulai honvédség lögyakorlatain résztvegyen.

— Doktor-avatás. Nagyszámú és díszes közönség jelenlétében folyt le tegnap az egyetem dísztermében a doktor-avató ünnepség. Az egyetemi tanács dr. ponori T e w r e w k Emil rektor elnöklésével, összesen tizenkét doktorjelöltet avatott doktorrá, köztük egy kánonjogit, hét jogtudományit, két orvost és két bölcsészeti. Az új doktorok közül dr. kapuvári V a r g y a s Tivadar budavári káplán mondotta a köszönő beszédet, dokortársai nevében is, az egyetemi tanácshoz. A rektor beszéde után a szokásos kézfogás szertartásával ért véget az avató-ünnepség.

— Országos diákkongresszus. A diákkongresszus mai második ülését Lám Károly nyitotta meg fél tíz órakor. A délelőtti a választásokkal telt el és a tulajdonképpeni tanácskozással délután két órakor kezdették meg. Mihály Lajos megnyitója után Kiss István alelnök jelentést tett az Eperjes városába kitűzött kongresszus elhalasztásáról. Németh Tibor a jelenlegi kongresszus előzményeit ismertette, Markos Olivér „Az ifjuság és a sajtó” czimen tartott előadást. Apró-cseprő ügyek tárgyalása után az ülést berekesztették.

— **Életunt színlész.** Egy fiatal, nagy reményekre jogosító, talentumos színész öngyilkossági kísérletéről érkezik hír Kassáról. Rajnai Gábor, a kolozsvári Nemzeti Színház egyik legnépszerűbb tagja, akit Vígvasárnapról kezdve a Vígsház szerződött, tegnap éjjel 1 órakor ott fölbölte magát. Rajnai félegy óráig a New-York szállóban mulatott és onnan hazatérve, két golyót röpített agyába. Az egyik golyó a koponyacsontjára visszapattant, a másik átfurta a fejét és hátul ment ki. Rajnait a klinikára szállították, ahol a sebészeti osztályon kezelik. Mi volt az oka a végzetes tettnek, azt még csak nem is sejtik.

— **A medve, mint hajtó.** Az idei első hó alkalmával Rimócza és Klenócza közti rengetegben Imecs Béla, Mitske Gusztáv és Kövry János vaddisznóra vadásztak. Mikor az egyik meredekoldalt elől állni akarták, az aljból különös zajt és esőrtetést hallottak. A süriúgnél meghúzódva kíváncsian lesték, hogy mi okozhatja a nagy zajt? Kevés idő múlva három fiatal vaddisznó rohant elő a süriúgnél. Imecs és Mitske löttek, két disznó tűzben esett össze. Egyidejűleg, majdnem ugyanabban a pillanatban tűnt fel egy hatalmas medve alakja, közvetlen a disznók után. A lövésekre meghökkenve, megtorpanva már el akart inálni, midőn Kövry két gyors egymásután lövéssel a hatalmas állatot leterítette. Vadászati szempontból is igen érdekes az eset, mivel a disznókat a medve valóságos irtója, maga előtt hajtotta és zsákmányul ejtve akarván, ő maga is zsákmány lett.

— **Hurokrakertült postarablók.** Három esztendő előtt elkövetett bűneset tetteseit sikerült kinyomoznia a dorozsmai csendőrségnek. Akkor történt ugyanis, hogy a dorozsmai országúton megrabolták a postakocsit. Mikor a postakocsis az éjjeli vonathoz ment, hogy a postaszákot kicserélje. Ezalatt az uton őrizetlenül maradt a kocsi, felugrottak rá és a lovakat elhajtották. Sokáig nyomoztak a vakmerő tolvajok után, de nem tudták kideríteni, kik lopták el a lovakat. Most közel 3 év múlva derül ki az eset. A csendőrség kiderítette, hogy a rablást Petrovics István dorozsmai, Nikulics György zentai, Pelrovics János algyői, Ajtai Montág, Rostás Dezső, Ajtai Lajos és Ajtai György vásárhelyi löcsiszárok követték el. A bandát letartóztatták.

— **Az öngyilkos operaénekes temetése.** Tegnap temették el Bertram Tivadart Gravensandeban. Utolsó kívánságához képest felesége mellett ástak sírt az öngyilkos művésznak. Ugyanabban a temetőben a hook van hollandi hajókatasztrófiának több áldozatát is eltemették.

— **Halálozások.** Fetti Lipót, a Ferencz József nevelő-intézet tanára, aki egyszersmind József királyi herceg fiát is tanította a matematikára, tegnap este nyolc órakor negyvenöt éves korában szívinfarkásban hirtelen meghalt a Szalag-utca 3. számú házában lévő lakásán.

Dr. Kerner Jenő e hó 26-án, élete 23-ik évében meghalt Kolozsvárott.

Rudnai és divékújfalusi Rudnai László Nyitra vármegye nyugalmazott főszolgabírája, 48-as honvéd őrnagyként 79-ik évében november 26-án meghalt Prígyén.

Bakos János nyug. kir. táblai bíró e hó 27-én Rákosszentmihályon meghalt. Temetése pénteken, e hó 29-én délután 3 órakor lesz a kerepesi-uti temető halottasházából. Az elhunyt hosszú ideig működött a budapesti kir. ítélőtáblánál, utóbb pedig a III. büntető tanács vezetője volt.

Kehrer Károly nagybirtokos, Versecz városának nyugalmazott h. polgármestere, negyvennyolcas szabadságharcos, hosszas szenvedés után élete 80-ik évében e hó 26-án Verseczen meghalt. Nagy pompával temették el e hó 27-én.

— **Fratelli Dasinger fumei cég** Budapesten a királyi bérpalotában árulja a létező legjobb kávét 3 korona 90 fillérért.

FERENC JÓZSEF KESERÜVIZ
páratlan HASHAJTÓSZER

x **Fodor-féle vívóterem** a Koronaherczeg-utca 3. szám alatt a főváros legnagyobb és legjobban felszerelt torna- és vívóterme. Különös gond fordítanak a gyermektorna és vívásra.

x **Zászlók, czimerek, minden kivételben kaphatók** Linhart színházi festőnél és díszítőnél Budapest, VIII., Hunyadi-utca 27. szám. Árjegyzék ingyen.

— **Kongresszus-csarnok.** A főváros előkelő helyén, Nagy János-utca 1/c sz. a „Kongresszus-csarnok” név alatt fényesen berendezett terem nyílik meg, amely mindenféle kongresszusok, gyűlések, felolvasások, hangversenyek, családi és egyéb ünnepélyek megtartására föltötte alkalmas. A terem ezer személynél többet képes befogadni, minélfogva hivatalosan a fővárosban egy eddig gyakran tapasztalt hézagot pótolja.

x **Bob-hashajtó a legkellemebbé. 10 fillér.**

x **Remény, hit száll azok lelkébe, akik csuz, köszvénybajuk miatt veszve hitték magukat.** Most azonban sietnek megvenni az Alföldi Fehérkeresztes Sósorszeszt, hogy csodahatásaival legyőzze őket. Készíti az Első Alföldi Cognagyár r. t. Kecskeméten.

x **A Mars bolygó megfellelése mellett még egy csoda vonja magára az emberek figyelmét.** Ez az Alföldi Fehérkeresztes Sósorszeszt, melynek ereje, gyors hatása bámulatos. Készíti az Első Alföldi Cognagyár r. t. Kecskeméten.

x **Apollo Színház.** Az Apollo Színház e heti újdonságai a közönség várakozását teljesen kielégítik. Ami új és jót a kinematográfia produkál, az Apollo Színház elsőnek szerzi be és beleilleszti a gondosan összeállított heti műsorba. E heti műsorából kiemeljük az „A kis cowboy”, „Ópiumszívó álma”, „Texas Tex”, „Vilmos császár angolai látogatása” című sikerült képeket és a Reisz Dóri című cabaret-kuplét, eredeti kreálójának előadásában.

x **A kék fényvel való kezelést** dr. Kaiser bécsi orvos vezette be az orvosi gyógykezelésbe. Hatása a villamos fény sugarak vegyi tulajdonságán alapszik, mely különböző baktériumoktól a létfeltételt megvonja. Ezért a bőr, a csontok és a haj bacilláris megbetegedéseinek (bőrfarkas, makacs bőrbetegségek, hajhullás, kopaszság, továbbá a csontok és ízületek tuberkulózis megbetegedéseinek) alkalmazható. Dr. Kaiser több esetet közöl, melynél kifejezett tüdővész volt jelen és két fényre javulás volt elérhető, amennyiben a köpetből a bacillusok eltűntek és a betegek erőbeli állapota gyarapodott. Budapesten dr. Hönig Izsó alkalmazza elektroterapiai intézetében (Károly-körút 24.) ezt a kényelmes és teljesen fájdalommentes kezelésmódot.

SARBO CIPŐ KÜLÖNLEGESSÉGEI
Koronaherczeg-utca 5.
TELEFON.

Szabó Miklós meghalt.

Budapest, november 28.

A magyar igazságszolgáltatásnak és vele az egész magyar közéletnek nagy vesztesége van. Váratlanul, rövid betegség után, ma délelőtt meghalt Szabó Miklós v. b. t. tanácsos, főrendiházi tag, a m. kir. Kuria nyugalmazott elnöke.

Ritka közéleti személyiség az, akit olyan tisztelet, a szeretetnek és megbecsülésnek akkora mértéke kísérel utolsó útjára, mint Szabó Miklóst, aki ezt az osztatlan szeretetet és tiszteletet egy hosszú élet érdemes munkájával, és hótiszta feddhetlenségével érdemelte meg. Az elhunyt a magyar bírói kar egyik legkiválóbb tagja volt, aki nagy jogi tudással, az igazságnak ritka felismerési képességével és fáradhatatlan szorgalommal egy egész emberöltőn át működött a bírói pályán, amelynek lépcsőin ritka képességei gyors emelkedést biztosítottak számára s 1888. április 27-én, hatvannégy éves korában elérte a legmagasabb polcot: a magyar kir. Kuria elnökévé nevezte ki a király. Husz éven keresztül vezette a legfelsőbb bíróságot s ama páratlan fejlődésben, amelyet a legfelsőbb bíróság irányító joggyakorlata a magyar igazságszolgáltatás terén ez alatt a husz év alatt teremtett — nagy és kiváló része volt az ő jogi tudásának és tekintélyének. Nyolcvannégy éves volt, midőn két évvel ezelőtt leköszönt díszes méltóságáról s a jól megérdemelt nyugalomba vonult.

A megboldogult nyolcvahat évét élt, s ugyszólván élte alkonyáig a legjobb egészségnek örvendett. Magas kora alig látszott meg rajta, szinte fiatalos fürgeséggel járt-kelt és naponta ellátogatott a Nemzeti Kaszinóba. A napokban azonban meghült, influenzát kapott s a betegség tüdőgyuladássá fajult. Kezelőorvosai: Liebermann és Kéry doktorok mindent elkövettek a beteg megmentésére, de az elgyöngült szervezet nem tudta legyőzni a betegséget. Az agónia már tegnap beállt és a halál ma délelőtt bekövetkezett. A szomorú eseménynél ott volt a mélyen sújtott család, egyik fia, dr. Nárjai Szabó Sándor min. tanácsos, a kultuszminisztérium elnöki osztályának vezetője. Halálának híre hamarosan szerte futott a fővárosban, s a gyászbeszéd hírére a Kuria palotájára és a Nemzeti Kaszinó épületére azonnal kinttették a gyászlobogót. Oberschall Adolf, a kir. Kuria jelenlegi elnöke pedig rendkívüli ülésre hívta össze a Kuria bírót. A rendkívüli ülés dr. Oberschall indítványára elhatározta, hogy elhunyt érdemes elnökét a maga halottjának tekintve és felajánlja az elhunyt hozzátartozóinak, hogy a Kuria előcsarnokában ravatalozzák fel és onnan legven a temetés szombat délután 3 órakor

A fővárosi tanács mai ülésében Bárczy István polgármester is meleg hangon emlékezett meg a megboldogultnak a magyar igazságszolgálat körül szerzett kiváló érdemeiről és indítványozta, hogy a holttest eltemetésére ajánljanak föl a családnak díszsírhelyet a Kerepesi-uti temetőben, Szilágyi Dezső volt igazságügyminiszter sírja közelében. A tanács egyhangulag elfogadta az indítványt és utasította a temető igazgatóságát, hogy a sírhelyet azonnal jelölje ki és helyezze megfelelő állapotba.

Szabó Miklósnak, a kir. Kuria volt elnökének elhunyt alkalmából dr. Günther Antal igazságügyminiszter a következő részvétellel intézte Nárjai Szabó Géza táblabíróhoz, az elhunyt fiához:

„Nagyságos táblabíró ur! Mély megilletődéssel értesültem édesatyájának, a kir. Kuria általánosan tisztelt volt elnökének elhunytáról. Törvénytudás és törvénytisztelet, a közélet és magánélet egybehangzó tisztasága: ezek azok a legszebb bírói erények, amelyeknek hosszú munkás életén át nemzedéket nevelő élő példája volt. Ha a magyar bíró eszményét akartuk megmutatni, ő reá mutattunk; s a jövő időkre is ezen hivatás eszményi magaslatának mértéke az ő kegyelettel őrzött emlékezte leendő. Az igazságügyminisztérium, amelyben a megboldogult mint államtitkár is működött, kétszeresen érzi az országos veszteség súlyát és az elhunyt érdemeit méltató gyászban kétszeres részt kíván.

Azzal a benső óhajjal, hogy a gyásznak mélysége és általánosságban a család bánata vigaszra leljen, maradtam a magam részéről is nyilvánított igaz részvételt

Günther Antal.”

Az igazságügyminisztérium az elhunyt ravatalára koszort helyez és a temetésen testületileg vesz részt. Az igazságügyminisztérium épületére a gyászszáslót kinttették.

SZÍNHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

(*) **Apponyi az Iparművészeti Múzeumban.** Gróf Apponyi Albert kultuszminiszter a nevével együtt ma délután meglátogatta az Iparművészeti Múzeumban az amatőr műgyűjtők tárgyaiból rendezett kiállítást. A minisztert és nejét Radics Jenő miniszteri tanácsossal, a múzeum igazgatójával élén a tisztikar fogadta. Apponyi a legnagyobb érdeklődéssel és figyelemmel tekintette meg a tárgyakat, melyek közt Radics Jenő és Csányi Károly kaluzolta. Majd a Horthi-kiállítást nézte meg és onnan átment az Iparművészeti Társulat karácsonyi bazárjába. Majd egy óra hosszat időzött a palotában a miniszter és távozásakor megelégedésének adott kifejezést és köszönetet mondott a szíves kauluzoláért.

(*) **A Népszínház-Vigopera.** A denevér ma esti előadásán, a második felvonás hangversenyében ezuttal Schrödter Frigyes kamaranékes, a bécsi opera tagja működött közre. A Wertherből, a Bajazzókból énekelt és Casaldoninak Musika Proibitáját adta elő. Schrödter tenorja lírai, az alsó regiszterekben már kissé fátyolozott, de felső hangjai erőteljesek és tisztán csengők. Kiváló technikája és művészi előadása azonban pótolta azt, ami hangjában már fogyatékos. A közönség rendkívül szívélyesen már fogadták. A közönséget zúgó tapssal jutalmazta és egyes énekszámai zúgó tapssal jutalmazta. Az előadás ma már valamivel jobb volt, úgy hogy teljesen szükségtelenek voltak azok a „klak-kok”, melyek bosszantóan zavarták folytonosan az előadás menetét.

(*) **Freitag Gusztáv — lengyel volt.** A németek nagyon büszkék a „Soll und Haben” és a „Journalisten” írójára. El is határozták, hogy Beuthen-ben utczát neveznek el Freitag Gusztáv nevére. Most azonban a lengyel lapok kivétel nélkül tiltakoznak a terv ellen, mert Freitagot, aki lengyel származású volt és eredetileg Piontek-nek (Péntek) hívták, renegátnak tartják, aki a lengyeleket üldözte.

(*) **A Lorántffy Zsuzsanna-egyesület orgonahangversenye.** A Lorántffy Zsuzsanna-egyesület a Kálvin-téri református templomban december 11-én este 6 órakor nagyszabású orgonahangversenyt rendez, melyen Hubay Jenő hegedűművész, Sándor Erzsé, az Operaház művésznője és Dégel Frigyes orgonaművész működnek közre. Az orgonahangverseny rendezőbizottsága herceg Odescalchi Gyuláné fővédnöksége alatt mindent elkövet a siker érdekében. Belépti jegyek a Harmonia zeneműkereskedésben is kaphatók.

(*) **Vecsey hangversenye.** Vecsey Ferenczet többé nem tárgyalhatjuk csodagyermekként. Művészi körutazása lerázta sarujáról az iskola porát és ma már mint számottevő művész áll előttünk, aki loggal tartja igényt arra, hogy komolyan vegyék. Korára nézve ugyan még nagyon fiatal, de művészetét tekintve már annyira érett, hogy bátran sorozhatjuk az igazi hegedűművészek közé. Különböző nem szükséges, hogy a budapesti közönség számára felfedezük Vecsey Ferenczet. Hisz ő még csodagyermek korában Budapestről indult hódító körútra, amelyen minden egyes város, ahol fellépett, egy-egy fényes diadalt jelez. Örömmel üdvözljük őt tehát ismét körünkben és büszkék vagyunk rá azért, hogy a magyar névnek a külföld előtt ily nagy becsületet szerzett művészetével. És dicséretére válik az is, hogy nem az üres virtuozitás kétes és efemer babérait vágyódik, hanem komoly oldaláról fogja fel a művészetét és arra törekszik, hogy a zeneirodalom nagyjainak örökségét alkotásainak mélyére hatolva, azokat feltárja és a közönséggel megértse. Ehhez természetesen első sorban erősen kifejlett zenei érzék és magasfokú zenei intelligencia szükséges. Mind a kettő pedig nagy mértékben meg van Vecsey Ferenczen. Bizonyítékát adta ennek a művész Buttykay határos szonátájának és Dvorák nagyszabású hegedűversenyének nagyon értelmes előadásával. Mig Tartini „Ördög trillájá”-ban és Paganini változataiban főleg ragyogó technikáját volt alkalma csillogtatni. A közönség rendkívül melegen fogadta a fiatal művészt és egész este olyan lelkesen ünnepelte, ahogyan csak dédelgetett kedvencét szokta ünnepelni. Gyengéd kezek gyönyörű virágokrát is nyújtottak át neki. Az elismerésből kivette a maga osztályrészt Buttykay Ákos és Tarnay Alajos is. Az előbbi nagy bravurral játszott szonátájának zongoraszólamait, Tarnay pedig ismeretes finom művészi érzékével végezte a műsor többi számainak zongorakisérétét. a. k.

(*) **Aalberg Ida felolvasása.** A Műbarátok Körében érdekes estély lesz e hó 29-én, pénteken délután 4 órakor. Ugyanis a kör ez összejövetelén Üxküll-Chyllenband báróné, Aalberg Ida, finn drámai művésznő tart előadást a finn szépirodalom köréből, németül és finnül. Ezt megelőzi Vikár Béla előadása a finn nőkről.

* **Hangversenyek.** Heinemann Sándor holnap, pénteken bucsuzik közönségünkkel második dalestélyén. Zongorán kíséri Coeon Lina párisi zongoraművésznő.

Dessoir Susanne, a nagyhíri berlini énekesnő jövő héten csütörtökön, december 5-én mutatkozik be először a fővárosi közönségnek. Műsora rendkívül különleges és felette érdekes.

A Svárdström-négyes, amely Valborg, Sigríd, Astrid és Olga nővérekéből áll, szerdán, december 11-én rendez egyetlen dalestélyt a Royalban. Műsora kiváló szép: 3 nagy szóló, 3 trió és 5 négyes lesz benne, klasszikus és modern szerzőktől.

Lammen Mientje hollandi énekművésznő, pénteken, december 13-án rendez első budapesti dalestélyét.

Kedden, december 17-én dr. Hassler Leó, svájci baritonista rendez első bemutató dalestélyt a Royalban.

A cselvonósnégyes pénteken, december 20-án játszik először ez idén. Három kamara-estélyükre bérlet váltható 30, 24, 18 és 12 koronáért, azonban külön jegyek is adatnak már ki. — Heinemann, Dessoir, Svárdström, Lammen, dr. Hassler és a Csehek estélyeit Mery Béla rendezti.

Akadémiai hangversenyek. Az új zenekar, amely az orsz. m. kir. zeneakadémia tanáraitól és az intézet által nevelt művészekből alakult, a december 9-iki első hangversenyén egy nálunk még ismeretlen zeneszerzőt mutat be: Gilson Pált. Budapesten ezuttal a nagy zenekarra írt szimfóniáját, „A tenger”-t fogjuk hallani. Ugyancsak a hangversenynek műsorán szerepel: Beethoven „Házavató” című nyitánya, Händel A-dur orgona-versenye vonós zenekarral és két oboával és Mozart III. hegedűversenye. A „Harmónia” zeneműkereskedésben nov. 30-án zárul az új zenekar négy hangversenyére szóló bérletek kiadása. A fennmaradó jegyeket az egyes estélyekre december 1-én kezdik árusítani.

Az 1-ső népszerű filharmóniai hangverseny vasárnap, december 1-én délelőtt 11

órákor lesz a Vigadóban Kerner István vezetésével. Műsora: 1. Volkmann III. Rikárd nyitány; 2. Erkel Ferencz: „Hattyudal”; 3. Grieg: „Peer Gynt” I. szvit; 4. Beethoven II. szimfónia (D-dur).

FŐVÁROS.

(*) **Kivándorlási középont.** A Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége egy kivándorlási középont alakítása érdekében ankétet hívott össze. A tanács az ankétre dr. Thirring Gusztávot, a statisztikai hivatal igazgatóját küldte ki.

(*) **Elszegényedett tisztviselő segítése.** Flesch Mór végrendeletében tízezer koronás alapítványt tett, hogy annak kamatait elszegényedett városi hivatalnokoknak adják. A polgármester most felhívja azokat, akik pályázni akarnak, hogy kérelmüket december 30-ig adják be az iktató hivatalba.

(*) **Árvaszéki tisztviselő választása.** A főváros tanácsa megválasztotta árvaszéki fogalmazóvá dr. Agoston Géza segédfogalmazót és Wurm Elemér fogalmazó-gyakornokot, továbbá árvaszéki segédfogalmazóvá Mosdósy Gyula fogalmazó-gyakornokot, végül árvaszéki fogalmazó-gyakornokká Kabdebo Miklóst és Westler Gusztávot.

(*) **Karosszékek a Ferencz József-központon.** A tanács, a Ferencz József-központon díjfértés mellett használható karosszékek kirakása jogának három, esetleg hat éven át való bérbeadására írásbeli ajánlati tárgyalást hirdet. Az ajánlatokat december 27-ikéig lehet benyújtani a központi városházán levő pénzügyi és gazdasági ügyosztáéhoz.

(*) **A közlekedésügyi bizottság ülése.** A közlekedésügyi bizottság ma délután ülést tartott. Rózsavölgyi Gyula alpolgármester elnöklése mellett. A bizottság hozzájárult Bródy Lajos bizottsági tagnak a multkor tett alhoz az indítványához, hogy a villamos vasuti pótlólagos kocsi belsejében is szabad legyen a dohányzás. Felhívják a vasuti társaságokat, hogy ezt megfelelő felirással jelezzék az illető kocsiokon. — A rákoszentmihályi lóüzemi közuti vasútnak villamos üzemre való átalakítására vonatkozólag elfogadták a bemutatott alternatív terveket. — Tárgyalás alá került a közlekedésügyi osztálynak az a szabályrendelet-tervezete, amely a bérkocsiparnak a főváros területén való viteléről szól. Ezt a kérdést azonban ma nem intézhették el teljesen, hanem a legközelebbi ülésen fogják tovább tárgyalni.

SPORT.

(*) **Se kártya, se pótlók!** Van ilyen klub is Budapesten: a Vén Fiúk vivó-klubja. A fővárosi urifarsaság tagjából alakult három év előtt ez az előkelő vivó-klub, ahol se nem kártyáznak, se nem pótlóznak s csak annál egészségesebben mulatnak — vívznak és tornáznak. Ma volt a klub elnökválasztó nagy közgyűlése a maga helyiségében (Koronaherceg-utca 3. I.), ma választották meg elnöküknek a főváros polgármesterét, a régi jó vivót, Bárcezy Istvánt.

A közgyűlést a tagok csaknem teljes számu részvétele mellett Heinrich Aladár ügyvezető igazgató nyitotta meg és az elnök tisztviselő betöltésére dr. Bárcezy István megválasztását javasolta, akit a megjelent klubtagok egyhangú lelkesedéssel és közlekedéssel a Vén Fiúk vivó-klubjának elnökévé megválasztottak. Az új elnököt Benedek Dezső, Malonyay Dezső és Ullmann Gyulából álló küldöttség értesítette a megválasztásról és hívta meg a klubba, ahol Heinrich Aladár ügyvezető igazgató üdvözölte a polgármestert, mint fő vén fiút és hangoztatta a testedző sportnak, különösen a vivás gyakorlásának előnyeit a meglévő férfikorban. Bárcezy István elnök köszönetet mondva a megválasztásáért, hangsúlyozza, hogy számítva a klubtagok támogatására, annál örömebb lép a klub vezetőségébe, mert a maga részéről is át van hatva nemcsak a vivósport különösen alkalmas váltótól a férfias erőnek teljes kifejlesztésére, de előmeri azon misszió fontosságát, melyre a klub hízogot pótol a meglehetősen koru férfiaknak a sporttevékenységbe való bevonása által. A maga részéről is oda fog hatni, hogy a klub céljait elérje. A közgyűlés után a Pannóniában ötven teritékű bankett volt az új elnök tisztviselőre, amelyen a tagok sokáig együtt maradtak.

TÖRVÉNYSZÉK

Polónyi Géza sajtópererei.

Budapest, november 28.

A büntető járásbiróság szombaton fogja tárgyalni azt a panaszt, amelyet Polónyi Géza volt igazságügyminiszter tett dr. Heltai Ferencz és dr. Komlós Ágost fővárosi bizottsági tagok ellen. A volt miniszter rágalmazással vádolja Heltai Ferencz és Komlós Ágostot, akik egy kávéházi beszélgetés alkalmával úgy nyilatkoztak, hogy a Dunagőzhajós-Társaság igazgatója egy partbérleti ügyben Polónyit tízezer forinttal megvesztegette. Polónyi fölielentése többek között ezeket mondja:

Pör Heltai és Komlós ellen.

Tekintetes Járásbiróság!

Igazságügyminiszterségem idejében, midőn a sajtó és a tőzsdejáték visszaélései ellen állást foglaltam, egy bünszövetség eddig példátlan szervezettel és vakmerőséggel embervadászatot rendezett ellenem. Ezzel kapcsolatosan Lengyel Zoltán országgyűlési képviselő ellen, aki a Nap című lap hasábjain a rágalmazási hadjáratnak a külső látszat szerint a vezetője lett, part indítottam.

A nyomtatvány utján elkövetett rágalmazás miatt indított e pörben a sok rágalom közül az egyiknek tényálladéka abban áll, hogy Lengyel Zoltán azt állította rólam, mintha én a Dunagőzhajós-Társaságnak egy partbérleti ügyében a közgyűlésen való szereplésemért 10.000 forinttal lettem volna megfizetve.

Miután én harminczöt évi ügyvédkedésem és huszonöt évet meghaladó fővárosi bizottsági tagságom ideje alatt a Dunagőzhajós-Társaságtól soha és semmi czímen egy fillért sem kaptam, követeltem e pör során a galádul koholt rágalom tekintetében is a bizonyítást. Lengyel Zoltán elő is terjesztette bizonyítékait és a vizsgálóbíró el is rendelte azoknak beszerzését, illetőleg megállapítását. 1907. évi augusztus 6-án a vizsgálóbíró engem is megidézett és akkor közölte velem a beszerzett bizonyítékokat és a fölvetett tanuvallomásokat. A beszerzendő iratokból és vallomásokból, melyek minden kétségen kívül helyezik, hogy én soha semmi czim alatt a nevezett társulattól pénzt sem nem kértem, sem nem kaptam, tudomást szereztem arról, hogy a bünszövetség miként koholta és miként terjesztette rólam ezt a rágalmat.

Lengyel Zoltán ugyanis Heltai Ferencz, fővárosi bizottsági tagra és több társulatnak igazgatójára, akkor még a velem szemben ádáz harcot folytató közséki demokrata pártnak egyik oszlopos tagjára és Komlós Ágost fővárosi ügyvédre és bizottsági tagra hivatkozott, mint tanukra. Ezeknek a vallomásából jutott tudomra e rágalmak szülőforrása: a kávéházi pletyka.

Komlós Ágostonak, Heltai Ferencznek, Hüvös Józsefnek és Sándor Pálnak vallomásából a következő tényállás jutott tudomásomra.

A kávéházi pletykák.

A folyó évben, Komlós Ágost szerint január havában, midőn néhai Halmos János polgármester ellenem, kétségteljesen a vigadóbeli kávéházi társaságnak, melynek ő is tagja volt, befolyása alatt ellenem azt a valótlan vádat emelte, mintha én egy délelőtt neki is beadványt adtam volna át, melyért én meg voltam fizetve s délután ugyanebben az ügyben a közgyűlés előtt felszólaltam, Komlós Ágost a vigadói kávéházban most már azzal a czélzattal, hogy a Halmos vádjával semmi összefüggésben nem álló és arra nem is vonatkozható, nyilván koholt adatokkal engem abban a szímben tüntessenek föl, mintha én nemcsak a Halmos által valótlanul állított ügyben, de más ügyekben is fővárosi bizottsági tagságomat tiltott vagyanszerzésre használtam volna föl, azon ürügy alatt, hogy beszélgetés tárgyává tétessek, vajjon tud-e Halmos ellenem bizonyítani, a kávéházi beszélgetés napirendjére hozta személyemet.

Komlós akkor, midőn a társaság arról tanácskozott, hogy a becsületem ellen irányzott vád bizonyítható-e, Heltai Ferencz vallomása szerint ezt a nyilatkozatot tette:

— Milyen kár, hogy meghalt Ullmann Lajos. Komlós Ágost vallomása szerint Heltai ezt a nyilatkozatot tette:

— Hogy ha a köztudat elég volna, akkor nem kellene bizonyíték.

Schmidl L. Győr.

Üsokoládé, finom cukorka.

Ajánl: szavatolt tiszta, hollandi mód szerint készített

Kakaóport

Egy napi termelőképeség 5000 kg.

Kapható a főraktárban, Budapesten, VII. Erssébet-körut 4. és minden jobb fűszer- és csomagekerekedőnél.

Komlós Ágost, Hüvös József vallomása szerint azzal fizette tovább a főlétt rágalmazási fonalat, hogy:

— Ha élne Ullmann Lajos, az meg tudná mondani, mit fizetett Polónyinak a Dunagőzhajós-Társaság ügyében.

Heltai Ferenc azonban nem elégedett meg. Elment Halmos Jánoshoz és ennek lakásán a nyilvánvalóan odahívott Vázsonyi Vilmos és Sándor Pál jelenlétében ismételt elkövette azt a rágalmat, hogy rólam azt állította, hogy engem Ullmann Lajos volt igazgató a Dunagőzhajós-Társaság partbérleti ügyében tízezer forinttal megvesztegetett.

Mindezeknél fogva Heltai Ferenc és Komlós Ágost ellen rágalmazásért és becsületsértésért emel vádat. Kéri a vizsgálati iratok beszerzését, melyekből ki fog tűnni, hogy ő Ullmann Lajossal, akivel soha semmiféle ügyben sem tárgyalt s akitől soha egy fillért sem kért s nem is kapott, ebben az ügyben sem tárgyalt, hanem Thaly Emil igazgatóval és Szilágyi Artur főtitkárral. Ki fog tűnni az iratokból, ugymond, hogy ő azon a közgyűlésen, melyen a partbérleti ügyet érdemlegesen tárgyalták, jelen sem volt.

Tanuként kéri megidézni Müller Ottót, a Dunagőzhajós Társaság vezérigazgatóját, Bauer Vilmos központi felügyelőt, Zollmann Ignác főpénztárost, dr. Szilágyi Aurél felügyelőt, Hüvös Józsefet, Rózsavölgyi Gyula alpolgármesterét, Sándor Pált és Vázsonyi Vilmos országgyűlési képviselőket.

A Polónyi—Lengyel pör.

A Lengyel Zoltán ellen indított sajtópörében Polónyi Géza hétfőn délután négy órai beadványt adott be dr. Kiss István vizsgálóbíróhoz. A beadványban a budapesti esküdtbíró helyett más esküdtbíró delegálását kéri azzal a megokolással, hogy a főváros polgársága elfogult vele szemben. Az elfogultság oka, hogy a zsidó sajtó haragudott rá, mert programjába fölvetta a börze reformját, meg akarta rendszabályozni a sajtó visszaéléseit s megakadályozta Vázsonyi Vilmosnak főpolgármesterré való kinevezését. Meggyanusítja majd az összes fővárosi lapokat, hogy azért támadták, mert nem volt a sajtó elnémitására rendelkezési alapja. Ezek az okai az ellene irányuló komplotnak, amely Lengyel Zoltánt használta föl eszközüll. Terjedelmes beadványához száz lap példányt csatolt állításainak igazolására s ezen az alapon kéri más esküdtbíró delegálását. Polónyi egyébként ma személyesen megjelent az ügyészségen, hogy beadványa dolgában megtudja az ügyészi véleményezést, amely pártoló. A volt igazságügyminiszter nagy sajtópörében és a Heltai Ferenc és dr. Komlós Ágost ellen rágalmazás miatt indított pörében a vádat dr. Baláss Elemér királyi ügyész fogja képviselni. Lengyel Zoltán képviselő különben ellenindítványt készült beadni Polónyinak más esküdtbíró delegálását kérő beadványára.

Lengyel bizonyítéka.

A Dunagőzhajós Társaság partbérleti ügye tudvalevőleg szintén a valóság bizonyításának tárgya volt abban a pörben, amelyre Polónyi ismételt hivatkozik fentebb közölt panasz-feljelentésében. Lengyel Zoltán erre vonatkozólag több tanut nevezett meg, akiket a vizsgálóbíró ki is hallgatott s hivatkozott egyéb bizonyítékokra is, amelyeket a vizsgálóbíró beszerzett. A hirtelen frontváltást Lengyel Zoltán az 1895. évi november 20-iki közgyűlés jegyzőkönyvével s a Fővárosi Közlönynek erről a közgyűlésről hozott tudósításával bizonyítja. A vesztegetést illetőleg hivatkozott dr. Komlós Ágost, Wellisch Alfréd, Sándor Pál, Hüvös József és dr. Heltai Ferenc bizottsági tagokra.

Komlós Ágost a vizsgálóbírónál így vallott: Ullman nekem önként elmondotta, hogy a fővárosnál valami partbérleti ügyben a Dunagőzhajós Társaságnak nehézségei voltak, de ő Polónyit bízta meg a dolog rendbehozásával.

Wellisch Alfréd ezt vallotta: Az elhalt Erényi Ullman Lajos nekem rokonom volt. Ullman felkért engem, hogy mutassam be Hüvös Józsefnek, hogy a társaság érdekében azzal is beszélhessem. Elmentünk együtt és bemutattam Hüvösnek, kinek Ullman támogatását kérte ügyükben. Hüvös előttem azt mondotta Ullmannak, hogy ő nem ellenzi a dolgot, hanem a belvárosiak ellenzik azt, forduljon tehát Polónyihoz, aki azoknak a vezére. Mikor a társaság ügye a fővárosnál már el volt intézve, eljött hozzám és elmondta, hogy az ügyük rendben van és megköszönte a szíveségemet. Azt is említette, hogy Polónyit meghonorálta. Összeget is említett, erre azonban határozottan nem emlékszem, de úgy rémlik

előttem, hogy azt mondotta németül, hogy 10, vagy 15 ezer forint honoráriumot adott neki.

Sándor Pál vallomása így szól: A Halmos-Polónyi-affér idején Heltai és Vázsonyival együtt mentem Halmoshoz és ott Heltai elmondotta, hogy neki Ullman Lajos személyesen mondta, hogy rendben van a Dunagőzhajós Társaság és a főváros közötti partbérlet ügye, mert sikerült neki Polónyit megnyerni. Heltai egy fix-összeget is említett, hogy Ullman mit fizetett Polónyinak, de erre az összegre nem emlékszem.

Hüvös József azt vallotta, hogy Ullman Lajos tényleg ő küldte Polónyihoz. Bizonyos idő múlva, melyet közelebbről megjegyezni nem tud, felkereste Ullman és megköszönte jó tanácsát. Hogy miként intézte el a dolgot Polónyival, azt nem mondotta.

Dr. Heltai Ferenc a következő vallomást tette: Novemberben, vagy december elején, arra már nem emlékszem, Bécsbe mentem és Ullman Lajossal, a Dunagőzhajós Társaság bécsi vezérigazgatójával a vonaton ketten egy szakaszban utaztunk, megkérdeztem, hogy mit keres télviz idején Budapesten, mire ő azt felelte, hogy a rakpart-bérlet tárgyában járt itt és rendbehozta azt.

Meglepődve kérdezvén, hogy hogy hozhatta ezt rendbe, mikor a közgyűlés ebben az ügyben már határozott, azt válaszolta:

— Voltam Polónyi Gézánál, megfizettem és az ügy rendbe fog jönni!

A Polónyi-pörök tárgyalása elé nagy érdeklődéssel néz a közvélemény.

§ Felmentő ítélet. A temesvári esküdtbírósa ma foglalkozott Szarka Béláné bűnügyével. Szarka Béláné azzal volt vádolva, hogy férjét, ki vasuti főkalausz volt, arzénikkal megmérgezte. Az esküdtbírósa az övegyet Skuteczki Miksa ügyvéd nagyhatású védőbeszédé után felmentette. Az ítélet városzerte nagy feltűnést keltett. Szarka Béláné, ki fél év óta vizsgálati fogságban van, azonnal szabadlábra helyezték.

§ Benzínrobbanás. Tragikus eset történt 1905. év július 18-án a Kertész-utca 37. számú házban. Kálmán László házmester 12 éves Ilona és 5 éves Margit nevű leánya elvesztettek egy 20 fillérest, amely a pinczébe gurult. A két leány atyjuktól gyertyát kért, hogy a sötét pinczefolyosón megkeressék az elvesztett pénzt. Alig gyújtották ki az első szál gyufát, hirtelen nagy robbanás történt s a két leányka ruhája lángot vetett s pár pillanat múlva oly súlyos égési sebeket szenvedtek, hogy az nap még mind a ketten meghaltak. A szerencsétlenség ügyében megindított vizsgálat kiderítette, hogy a pinczében a kigyújtott gyujtóól benzínrobbanás történt. A pincze egy részében Beck Márton motor- és kerékpárkereskedő nagy mennyiségű benzint tartott. Az egyik hordóból a benzín kiszivárgott a földre s mikor a leányok gyufát gyújtottak, a benzín gőze lángot vetett. A két gyermek tüzhaláláért a kir. ügyészség vádjára Beck Márton került két rendbeli gondatlanságból okozott emberölés vétsége miatt ma a vádlottak padjára. A tárgyaláson a vádlott védelmére előadta, hogy a benzín beraktározása miatt a hatóság nem emelt kifogást. A bíróság dr. Grünhut Ármán védelme után Beck Mártont felmentette azon az alapon, hogy nem lehetett terhére a gondatlanságot megállapítani. Az ítélet ellen az ügyész felebezett.

Nyilt-tér.

E rovatban közölt cikort nem vállal felelősséget a szerkesztőség

WIKUS TÁTRA
NYERS EVÉSRE
a legjobb tejcsokoládé
BUDAPEST, DEÁK FERENCZ-UTCA 17.

DÁN TESTVÉREK
csász. és kir. udvari sücsök
Budapest, Dorottya-u. 11. sz.
Szörme ujdonságuk képes árjegyzékét kívánatra küldik.
Alapítva 1835. Alapítva 1835.

Uj! Folyékony Uj!

vas-somatose

(Somatose vassal, szerves kapcsolatban)
főleg sápkórasoknak orvosilag ajánlva.
Kitűnő étvágyjavító és idegerősítő.

Kapható gyógyszerárakban és droguerákban.

KÖZGAZDASÁG.

A Steinherz cég ügyének rendezése. Hosszu vajadás után végre sikerült a fizetési zavarokba jutott Steinherz B. cég ügyét rendezni, illetve a már rég kontemplált részvénytársaságot megalakítani. A társaság létrejöttét az utóbbi időkben — amint azt megirtuk — az hátráltatta, hogy néhány kisebb hitelező nem akart belemenni az ilyen módon való egyezségbe. Az utóbbi napokban azonban fordulat állott be s így lehetővé vált a részvénytársaság létrejötte. A cégnek a Ghika herczeggel kötött szerződésében az a pont foglaltott, hogy a szerződés érvényét veszti, ha a cég nem tudja az esedékes részeket fizetését betartani. Ez nemrégiben bekövetkezett, azonban a szerződést nyomban újból megkötötték az alapítandó részvénytársasággal, melynek semmi köze sincs a régi szerződéshez s így azok a kisebb hitelezők, melyek akadékoskodtak, most csakis Steinherz-el szemben érvényesíthetik követeléseiket. Ezek a hitelezők körülbelül 250.000 koronát követelnek a cégtől.

A szóbanforgó részvénytársaság ma délután tartotta alakuló közgyűlését. A társaság Romániai fakiviteli részvénytársaság cég alatt alakult meg és pedig 5 millió korona eisőbbségi és 1.25 millió korona törzsrészenyvel. A hitelezők közül mindenki teljes követelése erejéig kap részvényeket.

Elnökváltás a Reichsbanknál. Jeleztük, hogy a Deutsche Reichsbank elnöke, dr. Koch visszavonulni készül. Ez a hír mindmáig erősen tartotta magát Berlinben s az elnök lemondása már a közeli jövőben várható. Mendelssohn-Bartholdy Ernő, kit erre az állásra kombinációba hoztak, megczáfolta a személyére vonatkozó híreket. A Reichsbanknál azt hiszik, hogy dr. Koch utódja dr. Glasenapp, a bank alelnöke lesz.

Szeszfinomító és szesznyakereskedők szervezkedése. A küszöbön álló szeszadó-törvénykezési reformok alkalmából a budapesti és vidéki szeszfinomító és szesznyakereskedők elhatározták, hogy érdekeik védelmére országos szervezetet alkotnak. A finomítóknak és nagykereskedőknek még nincs társadalmi érdekképviselői szervezete; mivel pedig a pénzügyminiszter kijelentései szerint a szeszadó-törvényhozás gyökeres reformja várható s ez egy a finomítást, mint a szeszkereskedelmet érinteni fogja, az érdekeltség ezért vette tervebe egy országos egyesület létesítését, melyet még ez év december havában meg fognak alakítani.

Téglássy miniszteri tanácsos kiténtetése. Ő felsége e hó 21-én kelt kéziratával borzsovai Téglássy István miniszteri tanácsost a Lipót-rend lovagkeresztjével tüntette ki. Téglássy a kereskedelemügyi minisztérium egyik legkedveltebb főtisztviselője s most tölti be államszolgálatának harminczadik évét s tíz éve áll az ipari közigazgatási osztály élén, melyet jelenleg is közmegelegedésre vezet. A kiténtetés az egész minisztériumban osztatlan örömet okozott, amelyet hétfőn este az Országos Kaszinóban megtartandó ünnepi lakomán fognak a kiténtetettnek tolmácsolni.

Felszámol a gyanjutomp és kalapgyár r. t. Megirtuk, hogy a Magyar Gyanjutomp és Kalapgyár r. t. igazgatósága ez évi közgyűlésén ki fogja mondani a felszámolást. Ezt a közgyűlést ma tartották meg. A közgyűlés az igazgatóság indítványára kimondta a felszámolást. A jelentések tudomásul vétele s

felmentések megadása után megválasztották felszámolóként az igazgatóságba: dr. Kraemer Józsefet, Bun Józsefet, Huszár Bélát, a felügyelő-bizottságba: Ballay Armandot, dr. Radványi Lászlót és Balázs B. Hugót.

Főtanácsülés a jegybanknál. A főtanács ma lo-
vag Bilinski Leon bankkormányzó elnökletével
ülést tartott, melyen Pranger vezértitkár beszám-
olt a belföldi, valamint a nemzetközi pénzpiac vi-
szonyairól, nemkülönben a bank helyzetéről. Az
üléssel a következő közleményt adták ki:

Felolvasás. A kir. szab. hivatal műszaki tagjainak
állása cím alatt legutóbb Kelemen István szabadalmi
ügyvivő a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletben fel-
olvasást tartott, amelyben kifejtette annak szükséges
voltát, hogy a szabadalmi törvény revíziója alkal-
mával a szabadalmi hivatal állandó tagjait fel kell ru-
háznia az itéző bírák minden attribútumaival s felol-
vasása végén határozati javaslatot nyújtott be az-
íránt, hogy az egylet járuljon ez ügyben a kereske-
delemügyi miniszter elé.

**A Dunagőzhajózási Társaság és a Folyam- és
Tengerhajózási r.-t. versenye.** Ismeretes, hogy a Du-
nagőzhajózási Társaság és a Magyar Királyi Folyam-
és Tengerhajózási Társaság már hosszabb idő óta
nem a legjobb barátságban vannak egymással s így
ott, ahol csak lehet kellemetlenkednek egymásnak.
Most a Dunagőzhajózási Társaság ismét borsot tört
a Folyamhajózási orra alá és pedig azzal, hogy
Bosznabródban a társaság hajóival érkező, vagy
onnan továbbítandó áruinak beraktározására nagy-
arányú tárházakat építtetett, amely hivatva van a
Magyar Királyi Folyam- és Tengerhajózási r.-t. ver-
senyét e forgalomban, valamint a vukovári átrakó-
dási forgalmat jelentőségében csökkenteni. A for-
galom alakulásáról tiszta képet csak a jövő év fo-
lyamán lehet majd szerezni, addig is azonban kétség-
telen, hogy a téli beraktározás már ez évben is nagy
mérveket fog ölteni. A raktározás nemcsak az épüle-
tekben, hanem a szabadban is eszközölhető s felőleli
a bosznia-hercegovinai forgalom összes tömeg- és
gyűjtőáruit. Az áruk megterhelése kizárólag a tár-
saság joga, de felelősége a tárházi szabályok sze-
rint elég kiterjedt. A tárházi díjak 100 kilónként és
hetenként 1-4 fillérig váltakoznak s a megállapított
illetékek aránylag elég mérsékeltnek.

A „Turul” alkoholmentes italgyár csödbe került.
A „Turul” alkoholmentes italgyár r.t. ellen egyik hi-
telezője — írja a M. P. — egy mindössze 260 K-s
követelés alapján csödot kért. A társaság 1905-ben
100.000 K alaptőkével (100 drb 1000 koronás rész-
vény) alakult, de erre utolsó mérlege szerint csak
49.000 K van befizetve. A gyárat 40.352 K-ra, az adó-
sok tartozását 20.854 K-ra értékelték és a hitelezők
követelése 55.101 K, a veszteség pedig 42.036 K volt.
Az igazgatóság tagjai: Willer Móricz, Klein Dávid
és Molnár József (ügyvezető-igazgató). A felügyelő-
bizottság tagjai: Levy Róbert, dr. Mangold Ármán
és Tausz Jenő. A társaság gyára Budapest, VI.,
Lehel-u. 8. sz. alatt, egy bérelt helyiségben volt, de
már hosszabb idő óta nincs üzemben. A passzívák,
tekintettel arra, hogy a társaság iránt sohasem volt
bizalom, nem jelentékenyek.

Egy új viczinális részvénytársaság alakulása.
Legközelebb egy új viczinális vasúti részvénytársaság
fog megalakulni a bodrogközi helyi érdekű vasut
kikapcsolás céljából. Ez az új vasut Sárospatak átrakó-
dó-állomásból indul ki, áthidalja a Bodrogot, onnan
Tiszakarád község felé halad Királyhelmece végállomá-
s felé. A vonal hossza kb. 77 kilométer lesz. A
vasut építési tőkéjét 1.960.000 koronával, vagyis pá-
lyakilométerenként 25.600 koronával hozzák javaslatba.
Állomások volna: Sárospatak—
Eötvös-utca állomás, Sárospatak—Pályaudvar meg-
állóhely, Rózsás, Füzesér, Szophomok és György-
tarló rakodóhelyek, Tiszakarád állomás, Órszemmajor,
Pusztakarád, Erzsébet-major rakodóhelyek, Nagy-
czigánd állomás, Kisczigándi tanyák rakodó, Zemplén-
incse állomás, Monyha és Órhely rakodó, Zemplén-
agárd állomás, Perbenyik átrakodó állomás, Nyesés
megállóhely, Köszörű rakodóhely és Királyhelmece
végállomás.

**A budapesti h. é. vasutak új vonalainak felül-
vizsgálása.** A budapesti helyi érdekű vasutak vil-
lamos erőre átalakított budapest-vágóhid-erzsé-
betfalval vonalának, valamint az Erzsébetfalva bel-
területére vezető szárnyvonalnak műszaki felülvizs-
gálatát december 17-én kezdik meg.

A magyar ipar kijátszása. A nemzeti küzdelmek
idejében oly életerős lendületnek indult magyar ipar-
pártolási mozgalomnak kétségtelenül szemmel lát-
ható eredményeit konstatalhatjuk immár az ipar és
kereskedelem terén. Daczára azonban annak, hogy
a magyar sajtó minden egyes alkalommal igyekszik
reánsítani a hazafiatalan eljárás bélyegét mindazon ki-
nővésekre, melyekkel egyes cégek nem áttalanak
még mindig oly idegenből szerzett cikkeket árusí-
tani és forgalomba hozni, amelyeket egy minőségre,
mint arra nézve a magyar ipar is előállítani is ké-
pes és elő is állít, — mondjuk és állítjuk, hogy ennek
daczára is napról-napra fordulnak elő a magyar ipar-
pártolási akció ellenesúlyozására irányuló törekvé-
sek. Erdemes ezeket koszoruba fenni és a magyar
közönségnek bemutatni okulás végett, hogy alkalma
legyen bojkottálni az idegen cikkeket forgalomba-
hozó kereskedőket, annál is inkább, mert egy ma-
gyar kormány, mint a hazai gyárak és iparvállala-
tok a legnagyobb erőfeszítéseket teszik és óriási
anyagi áldozatokat hoznak hazai iparunk megerősí-
téséért. Egyes cégek ugyanis oly szükségleti cik-
keket is Ausztriából szereznek be, amelyek előállítá-
sa tekintetében a magyar ipar is teljesen kiállja
a versenyt. A régi megszokott czopfrendszerrrel, mely-
nek jelszava volt, hogy minden jobb, ami osztrák,
ami bécsi, egyesek a közvélemény ismételt fölzu-
dása daczára sem akarnak szakítani pusztán azért,
mert a bécsi kereskedő Budapesten nem fizetvén
adót, elenyésző csekély különbözettel olcsóbban szál-
líthatnak. Ma egy eklatáns példával foglalkozhatunk.
Dr. Egger Leó gyógyszerész új házat épít a
Kévy-utczában, ahol laboratóriumát is fölállítja. A
cég, amely a magyar közönség fogyasztása ré-
ven erősödik és izmosodik, az új épület padlóhoz a
Xyolith hőzagmentes padlót használja,
amely padlókat Magyarországon legalább tíz vállá-
ban gyártanak kiváló megbízható magyar gyárak a
legkitünőbb minőségben. Az Egger-féle házhoz a hő-
zagmentes padlókat azonban a bécsi Schaefftel
Neumann cégénél rendelték meg. Az ösz-
ses munkálatok több, mint tízezer métert tesznek
ki ötvenezer koronát felülhaladó költséggel. Élénken
előtérbe domborul itt tehát a magyar iparon ejtett
sérelem, melyről hazafiúi megbotránkozással veszünk
tudomást, mert mégis csak boszantó, hogy egy ma-
gyar cég, amely a magyar közönség fogyasztására
bazirosza üzemét, külföldről szerez be cikkeket
és oda adózik a magyar ipar kétségbe vonhatlan
megrövidítésével.

A Központi Tejcarnok közgyűlése. A Budapesti
Központi Tejcarnok-Szövetkezet tegnap tartotta
XXIV. évi rendes közgyűlést báró Harkányi János
elnökle alatt. A közgyűlés elé terjesztett évi jelentés
szerint a szövetkezet a lefolyt üzletévben mintegy
17 millió liter tejet forgalmazott és tagjainak a be-
szállított tejért literenként 0.89 fillérral jobb értékesí-
tést fizetett átlagban, mint tavaly. A közgyűlés úgy
az igazgatóság, mint a felügyelőbizottság, a fel-
mentvénnyel a lefolyt üzletévre megadta és megvá-
lasztotta igazgatósági tagokul Barcza Károlyt és
Beer Henriket (uj), továbbá a felügyelőbizottságba
domonyi Domonyi Ödönt, Sierban Jánost, maglódi
Wodianer Jánost és Schlichter Izidort (uj).

Konstatalták, hogy az előző benyújtások követ-
keztében, melyek a legutóbbi kamatlábelemelésből
kifolyólag történtek, a hazai pénzpiacokon bizo-
nyos pénzfőlölség volt tapasztalható. November hónap
második hetében, amikor a kamatlábelemelés történt,
56.4 millió koronával több váltót nyújtottak be az
intézetnél, mint a mult év hasonlószerű időszakaiban
és legalább is ezen 56.4 milliónyi benyújtás a helyzettől
való aggodalmakra vezethető vissza. A pénzpiacokon
ezáltal beállott könnyebbülés a külföldre szóló váltók
árfolyamát nálunk ked-

vezőtlenül befolyásolta és voltak olyan napok, ami-
kor London és Párisra szóló ércváltók annyira ke-
resettek voltak, hogy már-már csekély agio kelet-
kezett. A bank abban a helyzetben van, hogy deviza-
állományából a piacnak azt az összeget rendelkezé-
zésére bocsáthatja, amely a nemzetközi forgalom le-
bonyolítására szükségesnek mutatkozik s nyilvánva-
lóvá lett, hogy bár London 7 százalék, Berlin 7 és
fél százalék hivatalos bankkamatlábát jegyez, az
itteni összes faktorok egyöntetű működése lehetővé
tette, hogy a hazai pénzügyeket megvédjék, anélkül,
hogy a monarchia aranyállományát gyöngítsék. Ta-
gadhatatlan, hogy az utóbbi időben a bankhoz arany
átengedése miatt ajánlatok érkeztek be, azonban,
minthogy ezek az ajánlatok tisztán üzleti tekintenete-
ken alapultak, ellenben, mint már említve volt, a
normális szükségleteket a bank devizataraléka tel-
jesen kielégítette, nem mutatkozott arra nézve szük-
séglet, hogy az aranykivitel előmozdítsa. A nem-
zetközi viszonyok tekintetében e perczen némi nyu-
galom állott be és remélhető, hogy a banknak a most
fennálló kamatlábtól ebben az évben nem kell el-
térnie.

A vezértitkár részletes jelentését a főtanács tu-
domásul vette.

Az ülés még néhány kisebb jelentőségű tárgyban
döntött. Két osztrák fiókhöz — amint értesülünk —
főnököt neveztek ki, miután ezek az állások betöl-
tendőek voltak, továbbá néhány tisztviselői véglege-
sítést intéztek el.

Alsó vezeték a B. U. R. vasut vonalán. A buda-
pest—úpest—rákospalotai villamos közúti vasut 24
motorkocsiját és 4 villamos mozdonyát — mint érte-
sülünk — a közúti vasutnál alkalmazott alsó áram-
vezetési berendezéssel szerelik fel.

Iparostanfolyamok. A technologiai iparmuzeum
ismét megnyitott egy tanfolyamot, amely a kisipar-
sok szakképzettségét és intelligenciáját művelni van
hivatva. A czipészipari tanfolyam kizárólag már
szabászi tanfolyamot hallgatott czipésmesterek ré-
szére e hét elején nyit meg. Az ország különféle na-
gyobb városából összesen huszonöt ilyen czipész-
mestert rendeltek be, akik most a következő tárgya-
kat tanulják: 1. A láb anatómiájáról. 2. Ipari számtan.
3. Ipari könyvvitel. 4. Bőripari technologia; külön-
leges szakbeli szerkezetek és rajzolás, kapcsolásban
kalkulációval. 5. Kaptafakészítés, igazítás és a kis
czipészipari gépek kezelése. A tanfolyam hat hétig
tart, czélja pedig az, hogy ezek a czipésmesterek
magasabb szakképzettséget nyerjenek, hogy azután
otthon, a munkaszünetek idejében, iparostársaikat to-
vább képezhessék ez irányban.

Az Országos Iparegyesületből. Az Országos
Iparegyesület végrehajtó bizottsága ma délelőtt
Matlekovits Sándor elnökle alatt ülést tartott,
amelyen nagyrészt folyó ügyeket intéztek el. A ki-
vándorlási központ alakítása tárgyában tartandó ér-
tekezletre a bizottság Matlekovits Sándor el-
nököt, Thék Endre alelnököt és Celléri Mór kir-
tanácsos, igazgatót, a magyarországi iparos-tanonoz-
iskolák tanító-testületének országos gyűlésére pedig
Celléri Mór igazgatót küldötték ki.

A „Nemzeti” biztosító forgalma. A „Nemzeti”
Balesetbiztosító Részvénytársaság október havában
781 darab balesetbiztosítási kötvényt állított ki, mely-
lyek halálesetre 6.525.966 korona, rokkantság esetére
8.594.300 korona és mulékony keresetképtelenség ese-
tén 2973 korona napikártalanításra biztosított összeg-
ről szólnak. A társaság január hó 1-től október vé-
gig terjedő időszakban 7271 ajánlatot kötvényesített
és pedig 61.153.022 korona halálesetre, 77.433.004 ko-
rona rokkantság esetére és 33.734 korona mulékony
munkaképtelenség esetére biztosított összegekkel.
Fennállása óta a társaság balesetekért 9.822.624 kor-
16 fillér kártérítést fizetett ki.

Vid állomás kibővített. A m. kir. államvasutak
közli, hogy a debreczen—tiszaöki hei. Hajduböszörmé-
ny állomásától 8.0. Hajdudorog m. r. helyétől 7.6
km. távolságban levő „Vi d” felt. megállóhely, amely
azelőtt csak személyek szállítására volt berendezve,
rakodóhelylyé kibővített, mint megálló rakodóhely
a kocsirakományi áruforgalomra is megnyitott. A fel-
és leadásra kerülő küldemények után a díjszabásszerű
szállítási díjak a tényleges távolság alapulvételével
nyernek alkalmazást; elszámolásuk Hajduböszörmé-
nyen vagy Hajdudorogon történik, aszerint, amint
azok Hajduböszörmény állomást vagy Hajdudorog
rakodóhelyet érintik.

Kapható, míg a készlet tart, egyedül:

ÖRÖM SÁNDOR

levélpapír-áruházában,

Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 17. szám

144 darab III. osztályu alumínium-toll 90 fillér.

Karácsonyi Ocassio!

a legszebb és legolcsóbb ajándékok.

Világ-rekord!!

Világ-csoda!!

144 darab I. osztályu alumínium-toll 180 kor.

Családi levélpapír óriási doboz ára 3 K. 100
darab egész finom csontlevélpapír, 100 darab
szines bélsű borítékkal összesen 200 darab,
1.20 K. Névjegyek a legszebb kivitelben. 1000
drb. Kohinor cigaretta-hüvely ragasztás
nélkül 2.10 K. Vidékre csak utánvéttel, v. a
pénz beküldése mellett. A fenti árukat kérem
sürgösen beszerezni mivel a készlet rövid
ideig tart.

144 darab II. osztályu alumínium-toll 120 kor.

A vidéki pénzügyi helyzet. A pénzpiac viharai természetesen nem hagyhatták érintetlenül a vidéki pénzügyi helyzetet sem, noha aránylag — leszámítva egy-két intézet kalamitáit — eléggé jól megállták helyüket. Itt is végbement az a folyamat, ami másutt, a fővárosi intézetek rostringálták a hitelek és így a vidéki intézetek maguk is kénytelenek voltak ügyfeleik hitelét korlátozni. Erre vezethető vissza az a tömeges inzulvenzia, melynek mostanában a vidék színtere volt. Vidéken is sok százra megy azoknak a cégeknek a száma, melyeknek nem prognosztizálták a valószínű, hogy idővel még számos vidéki inzulvenziával fogunk találkozni. Pedig a pénzpiac általánosságban megnyílt, de azért a fővárosi bankok, melyek egyébként most jelentékeny készletek felett rendelkeznek, nem igen mutatnak hajlandóságot arra, hogy a vidéki intézeteket, melyeket jobb időben bőszégesen alimentáltak, ismét kellő hitellel jásák el. Amíg pedig ez meg nem történik, a vidéki piacokon megismétlődnek, sőt szaporodnak azok az esetek, melyek szolid alapokon nyugvó cégeket kergetnek romlásba. Ezeket figyelmébe ajánljuk a fővárosi nagybankoknak.

Nemzetközi baromfiállítás Budapesten. A Baromfitenyésztők Országos Egyesülete által a városi Iparcsarnokban rendezett nemzetközi baromfiállítás — melyről már megemlékeztünk — ma délután 11 órakor nyitotta meg Augustus királyi hercegnő, a kiállítás védnöke. A kisebb gazdasági ágak között az utóbbi két évtized alatt a baromfitenyésztés kiváló nagy jelentőségre tett szert nálunk, amiben nem kevés része van a földművelésügyi kormányzat s főképen Darányi miniszternek, aki a baromfitenyésztés földmívelésére jelentékeny áldozatokat hoz évről-évre s tárcája terhére egyre nagyobb beruházásokat eszközöl, hogy főként a falusi kisgazdasztály a baromfitenyésztésből eredő jövedelmét gyarapítsa. A mostani nemzetközi kiállítás gazdag anyaga kellő bizonyíték arra nézve, hogy a baromfitenyésztés föllendítésére hozott anyagi áldozat gyümölcsözőleg térül vissza az államnak abban az irányban, hogy a szegényebb néposztály jövedelmének gyarapodásával annak adókötelezettsége is fokozódik. A gróf Teleki Józsefnek elnöklése és hathatós közreműködése mellett létrehozott nemzetközi kiállításhoz fogható sikerült szakkiállítást rég nem rendeztek Magyarországon. Augustus főhercegnő tizenegy órakor érkezett a kiállításra s a nagyszámu előkelő gazdaközönség élén gróf Teleki Józsefnek és Darányi miniszter hódolatteljesen fogadták a királyi hercegnőt, aki Teleki grófnő beszédére a következő választ adta:

Örömmel jöttem ide és örömmel vállaltam el a kiállítás védnökségét, mert ismerem a baromfitenyésztés nagy fontosságát. A kiállítást ezennel megnyitom.

Darányi Ignác földművelésügyi miniszter ezután felkérte a hercegnőt a kiállítás megtekintésére s a fenség és kísérete elindultak. A királyi hercegnő nagy érdeklődéssel szemlélte sora az érdekes csoportokat s figyelemmel hallgatta meg a szakszerű felvilágosításokat. A kiállítást a főhercegnő több mint egy óra hosszáig szemlélte, majd szívélves búcsút véve a rendezőségtől, udvarhölgye, Szegedi Gina és szolgálattévő kamarása, Máriássy Honvédzázados kíséretében távozott a minden tekintetben érdekes és tanulságos kiállításról.

Kereskedők az adóreform ellen. A Fővárosi Kereskedők Egyesülete Kunz József elnöke mellett igen látogatott ülést tartott, amelyen dr. Sugár Ignác, a miskolci kereskedelmi és iparkamara titkára, az adóreformról tartott felolvasást. Az érdekes előadást hosszabb vita követte, amelyben Kunz József, Brachfeld Sándor, Preisch Mór, dr. Mössner Pál és Vértess Emil résztvettek. A vita befejezése után a gyűlés dr. Kraemer József titkár indítványára oly értelmű határozatot fogadott el, hogy állást foglal az általános kereseti és jövedelmi adónak a törvényjavaslatokban lefektetett rendszere ellen és nagyobb szabásu mozgalmat indít abban az irányban, hogy a javaslatok az érdekelte kereskedő körök előzetes meghallgatása után, a kereskedelem jogos igényének figyelembe vételével, átdolgoztassanak.

Gazdasági mintatelepek. Darányi földművelésügyi miniszternek a népies gazdaságok létesítésével elért sikere hasonló tevékenységre serkent a gazdasági egyesületeket. A szegedi gazdasági egyesület két tíz-tíz holdas gazdasági mintatelepet fog berendezni. A mintatelepeknek legelső feladata lenne azokon a zöldség- és gyümölcsstermelés felkarolása, aminek a szegedi talajban nagy jövője van. E telepeken akarnak kísérletezni a paprikabetegségek ellen való védekezéssel, ami hova-tovább nagyobb veszedelemre lesz a termelő és értékesítő állatoknak, különösen Szegednek. Darányi miniszter meleg érdek-

lődésel kísérel az alföldi gazdák számára czélzó eme kísérleteket.

Az amerikai válság. Ha általánosságban javult is a helyzet odaát, még mindig megdöbbentő részleteket hoznak a kábelek a krízis hatásairól. A pénzügyi válság az ipari üzemre még mindig olyan káros hatással van, hogy a gyári ipari üzemek beszüntetése napirenden van s a munkások tömegesen vándorolnak vissza Amerikából. Az idén százezerrel több a visszavándorló, mint a múlt év hasonló szakában s a hajóstársaságok, amelyek tíz dollárral felemelték a fedélközi viteldijakat, több embert szállítanak Európába, mint Európából Amerikába. A „Slavonia" és „Pannonia", amelyek december 10-én, illetve december 30-án fognak New-yorkból Flumbeba indulni, 3-4000 magyar kivándorlót hoznak haza. A válság pusztításairól, melyek minden téren megnyilvánulnak, ime néhány adat:

A válság kezdete óta Maxwell, a brooklyni Bodveih-bank elnöke a tizenhatszázadik volt, akik a pénzügyi válság következtében öngyilkosságot követtek el. A newyorki tőzsdén csak nagy ritkán váltja fel az üzletelenséget egy-egy élénkebb, forgalmasabb nap. Jellemző a newyorki tőzsdéviszonyokra az, hogy egy börzehelyet, amely tudvalevőleg nagyon drága (80-90.000 dollár között váltakozik egy-egy hely ára), a napokban 53.000 dollárért adták el. Két év előtt ugyanezt a helyet 95.000 dollárért adta el ugyanannak, aki most 53.000 dollárért visszavásárolta.

A válságra vonatkozólag egyébként ma még a következő tudósítások érkeztek: Cortellyou államtitkár közölte, hogy a kibocsátandó államhitelpapirokra vonatkozó aláírásokat ma lezárta és a lajstrom lezárása után aláírni kívánók kívánságát nem veheti többé figyelembe. Az üzleti viszonyok határozott javulása következtében valószínűnek látszik, hogy Cortellyou pénzügyi államtitkár nem fogja szükségesnek látni, hogy újabb jegyzésekre alkalmat adjon. Hogy a jegyzett összeg mekkora, azt még nem tudják. — Newyorkból ismét egy millió dollárt rendeltek meg behozatalra. Ellenben — amint Buenos-Aires-ből jelentik, onnan nemcsak Észak-Amerikába hanem Európába is visznek aranyat. Az ottani bankok 60 millió dollár értékű aranyat szállítottak eddig. A „König Wilhelm" hajó 4 millió márka aranyat visz Németországba.

A nép gazdasági nevelése. A földművelésügyi minisztérium évről-évre tartat gazdasági előadásokat kint a vidéken kisgazdák részére. Éppen a minap közöltük a minisztérium kimutatását arról, hogy az elmúlt évben hány helyen tartottak téli gazdasági előadásokat, amelyeket több mint százezer kisgazda és munkás hallgatott. Igen nehéz azonban rendszerbe önteni a minisztériumnak ezt az akcióit, mert nem igen akad az előadások tartására vállalkozó szakember kint a vidéken. Az Országos Gazdasági Egyesület irodalmi szakosztályának mai ülésén érdekes tanácskozás volt Kodolányi Antal elnöklése alatt ebben az ügyben. Szilassy Zoltán országgyűlési képviselő, szövetségi titkár előterjesztése alapján az a nézet jutott kifejezésre, hogy a téli gazdasági előadások nagy mértékben járulnak a nép gazdasági neveléséhez és az intenzív gazdálkodás terjedéséhez.

Az Adria m. kir. Tengerhajózási Részvénytársaság gőzöse közül kedden a Zrinyi Fluméből marsaille—spanyolországi útjára, Valenciába indult, szerdán a Duna Rouenből Flumbeba érkezett.

DR. HÖNIGIZSÓ

Elektrotherapiai és Röntgen-intézet. Elektromágneses gyógyítás.

Budapest, IV. Károly-körút 24. sz. I. em. Lift.

Gyógytényezők:
Elektromágneses gyógyítás.
Röntgen sugarakkal való kezelés.
Magas feszültségű árammal való kezelés (Arsonvalisatio).
Kék fényvel való kezelés.
Villamos hőfürdők (Elektrotherm).
Villamos fényfürdők.
Villamos massage (Vibratio).
Galván, Farad és Franklin árammal való kezelés.
Villamos vízfürdők.
Szénsavas fürdők.

Főbb javallatok:
Általános idegesség (neurasthenia, hystéria).
Ideggyengeségi állapotok.
Almatlanság.
Hűdések (Paralysis).
Idegfájdalmak, zsibbák, (Neuralgiák, Ischias).
Szívbetegségek.
Köszvény és csusz (Rheuma, huygysavas lerakódások, ízületi és csontbajok).
Székrekedés.
Anyagcserebajok. (Elhízás Bőrbajok. Bőrvizketeg Hajbetegségek (Hajhullás kopaszóság).
Aranyeres csomók.

— Rendelés d. e. 8-11-ig, d. u. 2-6-ig. —
Kezelés egész napon át. — Kívánatra prospektus

TŐZSDÉK.

A BUDAPESTI ÁRU- ÉS ÉRTÉKTŐZSDE

Gabonatőzsde.

A határidőpiac tegnapi lanyhaságát ma szilárd-ság váltotta fel. Külső buzdítás nélkül, fedezési vásárlásokra, az összes határidők árfolyamai behozták a tegnapi veszteségüket. Különösen az őszi határidők 15 fillérrel emelkedtek, állítólag azon érveire, hogy az őszi bevetett terület 10-15 százalék csökkenést szenvedett volna. Már pedig — tekintettel az enyhére változott időjárásra, alig lehet hinni, hogy a gazdák ne pótolhatták volna az elmaradt területek bevetését. A készáru-piacon az árak változatlanok maradtak mérsékelt forgalom mellett.

Eladatott:

Buza. Tiszavidéki: 300 mm. 78 kg. 26 Korona, 100 mm. 78 kg. 25.90 korona, 100 mm. 77.5 kg. 25.80 korona, 300 mm. 77 kg. 25.70 korona, 100 mm. 77 kg. 25.65 korona, 100 mm. 77 kg. 25.60 korona, 100 mm. 76.5 kg. 25.60 korona, 100 mm. 76.5 kg. 25.60 korona, 100 mm. 76.5 kg. 25.55 korona, 100 mm. 76 kg. 25.60 korona, 100 mm. 76 kg. 25.60 korona, 250 mm. 76 kg. 25.40 korona, 100 mm. 75 kg. 24.80 korona.
Pestvidéki: 300 mm. 77.5 kg. 25.50 korona, 120 mm. 76.5 kg. 25.10 korona, 470 mm. 76.5 kg. 25 korona, 400 mm. 76.3 kg. 25.50 korona, 300 mm. 76 kg. 25.20 korona, 300 mm. 76 kg. 25.20 korona.
Fehérmegyei: 200 mm. 77 kg. 25 korona, hibás.
Felsőmagyarországi: 150 mm. 77 kg. 25.20 korona.

Kalocsai: 500 mm. 76.5 kg. 25.50 korona, 500 mm. 75 kg. 25.10 korona.

Duna-Abonyi: 700 mm. 75 kg. 25.20 korona.
Dunai: 1400 mm. 74 kg. 24.80 korona.

Raktári: 12130 mm. 76 kg. 25.15 korona, 6-buza, 3200 mm. 76.5 kg. 23.70 korona, liszkös.

Rozs: 3000 mm. 24 korona, ab Budapest, 3 hó, 100 mm. 23.40 korona, kpf., par., 100 mm. 23.40 korona, kpf., par., 500 mm. 23.40 korona, kpf., par., 200 mm. 23.30 korona, kpf., par., 150 mm. 23.10 korona, kpf., par., 100 mm. 23.05 korona, kpf., par., keverékes.

Új-tengeri: 500 mm. 13.70 korona, kpf., par. Az árak 100 kg.-kint koronákban értendők.

Budapesti gabonaforgalom.

1907. november 26-tól november 27-ig.

Erkezett: Elszállított:

Buza	11497	—
Rozs	4216	9251
Arpa	5847	994
Zab	518	3004
Tengeri	963	—
Liszt	—	14478
Korpa	—	2849

A határidőpiacra köttetett:

Délután:

Előfordult kötések (50 kg.-kint):
Buza 1908. áprilisra 12.94, 12.93, 13.04, 12.97, 13.03, 13.—

Buza 1908. októberre 11.17, 11.15, 11.27, 11.25, 11.31, 11.30.

Rozs 1908. áprilisra 12.21, 12.16, 12.20.
Rozs 1908. októberre 10.19, 10.23, 10.26.

Zab 1908. áprilisra 8.62, 8.66, 8.64.
Tengeri 1908. májusra 7.48, 7.56, 7.54, 7.53.

1 óra 30 perczkor zárulnak:

áprilisi buza	12.93—13.—
októberi buza	11.29—11.30
áprilisi rozs	12.19—12.20
októberi rozs	10.27—10.28
áprilisi zab	8.64—8.65
májusi tengeri	7.54—7.55

Délutáni forgalom.

Délután éténkebb irányzatra az árak pár fillérrel emelkedtek.

4 óra 30 perczkor zárulnak

Buza 1908. áprilisra	— — — — —	13.02—13.03
Rozs 1908. áprilisra	— — — — —	12.20—12.21
Zab 1908. áprilisra	— — — — —	8.65—8.66
Tengeri 1908. májusra	— — — — —	7.54—7.55
Buza új októberi	— — — — —	11.28—11.29
Rozs új októberi	— — — — —	10.30—10.32

Értéktőzsde.

Ma folytatódott a kedvező irányzat az értéktőzsdén s az értékek, átmeneti gyengüléseket leszámítva, egyenlegként drágábban zárultak.

Az előtőzsde a mai napon jobb külföldi jegyzésekre szilárd irányzattal folyt le és az árfolyamok lényegesebben emelkedtek. Előtérben ismét osztrák-

magyar államvasuti részvények állottak, melyek bécsi vételekre államosítási hírek folytán 3 koronával javultak. A forgalom élénk volt.

A déli tőzsde magasabb berlini jegyzésekre, valamint véleményvásárlásokra szilárd irányzattal nyílt meg és az árfolyamok emelkedtek, de a zárlat felé realizálásokra a javulás legnagyobb része ismét veszendőbe ment, az alapirányzat azonban szilárd maradt. A forgalom élénk volt. Az utótőzsdén gyengébb volt az irányzat, csekély forgalom keretében mérsékeltlen gyengültek az árfolyamok.

Előtőzsde.

Előtőzsde szilárd.
Köttettek: Osztrák hitelrészvény 631.50—639.50. Magyar hitelrészvény 744.—745.25. Déli vasut ——— Rimamurányi vasút 514.—515.—. Közüti vaspálya 533.—534.— Hazai bank 280.—281.50.

Déli tőzsde.

A déli tőzsde gyengébb
Köttettek: Osztrák hitelrészvény 634.—633.25. Magyar hitelrészvény 746.25—743.50. Osztrák magyar államvasut 668.50—666.50. Déli vasut ——— Rimamurányi vasút 515.—514.—. Magyar leszámitolóbank 469.—467.50. Jelzálogbank 424.—422.—. Közüti vaspálya 534.25—534.—. Városi villamos vasut 278.25—277.—. Magyar korona járadék 92.75—92.90. Jelzálog-sorsjegy —. Hazai sorsjegy 106.—106.50. Konvertált. Hazai bank ———. Kereskedelmi részv. társ. ———. Orosz járadék ———. Belvárosi takarékpénztár ———. Erzsébetvárosi takarékpénztár. — Salgótarjáni kőszénbánya r.-t. ———. Neuschloss-féle Nasiczi tannin-gyár ———. Erzsébet kir. szanatórium-sorsjegy ———.

Prémium-üzlet: A díjbiztosításokért fizettek: Osztrák hitelrészvényekért holnapra 4.—5.— K, 8 napra 10.—12.— K, december végére 24.—26.— K.

Utőtőzsde.

Az utőtőzsde gyenge irányzattal folyt le, az árfolyamok mérsékeltlen hanyatlottak.

Köttettek: Osztrák hitelrészvény 632.—630.75 Magyar hitelrészvény 743.50—744.—. Jelzálogbank ——— Déli vasut ———. Orosz járadék ———. Végül maradt: Osztrák hitelrészvény 631.25. Magyar hitelrészvény 743.75. Jelzálogbank ———.

BÉCSI GARONATŐZSDE.

Bécs, november 28. (Az Egyetértés távirata.) Jegyzeteltet buza tiszavidéki 13.05 12.55 korona, mosoni 12.35—12.75 korona, tótfelvidéki 12.45 12.95 kor., déliavasuti 12.35—12.65 korona, marchfeldi 12.15 12.50.

Uj-rozs: tótfelvidéki 12.20—12.40 korona, csepeli 12.15 12.35 kor., pestmegyei 12.20 12.45 kor., különféle magyar 12.10—12.35 kor., osztrák 12.05—12.30 korona.

Arpa: morvaországi 9.40 10. kor., marchfeldi 9.—9.50 kor., bécsvidéki 8.90—9.50 kor., tótfelvidéki 8.25 9.90 kor., csepeli 8.40 9.65 kor., győri 8.30—9.25, tiszavidéki 7.20 8.25 korona.

Magyar tengeri: régi 8.10 8.25, uj 7.50—7.80 korona, cinquantin régi 8.75—9.05 korona, uj 8.45—8.75 korona.

Magyar zab: selejtes 8.50—8.60 kor., közepes 8.55—8.85 korona, elsőrendű 8.80—9.10 kor., válogatott 9.05—9.30 korona.

BÉCSI ÉRTÉKTŐZSDE.

Bécs, nov. 28. Az előtőzsde ma szilárd irányzattal nyílt meg annak a hatása alatt, hogy a londoni kamatlábat állítólag le fogják szállítani. Az alpesi bányarészvények, államvasuti részvények és a hitelrészvények emelkedtek. A szilárd irányzat az előtőzsde végéig tartott. A déli tőzsde szintén szilárdan nyílt meg, később azonban lanyhult. Berlinből nyugodt irányzatról jött hír. Zárlat szilárd volt, Páris magasabb árfolyamokat jelzett

11 óraker szólnak:

Osztrák hitel. 632.50, Magyar hitel. 745.—, Länderbank 406.50, Allamvasut 667.25 ———. Elbavölgyi vasut ———, Déli vasut 146.25 ———, Alpesi bányatársulat 589.75, Rimamurányi 514.—, Májusi járadék 95.85, Magyar koronajár. 92.60, Orosz érték ———, Török sorsjegy 183.25, Német márka 117.70.

A déli tőzsde szilárdan nyílt meg.

1 óraker jegyzetek:
Osztrák hitel 633.50, Magyar hitel 745.—, Länderbank 407.—, Unio-bank 528.—, Allamvasut

667.50, Angol-bank ———, Bankverein ———, Déli vasut 145.50, Gözhajó ———, Alpesi bányarészvény 591.—, Májusi járadék 95.80, Magyar koronajár. 92.60, Török sorsjegy 183.25 Német márka 117.70, Elbavölgyi vasut 426.50, Rimamurányi 513.50, Orosz járadék ———, Keleti vasutak ———. Skoda ———. Magyar jelz. ———. Kárpáti petroleum ———.

Bécs, november 28. (Osztrák értékek zárlata.) 4-2 százalékos papír-járadék 96.20, 4 százalékos osztrák arany járadék 114.—, 1860-as sorsjegy 147.75, Osztrák hitelsorsjegy 440.— Angol osztrák bankrészvény 287.—, Bécsi Bankverein 515.25, Osztrák-magyar bank 17.75. Déli vasut 145.40, Dunagözhajózási társaság 970.—, Dohány részvény 399.75, Cs. kir. arany (vert.) 11.36. Német bankváltók 117.71, Osztrák Lloyd 407.—, 4.2 százalék ezüst járadék 96.50 96.80, Osztrák koronajár. 92.25, 1864-es sorsjegy 252.—, Osztrák hitelintézeti részvény 630.50, Union-Bank 528.—, Osztrák Länderbank 407.50, Osztrák-magyar államvasut 667.25, Elbavölgyi vasut 428.—, Alpesi részvény 589.40, 20 frankos 19.20, Londoni váltóár 241.90, Lipótkohó 404.—, Töröksorsjegy 182.25. Szilárd.

Bécs, november 28. (Magyar értékek zárlata.) 4 százalékos arany-járadék 110.30. Tiszai és szeg. kölc. sorsjegy 136.75, Magyar hitelbank részvény 743.50, Magyar leszámitoló és váltó részvény 466.—, Rimamurányi 514.—, Magyar csukoripar ———, Adria hajózási részvénytársaság ———, Magyar koronajár. 92.70, 4 százalékos magyar földfeherm. kötv. ———, Magyar nyer.-k. sorsjegy 185.50, Kassa-Oderberg vasut részvény ———, Magyar jelzálogbank 422.—, Magyar keresk. bank 32 20 kor

KÜLFÖLDI ÉRTÉKTŐZSDE.

Berlin, nov. 28. (Tőzsdejelentés.) A nyugati értéktőzsdék tegnapi szilárdsága és a newyorki pénzpiac valószínű javulása kedvezően befolyásolta a tőzsde mai megnyitását és szilárd irányzatot idézett elő. Bankok közül különösen hitelrészvények és orosz bank magasabban jegyeztek. Bányarészekben az üzlet jelentéktelen volt. Vasutak, Kanada Pacific kivételével, amelyek változatlanok maradtak, mérsékeltlen emelkedtek, szintugy gözhajózási részvények is. A későbbiek folyamán a Kanada Pacific részvényeknek 1%-al való esése következtében az irányzat vontatott üzletmenet mellett az egész vonalon gyöngült. Az a hír került forgalomba, hogy a Kanada Pacific-vasutársaság ez év december 30-ára összehívandó közgyűlése fel fogja hatalmazni az igazgatóságot a hátralévő 28,320,000 dollányi tőzsrészvényét kifizetésre kibocsátani. Helyi értékek helyenként lemorzsolódtak. Csupán a 3%-os birodalmi kölcson, japánok és 1902-es oroszok javultak. A tőzsdeidő utolsó órájában az irányzat az összes piacokon csekély forgalom mellett tartott volt. A készpénzpiac szilárd volt. Napi pénz ultimón tul körülbelül 8%, ultimópénz 7½%, magánleszámitolási kamatláb 7%.

Zariatok jegyzetiek: 4-2 százalékos papírjárdék ———, 4 százalékos osztrák aranyjárdék 96.60, osztrák hitelrészvény 198.25, Déli vasut 27.10, orosz bankjegyek 214.75, 4 százalékos uj orosz kölcson 73.15, Disconto Commandit 169.10, Dinamitruszt 152.75, Harpeni 197.50, Unifikált török járadék 93.25, 4-2 százalékos ezüst-járadék ———, 4 százalékos magyar aranyjárdék 91.90, Magyar koronajárdék 02.25, Osztrák-magyar államvasut 142.75, Bécsi váltóár 84.80, Olasz járadék ———, Alt. villamosági Edison 196.10, Gelsenkircheni 194.10, Laurakohó 217.—. Szilárd.

Frankfurt, (Zárlat.) november 28. 4-2 százalékos papírjárdék ———, 4 százalékos osztrák aranyjárdék 96.60, 4 százalékos magyar aranyjárdék 92.20, Osztrák hitelintézeti részvény 198.70, Osztrák-magyar államvasut 142.60, Északnyugati vasut Bustiehradi vasut ———, Londoni váltóár 205.05, Bécsi Bankverein 130.80, Villamos részvény 145.80, 3 százalékos magyar aranykölcson 95.50, 4-2 százalékos ezüstjárdék 97.70, Osztrák koronajárdék 95.60, Magyar koronajárdék 92.10, Osztrák-magyar bank 127.50, Déli vasut részvény 27.10, Elbavölgyi vasut ———, Bécsi váltóár 84.80, Párisi váltóár 81.45, Union bankrészvény ———, Alpesi bányarészvény 300.—. Szilárd.

Hamburg, (Zárlat.) november 28. 4-2 százalékos ezüstjárdék 97.30, 1860. sorsjegy 148.52, Déli vasut 26.75, 4 százalékos Aranyjárdék 96.15, Osztrák hitelrészvény 198.25, Osztrák-magyar államvasut 142.50, Olasz járadék 102.75, 4 százalékos Magyar aranyjárdék 92.20. Állando.

London, november 28. Angol consol 82° s.
Páris, nov. 28. (Zárlat.) 3 százalékos Francia járadék 94.92, Osztr. aranyjárdék 95.60, Magyar

aranyjárdék 93.—, 5 százalékos Bolgár kötelezvény 1896. évről ———, 4 százalékos Olasz járadék 103.25, Déli vasut elsőbbségi kötv. 314.—, 5 százalékos marokkói járadék 507.—, 4 százalékos 1890. Román kölcson ———, 4 százalékos Kons. amort. román járadék 87.55, 4 százalékos Amort. román járadék 1905. ———, 5 százalékos Orosz járadék 1906. 93.35, 5 száz. Orosz kincstári utalvány 1904. 497.—, 4 száz. Szerb járadék 1907. ———, 4 százalékos spanyol járadék 92.15, 4 százalékos unifikált török jár. 92.87, Török sorsjegy 164.—, Török dohányrészvény 420.—, Osztrák földhitelintézet 1057.—, Osztr. Länderbank 443.—, Magyar jelzálogbank ———, Banque de Paris 14.06, Banque Ottomane 687.—, Osztr. magyar államvasut 718, Déli vasut 151.—, Meridional vasut 675, Keleti vasutak ———, Waggon Lits ———, Hartmann gépgyár 628.—, Rio Tinto 16.78, Sucerle d'Egypte 32, Tula 394, Thomson Houston 142.—, Urikányi kőszén 23, Chartered 425.50, De Beers 94.50, East Rand 94.50, Jaegersfontein ———, Transvaal Consols ———, Transvaal Land Company ———, Váltó Amsterdamra (rövid) 207.81, Váltó német piacokra (rövid) 122.80, Váltó Bécsre (rövid) 104.12, Váltó Belgiumra (rövid) 1/8. — Olasz aranyváltó (rövid) 1/16, Váltó Svájcra (röv.) 7/16, Csek Londonra 252.35, Magánkamatláb 4.—. Szilárd.

ÜZLETI TUDÓSÍTÁSOK.

Budapesti vágómarhavásár. (Braun József és fia jelentése az Egyetértés részére.) 1907. november 28-án. Vágómarhák: Felhajtás: 1987 darab, és pedig: 1213 darab magyar és tarka ökör, 273 darab magyar és tarka tehén, 242 darab bosnyák ökör, 40 darab bosnyák tehén, 109 darab magyar és tarka bika, 15 darab bosnyák bika, 92 darab magyar bivaly és — darab bosnyák bivaly. Szár-mazási hely szerint: 1687 magyar marha, 300 bosnyák marha.

Daczára, hogy a felhajtás 342 drbbal kevesebb volt, mint a múlt héten, az üzlet mégis vontatott irányzat mellett nehézkes hangulatban folyt le, mivel a tartós gyengébb husfogyasztás miatt az itteni mészárosok tartózkodtak a vásárlástól. Az egységes árak a multhez képest ujjabb 1—2 koronával csökkentek. Körülbelül 60 darab eladatlanul maradt.

Következő árak jegyzettek métermázsanként élőslulyban levonás nélkül:

Magyar hizott ökör, legjobb minőségű 74.— 83.— koronáig, kivételesen ——— koronáig, középminőségű 64.—72.— koronáig, silány minőségű 56.—62.— K.-ig. Tarka hizott ökör legjobb minőségű 78—85 koronáig, kivételesen — fill, középminőségű 68—76 koronáig, silány 56.—64.— koronáig. Magyar paraszt ökör legjobb minőségű ——— koronáig, középminőségű 60.—70.— koronáig, silány 50.—58.— koronáig. — Boszniai ökör, legjobb minőségű ——— koronáig, középminőségű 58.—68.— koronáig, silányabb minőségű 50.—54.— koronáig, kivételesen ——— koronáig, magyar tehén legjobb minőségű 66.—72.— koronáig, kivételesen ——— koronáig, közép minőségű 54.—62.— koronáig, silányabb minőségű 48.—52.— koronáig. Tarka tehén legjobb minőségű 72.—76.— koronáig, kivételesen ——— koronáig, közép minőségű 62.—68.— koronáig, silányabb minőségű 50.—56.— koronáig. Bika legjobb minőségű 70.—76.— koronáig, kivételesen ——— koronáig, közép minőségű 64.—68.— koronáig, silányabb minőség 50.—60.— koronáig. Bivaly legjobb minőségű ——— koronáig, kivételesen ——— koronáig, közép minőségű 58.—68.— koronáig, silányabb minőségű 50.—54.— koronáig. Kicsontozni való marha ——— koronáig. Boszniai ökör legjobb minőségű ——— koronáig, közép minőségű ——— koronáig, silányabb minőségű ——— koronáig. Növendékmарha ——— koronáig. Mind 100 kilónként élőslulyban.

Birkavásár. (1907. november 25-én.) Felhajtott: 952 darab birka. A vásár nagyon rossz volt. — Következő árak jegyzettek: (levonás nélkül.) Hizott ürü nyitrott különként, élőslulyban, legjobb minőségű ———. Középminőségű 40—44. Silány minőségű ———. Anyabirka legjobb minőségű ———. Közép minőségű ———. Silány minőségű ———. Kiverési birkáért legjobb minőségű ———. Középminőségű ———. silány minőségű ———. Raczka legjobb minőségű ———. Középminőségű ———. Silány minőségű ———. Kosokért legjobb minőségű ———. Középminőségű ———. Silány minőségű ———.

Reggelizés előtt fél pohár Schmidhaier-féle Igmándi keserűviz
Használatát valódi áldás gyomorbetegségeknél és székzsorulásban szenvedőknek.
as elrontott gyomrot 2-3 óra alatt teljesen rendbe hozza.
Kapható minden ártú kiskereskedésben és nagy áruházaiban.

Sertéskereskedelmi csarnok.

Budapest Kőbánya.

Budapest, november 28-án. (Hivatalos tudósítás.)
 Hízott sertésárak: Magyar elsőrendű: Öreg nehéz (páronként 400 kilogrammon felül) — 125 fillér. Fiatal nehéz (páronként 300—400 kilogrammig terjedő súlyban) — fillér. Fiatal nehéz (páronként 320 kilogrammon felüli súlyban) 124—125 fillér. Fiatal közép (páronként 251—320 kilogrammig terjedő súlyban) 126 127 fillér. Könnyű (páronként 250 kgr-ig) 128 130 fillér. Szerbiai nehéz (páronként 260 kg fölül súlyban) — fillérig, közép (páronként 240—260 kilogramm súlyban) — fillérig. Könnyű (páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban) — fillérig.

Sertéslelészám: 1907. évi november 26. napján volt készlet 28388 drb., 1907 november hó 27-én felhajtott 89 darab, 1907 november 27. napján elszállított 396 darab, 1907 nov. 28. napjára maradt készletben 28081 drb. A hízott sertésüzlet irányzata: élénk.

Sertéskonsumvásár.

Budapest, nov. 28. (Hiv. tud.) Előző napról maradt 662 darab sertés, 212 darab süldő, — darab malacz. Pótfelhajtás 491 drb sertés, — drb süldő — malacz. Mai napi felhajtás 1160 darab sertés, 61 darab süldő, 4 darab malacz, összesen 2313 darab sertés, 273 darab süldő, 4 darab malacz. Eladatott 1723 darab sertés, 214 darab süldő, — darab malacz. Eladatlanul visszamaradt 590 darab sertés, 59 darab süldő, 4 drb malacz. Mai árak: Zsirterítés öreg elsőrendű 350 kg.-on felül ételsúlyban 104—110 fillér, ételsúlylevonással 122—124 fillér. II. rendű 280 kg.-tól 350 kg.-ig — fillér, ételsúlylevonással 102—106 fillér, fiatal nehéz, 300 kg.-on felül — fillérig, ételsúlylevonással 126—130 fillérig, fiatal közép 220 kg.-tól 300 kg.-ig — korona, ételsúlylevonással 120—130 fillérig, könnyű 220 kg.-ig — korona, ételsúlylevonással 122—128 fillérig. Belföldi süldő 84—92 korona. Horvát süldő 82—100 korona. Malacz — korona. (Árak minden levonás nélkül kilogrammonként, ételsúlyban értendő.) A vásár irányzata élénk, az árak változatlanok.

Heti lóvásár.

Budapest, november 28. (Hiv. tud.) A Tattersallban ma tartott heti lóvásárra felhajtottak 180 darab I., 368 darab II. oszt. Összesen 548 darab lovat. Elkelt 261 darab ló.

Kivonat a hivatalos lapból.

— November 28. —

Kinevezések. A pénzügyminisztérium vezetésével megbízott miniszterelnök Denk István pénzügyi számvizsgálót végleges minőségű pénzügyi számtanácsossá, számvizsgáló főnökké a gospiczi, Klász Mihály budapesti pénzügyi számvizsgálót végleges minőségű pénzügyi számvizsgálóvá a belvárosi, Lasovics János és Butkovics János pénzügyi számvizsgálókat végleges minőségű pénzügyi számvizsgálóvá a vukovári, illetve a pozsegi, Rösler Adolf, Kozel József és Markovics Milán segélydíjas pénzügyi számvizsgálókat ideiglenes minőségben pénzügyi számvizsgálóvá a belvárosi, az eszéki, illetve a vukovári, Ceranics József díjtalan pénzügyi számvizsgálókat ideiglenes minőségű segélydíjas pénzügyi számvizsgálókká a zágrábi pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvizsgálókat; az igazságügyminiszter Drobny János rózsáhegyi törvényszéki joggyakorlókat a zsolnai járásbíróhoz, Bódy Aladár zalaegerszegi törvényszéki joggyakorlókat a nyitrai és Vagács Antal trencsényi törvényszéki joggyakorlókat a trencsényi törvényszékhez, Török Emil aranyosmaróti törvényszéki joggyakorlókat az aranyosmaróti és Pojtek Alajos rózsáhegyi törvényszéki joggyakorlókat a nyitrai járásbíróhoz, dr. Aixinger László pozsonyi törvényszéki joggyakorlókat a pozsonyi törvényszékhez, dr. Rabocsay Béla temesvári törvényszéki joggyakorlókat a temesvári járásbíróhoz, Rátvay Béla giráltyi járásbírói irnokot a székesfehérvári járásbíróhoz, telegkényvezetővé; a vallás- és közoktatásügyi miniszter Münstermann Ernő okleveles tanítót a lapusnyaki új állami elemi népiskolához rendes tanítónak, Petneházi Paula okleveles tanítónak a nagybányabírái új állami elemi népiskolához rendes tanítónak, Illievity Pál okleveles tanítót a szekerini községi elemi iskolához rendes tanítónak, Vinter Gusztáv okleveles tanítót a pankotai állami elemi népiskolához rendes tanítónak, özv. Janiga Vinczéné okleveles tanítónak a beregszászi állami elemi iskolához rendes tanítónak és Sturcz Sarolta okleveles tanítónak az igazfalvi állami elemi népiskolához rendes tanítónak nevezte ki.

Áthelyezések. A kereskedelemügyi miniszter Villányi Armin mérnököt a lugosi állami építészeti hivatalból, a közszolgálat érdekében, Riamaszombatháza és az igazságügyminiszter Kilib Lajos alsóvezetékai járásbírói aljegyzőt a beregszászi és dr. Hajicsk Emil ipolyvási törvényszéki aljegyzőt a trencsényi törvényszékhez helyezte át.

Pályázatok. A szekszárdi pénzügyigazgatóságnál pénzügyi segédtitkári, a pápai adóhivatalnál II. oszt. adóhivatali ellenőri és a budapesti tudományegyetemen szolgái állásra 6 hét alatt lehet beadni a pályázati kérvényeket.

VIZÁLLÁS.

Ország	november 28. nov. 27.		november 28. nov. 27.	
	m	é	m	é
Doma	Ehárding 0.80 0.80	Tizza 0.10 0.17	M.-Sajpat 0.08 0.08	Tekaháza 0.08 0.08
	Passau 0.92 0.88		V.-Wamény 1.25 1.22	Tokai 0.97 0.97
	Lins 1.61 1.60		Tiszafüred 1.03 1.00	Szolnok 1.12 1.08
	Bécs 1.60 1.60		Csongrád 1.76 1.70	Szeged 1.16 1.09
	Pozsony 0.10 0.11		T.-Bocsa 0.88 0.83	Títol 0.70 0.78
	Komárom 1.— 1.08		Hódor 1.17 1.10	Bárta 0.08 0.08
	Budapest 0.42 0.46		Ladomca 1.86 1.48	Zsolna 0.40 0.41
	Paks 0.88 0.84		Hernád 0.41 0.41	Margitta 0.02 0.04
	Győr 1.55 1.61		Bereettyó 0.80 0.88	B.-Ujfalva 0.82 0.88
	Gombos 0.67 0.72	Óndava 0.05 0.05	Cuccsa 0.25 0.25	N.-Várasd 0.18 0.18
	Ujvidék 0.26 0.25	Fapoly 0.12 0.14	Bolányos 0.80 0.82	Tonka 0.80 0.82
	Pancsova 0.26 0.25	Redreg 0.07 0.09	Gurahom 0.45 0.42	Borosjenő 0.82 0.80
	Ornava 1.08 1.14	Sajó 0.91 0.97	Békés 0.40 0.41	Gyoma 0.58 0.55
	Morvafalu 0.25 0.22	Bazsók 0.34 0.38	Gy.-Fehérvár 0.04 0.04	Hranovicska 0.— 0.—
	Zolna 0.10 0.14	Maros 0.82 0.88	Soborsán 1.46 1.43	Arad 0.51 0.58
	Trencsén 0.01 0.—	Marec 0.52 0.56	K.-Kosztály 0.40 0.40	Makó 0.48 0.48
	Szered 0.27 0.28	Kőrös 0.07 0.08	Kisréty 1.01 1.05	Tomcsvár 0.18 0.18
	Szt.-Gothárd 0.80 0.94	Temes 0.10 0.10	Bécs 0.— 0.—	
	Sárvár 0.05 0.05	Bécs 0.— 0.—		
	Győr 1.86 1.88			
	Vasvár 0.— 1.60			
	Zákány 0.12 0.14			
	Bács 0.07 0.09			
	Bazsók 0.91 0.97			
	M.-Szerdahely 0.34 0.38			
	Zágráb 0.84 0.87			
	Eszék 0.82 0.88			
	Mitrovicsa 1.52 1.56			
	Décs 0.05 0.06			
	Szatmár 0.07 0.08			
	N.-Majlány 0.— 0.88			
	Munkács 0.10 0.10			
	Laborca 0.— 0.—			
	Homonna 0.— 0.—			
	Pereszény 0.— 0.—			

IDŐJÁRÁS.

A meteorológiai központi intézet távirati jelentése 1907. november 28-án reggel 7 órakor.

Az elmúlt nap időjárásának áttekintése:
 Hazánkban tegnap alig fordult elő némi csapadék, de a borús, illetve ködös idő még egyre tartott. A hőmérséklet általában emelkedett és a normális körül ingadozik; a maximum: Fiumében 11 C° és a minimum: Arvaváralján 5 C° volt.

Prognózis a következő 24 órára:
 Tulnyomóan száraz idő várható lényegtelen hőváltozással.

Allomás	Szárazság mm	A hőmérséklet Celsius skálán	Szélirány és erő	Felhőzet	Csupadék mm		Hőmérséklet	
					max.	min.	max.	min.
A.-Szatmár	70.7	0.1	N	2	—	7	4	
Ungvár	70.1	4.8	SE	1	—	8	1	
Késmárk	69.8	1.5	—	—	—	8	2	
Losonc	68.9	8.4	E	4	1	8	2	
Ógyalla	67.2	4.3	NE	3	4	5	1	
Budapest	68.0	3.3	NE	1	ny	4	3	
Hörny	68.4	2.3	SE	3	—	4	0	
Keszthely	68.6	3.4	SE	3	—	4	0	
Pécs	68.6	1.8	NL	1	—	6	8	
Zágráb	67.2	3.8	E	1	—	6	8	
Fiume	67.4	10.1	E	1	4	11	1	
Szeged	69.8	— 1.2	SE	2	ny	9	1	
Tomcsvár	69.8	3.3	E	1	—	7	1	
Nagyvárad	69.0	1.5	SW	1	—	9	1	
Kolozsvár	70.5	2.5	—	4	—	7	2	
Nagyvárad	71.2	0.5	SE	1	—	8	1	
Szatmár	—	2.4	SE	1	2	7	0	
Ezer	—	6.6	NE	1	4	4	8	
Arvaváralja	—	3.6	NE	1	1	3	0	
Solmekháza	—	2.0	N	1	—	1	1	
Komárom	—	2.0	SE	1	4	3	1	
Magyar-Óvár	—	1.1	E	1	4	5	1	
Sopron	—	2.2	N	2	—	4	1	
Eszék	—	1.8	E	1	—	4	1	
Ujvidék	—	0.8	—	—	—	11	10	
Ujvidék	—	10.7	—	4	—	7	8	
Dobreczon	—	2.9	S	2	—	5	0	
Kocakmet	—	1.6	—	—	—	—	—	
Orókáza	—	—	—	—	—	—	—	
Arad	—	—	E	5	—	0	3	
Zombolya	—	4.0	S	2	—	9	1	
Vorcsa	—	0.0	—	—	—	—	—	
Orsova	—	8.4	NW	1	—	10	5	

Felelős szerkesztő:
PURJESZ LAJOS.
 Kiadótulajdonos
 A Magyar Újságkiadó Részvénytársaság.
 Igazgató: ERDŐS ARMAND

Dr. FÜREDI
 v. kórházi orvos, katonai, megyei és ker. pónári orvos, a modjildé-rend lovagja stb.
Titkos betegségek
 minden nemi, impotentia, nemi és női bajok, legközpontibb specialista, rendel: 9-től 4-ig és este 7-től 8-ig.
BUDAPEST, Kerepesi-ut 60. sz.
 Vegyi és gőrcső vizsgálat mellett, lovól után is biztos gyógyít. Morsékelt díj.

Legkedvesebb szerepem.

Írta: Fedák Sári.

Egy bécsi újság azt írta rólam a minap, hogy Bécsbe megyek német színésznőnek. A merész hírt rövidesen megczáfolhatnám azzal a kijelentéssel:

— Nem igaz!
 De én nem elégszem meg ennyivel. Bevallom, hogy németül tanulok, de bevallom is, hogy eszem ágában sincs elhagyni a Király-Színházat, a melynek színpadán kerek háromszázszor pattogtattam a Kukoricza Jancsi karikását, ahol most a «Vig özvegyet» játszhatom, s ahol legközelebb két gyönyörű darabban lesz gyönyörű szerepem. Az egyik a Verő György darabja, a «Falusi Madonna», a melyben a szerelmes Pannát játszom, a másik a «Walzertraum», melynek híres keringőjét uton-utfélén játszom már a cigány...

A sok közül vajjon, melyik a legkedvesebb szerepem? kérdezhették tőlem.
 Nekem mind kedves, de legkedvesebb mégis az, amelyet Tóth-Szerdahelyen, a birtokomon játszottam a vakáció idején. Ott ugyanis gazdasszony voltam. Magam veztettem a gazdaságot és a háztartást; magam intézkedtem, magam rendelkeztem, ha valami baj volt, ha valami hibázott. Szébb dolog ez, mint a színpad és nehezebb, mint a »János vitéz«. Hogy birjam a sok strapát: Alföldi Fekérkeresztes sósorszeszt használtam, de nem is bántam meg...

Tudom, hogy a legjobb gyártmány

Az Alföldi Cognac.
Alföldi Csillag Cseppek
48-as likőr
Port-Arthur keserű,
Radial-elixir.
Mogador. Malakoff.
Kecskeméti keresztés keserű.
Menyecske-likőr.
Tulipán-Cognac.
Tulipán-likőr.

Az Alföldi fehér Keresztés sósorszesz egyedüli gyártója az

Első
Alföldi Cognacgyár
 részvénytársaság,
Kecskeméten.
 Ö cs. és kir. fensége József főherceg, ö fensége Szász Coburg Gothai herceg kamaral szállítója.
KAPHATO MINDENÜTT.

Table with multiple columns containing market prices for various goods (Buzza, Egyéb gabonaneműk, Burgonya, Különféle ormények, Faj, Allamadésság közlekedések, Bankok részvényei, Takarékpénztárak, Biztosító társaságok, Gőzmalomok, Különféle vállalatok) and exchange rates.

MEGCSALT ASSZONYOK.

— REGÉNY. —
Írta: E. GABORIAU.

— De ha Guespin ártatlan, mért makacskodik és nem mondja meg, hol tartózkodott? — vetette közbe Gendron doktor. — Nem akarom azt állítani, hogy teljesen ártatlan, de azért lehetséges, hogy valami terheli a lelkiismeretét; de viszont felteszem a grófról, hogy a kertészt nem csak kelepcebe csalta, hanem azonfelül elkövetett mindent, hogy ez az ártatlanságát bizonyíthassa.
— Ön tehát a grófot ilyen furfangosnak tartja és mégis az ügytelenségéről beszél.
— És mind a kettő helyes. A tervét ördögi ügyességgel eszelte ki, de a végrehajtásánál a bűnös elvesztette a hidegvérűségét és jól ki-eszelt terveit csak alig félig tudta végrehajtani. Engedjék meg, hogy előadjam önöknek, miként történt a dolog.
— Tíz óra lehetett. A gróf és a grófnő együtt voltak a hálószobában. Kintről egy hang sem hatolt be, mert a faluban mindenki aludt és a házban is minden csendes volt, miután a cselédség szabadságot kapott.
A grófnő leült a kínai teasztalkához és a teát készítette, a gróf pedig fel-alá sétált s a feleségével csevegett. Néhány nap óta sokkal vidámabb, szeretetreméltóbb volt, mint rendszeren s a grófnőt semmi előérzet nem készítette a hátrafordulásra, midőn hátulról közeledett feléje. Azt hitte talán, a nyakát akarja megcsókolni. A férfi azonban mögötte áll; tör van a kezében, szemével pedig keresi a pontot, ahol halálosan érheti. S aztán iszonyu erővel beledől az aczért a nyakába.
A grófnő minden hang nélkül előrezuhan, homlokával megüti az asztalkát és azt is magával rántja.

— Igen, így kellett történnie, — bölintott helybenhagyólag a doktor, a seb is ezt árulja el.
— A grófnő meghalt, folytatja Lecou, a férfi pedig fellelegzik, mert úgy érzi, hogy nehéz teherrel szabadult meg. Végre, végre megszabadult a gyűlölt asszonytól! A következő gondolata azonban a fontos okmányon jár, amit már vagy százszor elkért tőle, de amit mindig megtagadott tőle!
— Igen, szolt közbe a békebíró, az okmányt okvetlen a birtokába akarta keríteni és ez volt tulajdonképeni oka a bünténynek.
A gróf azt hitte, ismeri az okmány rejtekhelyét, de tévedett, mert a képzelt helyen nem találta és ekkor az összes butoridarabban, melyet felesége használt, kikutatta. Széthányt minden fiókot és polcot, de nem találta.
Ekkor eszébe jutott, hátha a bársonnyal bevont kandalló párkánya alatt van elrejtve? Egyetlen mozdulattal ledobta a gyertyatartót, vázát és álló órát — az esés folytán az óra megállott, — még nem is volt féltizenegy. De a párkány alatt sem volt a keresett tárgy, csak por, melyben az ujjnyomatok tisztán láthatók.
Most aztán erőt vesz rajta a harag; hogyan? hát azt a papírt, melynek reá nézve oly nagy az értéke, melyért az életét is kockáztatta, ezt most nem tudná megtalálni.
Azt nem lehet annyiban hagyni, okvetlen meg kell találnia és ha mindent szétrombol, akkor is!
Ezzel lesiet, fejszét hoz és mindent zuzni, törni kezd, mint egy őrült. Apróra összetör mindent, keres, kutat, de a papírnak nyomát sem találja.
A hálószobában semmi sincs, átmegy a szomszédos fiúkébe; ott is rombol, szétveri a maga íróasztalát is, mert lehetséges, hogy titkos fiókra lel benne. Hiszen az íróasztal Sacresy tulajdona volt előbb. Keres a könyvszekrényben, kidobálja a könyveket, fellapozza őket — az okmány nincs benne. Most minden önuralmát elveszti, tizszer és huszszor kutat egy és ugyan-

azon helyen s egyre izgatottabb lesz. Ekkor eszébe jut, hogy talán a párnázott butorokba rejtették el, egy kardot kap le a falról, beleszurja a karszékek és diványok drága selymébe, ollóval felvágja azt, kiszórija a löszört — minden hiába.
Az idő pedig mulik. Borzalommal gondol rá, hogy valaki beléphetne — hiszen nem egyszer érkeztek meg Párisból az utolsó vonattal a jó barátok. A szolgák valamelyike nem jöhet vissza előbb? Összerázkodik erre a gondolatra s hirtelen úgy hallja, hogy odakin csengettek. Halott-halványan figyel — hajaszála égnekáll — a szomszéd szobában lépkéseket hall! Nem, nem, semmi valóság, érzékek játéka az egész. Vagy talán meg se halt a felesége? Talán feltápaszkodott, elvánszorgott az ablakig s most segítségért fog kiáltani...
Beront a hálószobába, felragadja a tört s vakon újra a feleségének hullájába szurja, bekeze már nem biztos s ezért a sebek csak könnyebb természetűek. Ekkor egyre fokozódik a dühe s lábball tapossa a halottat.
Lecou egy pillanatil szünetet tartott, hogy lélegzethez jusson. Hallgatóit előadásának élénksége legnagyobb fokban lebilincselte.
— Ezután a rettenetes jelenet — folytatta elbeszélését a doktor — természetes kimerültség és levertség vett rajta erőt. A gróf oly fáradt, hogy legszívesebben lefeküdnék és aludnék. Leül az egyik elrongyolt székre, látni teli a nyomát s elmélyedt gondolataiba. Vajon mire gondol? A hiába elvesztegetett időre, arra a néhány órára, amije még hátra van, mert napkelte előtt még mindent keresztül kell vinnie, s nyomozást tévutra kell vezetnie, saját magát halottnak feltüntetnie és megszöknie. Igen, szöknie kell, még pedig minden késlekedés nélkül. De azt az átkozott okmányt itten hagyja? Nem tehet mást — mulik az idő. Feláll, fog egy ollót a tüskör elé lép és hosszu, gondosan ápoltszakállát levágja...
(Folyt. köv.)

zadba vette...
moltá...
ostro...
folyt...
angol...
hábor...
az or...
deler...
borut...
Plev...
veszt...
bomb...
Az 1...
a tör...
után...
mek

MAGYAROKN ELSŐ, LEGHATYOS ÉS LEGSOK HIRNEVŐ ÓRAZLETE.

Alapítva 1847.

Bräusweller János

ÓRAK ÉKSZEREK 10-ÉVI JÁRÁLLÁSSAL
RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék birtokosai. Ismételt pontosan esztendőnk.

Ajtók ablakok,
YASREDÖNYÖK,
YASRÁCSOK,
kapuk használ-
tak és ajak el-
csém kaphatók!

Lefkóvits Jakabnál
Bpest, V., Csáky-utca 26.
Korall-utca sark. Lípót-
körút közelében.

Szép mell
nyerhető két hónap alatt a
Pilules orientales

(keleti pilulák) használatára. Ezek a keletet fejlesztik, szilárdítják, új A helyre állítják, s a női mellnek szép teltségget biztosítanak, az egészség minden ártalmát elűzik. Az orvosoktól szavatolva! A. Orvosi tekintélyűk is elismerik. Diszkrét és ártalmatlan. Egy ártalmatlan utazással 100. 6.45 Utazásnál kor. 6.175.

L. RAYE gyógyszerész PÁRIS.
Budapest: Török I. gyógyszertára Király-utca 12.

**Grammofonok, Hangszerek,
Fegyverek Látcsövek**

Csekély havi részlet
mellett árfelemlés nélkül.

Aufrecht és Goldschmied
Budapest, VII., Rákóczi - ut 26. szám

Tessék árjegyzéket kérni.

Fogkefék rendkívül jó minőségűek nagy és ócsor választék.

MÜLLER J. L.-féle

Szalicil-szájviz és fogpor

használatát követően minden fogfájdalmat, biztosan megszünteti a fogak rozsdáját a kalciummal gazdagítja. - Egy üveg szájviz 40 krajczár, 20 krajczár. - nagyobb üveg 1 forint 60 krajczár és 2 forint

Müller J. L.-féle Szaliczil fogpor

szaliczil vizet használva hamarosan hófehérre teszi a fogakat, hanem a más létező fog betegségeket tovább terjedését is meggátolja. Doboz 60 krajczár és 1 forint 60 krajczár.

Müller J. L.-féle Szaliczil fogpép

darabja 85 krajczár. Ugyanazon hatással bír, mint a fogpor. Minden fűző aloról készítmények orvosi utasítás után készülnek.

MÜLLER J. L.

ca. és kir. udvari díszszerelő és pipere-csappan gyárosnál.
Budapest, IV., Koronabeczer-utca 2. Az országban mindenütt kapható.

KÜLÖNFÉLÉK.

Fehér szálak.

Bár az erdőn, rónaságon
Sűrű, fehér hó szítál,
A hólepel alatt mégis
Rejtve egy-egy zöld fűszál.

Meghuzódik s mintha szólna:
„Nem jöhet oly fürgeteg,
Mely a nyárnak minden ékét
Nyomtalanul törje meg.“

Fejemen is itt meg amott
Csillog ezüstfehér szál
S jelzi, hogy az idő szárnya
Fölöttem is tovaszáll.

De mint a hólepel alatt
A zöld fűszál ki nem hal,
Szívemben is, fehér hajjal,
Felhangzik még egy-egy dal.

El ne hagyd ohi, te pizny dal,
Míg te maradsz én velem,
El nem szállnak a szívemből
Ijúság és szerelem.

Feleki Sándor.

(Nevezetes ostromok.) A tizenkilencedik században lefolyt ostromok között rendkívül sokban vettek részt az oroszok, hol mint támadók, hol mint védők. Így 1854-ben május 17-től június 26-ig ostromolták Szilisztriát. Hosszu és drága volt Karsz két ostroma is, amelyeknek egyike a krími háboruban folyt le. Ebben az oroszok diadalmaskodtak Williams angol tábornok hősi küzdelme után. Az orosz-török háboruban, 1877-ben volt a második ostrom, amikor az oroszok 7500 ember élete árán tizenkét órai küzdelem után foglalták el a várost. Ugyanebben a háboruban volt az emlékezetes plevnai ostrom is Plevnát Ozmán basa védte és az oroszok csak óriás veszteség árán és sok sikertelen roham után s nagy bombázás segítségével tudták hatalmukba keríteni. Az 1881-ik esztendőben azután Szkobelov tábornok a török haderőt Geoktepe mellett három heti ostrom után tudta a város átadására bírni. Mindeme küzdelmek közt azonban a legfontosabb volt Szebasztopol

ostroma a krími háboruban. Ennek az 1854 szeptemberben kezdődött nevezetes eseménynek az ötvenéves évfordulója ismét egy várba bezárva találja az oroszokat, ha csak Port-Artur is nem jut addig Szebasztopol sorsára. Az ostrom szeptember 28-án a szövetséges francia-angol hadsereg megjelenésével kezdődött. Amikor hozzáfogtak a bombázáshoz, mindenki azt hitte, hogy a vár huszonnégy óra alatt elesik, mégis eltartott az ostrom majdnem egy évig. Ez idő alatt borzalmas küzdelmek folytak le, s a kemény, hideg tél, valamint a kolera is tizedelte a szövetségesek seregét. Az oroszok sokszor bebizonyították, hogy szívósak, némán tűrik a nélkülözést és nagyon kitartók; mind oly tulajdonságok, amelyek rendkívül alkalmassá teszik őket egy vár védelmezésére.

A falak különben már mindez ostromoknál meglehetősen hasznavehetetleneknek bizonyultak. Azok az idők már elmúltak akkoriban, amikor először rést lőttek, azután áthidalták a várakat s csak aztán következett a roham. Jelentőségük csak a külső erődítményeknek van, de meg van az a hibájuk is, hogy nagyon jól kiismerhetők s így könnyen szolgálhatnak egy gyorsan mozgó és olykor láthatatlan ellenséges létező célpontjával.

Az olasz hadjáratban használtak először vontató-ágyút s azóta az ágyúk hordóképesége jelentősen megnövekedett. I. Napoleon ágyúi csak 300 méternyi területre voltak használhatók; 1870-ben már 6000-7000 méternyre tudták löni ágyúval, a mai ágyúk pedig már 12-14 kilométernyire elhordanak. Ilyen fegyverekkel szemben természetesen nem sok haszna lehet már az erős falaknak.

Az újabbkori ostromok között talán a leghíresebb és leghősiesebb volt az 1870-71-iki háboruban Belfort ostroma. Belfort védői szót napig tartották magukat, pedig hatvanhárom napon keresztül valóban gyilkos ágyútűzrel kellett kiállniok. A vár csak Jules Faure beavatkozására kapitulált és „benlövőknek minden hadtiszelet megadásával engedték meg a szabad elvonulást.

A legújabb időről említésre méltó az 1899-1900. évi boer-angol háboruban Ladysmith ostroma, mely 118, Kimberley ostroma, mely 126 és Mafeking ostroma, amely 218 napig tartott és 1904-ben Port-Artur ostroma.

(Különös gyűjtemények.) Furcsa kis muzeumokra akadhat az ember, ha nem sajnálja, hogy keresse őket. Egy francia folyóirat érdekes cikket közöl ilyen különös gyűjteményekről. Párisban a Malesherbes-tér közelében van egy ház, abban egy gyűjtemény: tele mindenféle, a cirkusokra vonatkozó dol-

gokkal. Van ott nyereg, jelmez, program, cirkuszi nagyságoknak, híres műlovasnőknek, kötélánczosoknak és bohócoknak ezernyi fényképe. Ugyancsak Párisban van egy igazán érdekes és roppant gazdag bot-múzeum. Van ott olyan bot, amilyennel Nagy Károly idejében jártak a frankok, ott van Condének és Turenének egy-egy pálcája és a XIII. Lajos elefántcsontfogós, hosszú ébenfabotja. A tizenhét századi századból való botokat a családi czimer rajza díszíti, a legtöbb két darab fából van összerófolva. A sétapálcák mellett különös rendeltetésű botok is láthatók. Van, amelyiknek fűtyűllő a fogója vége, van, amelyiknek a gombja tartó. Van néhány roppant ravasz szerkezetű rekeszes bot, amelyiknek üres belsőjébe nagyon jól el lehet dugni egyet-mást. — Mace, volt rendőrfőnök nagyon büszke az ő kézirat-gyűjteményére. Csupa olyan levél, amit — gyilkos írt. Kisebb gazember kezeirását nem vette be a muzeumába. Van még Párisban egy nagy kulcs-gyűjtemény és katonákép-múzeum is — mind boldog, pénzés és ráérő emberek tulajdona.

(Képes harisnyák.) Az angol szépségek közt most furcsa divat járványa ütött ki: selyemharisnyákat viselnek, amelyeken kézi festések vannak. Különösen a brightoni és margatei tengerparton viselik őket a fürdőző hölgyek. A harisnyák természetesen igen drágák. Áruk ezer és kétezer korona közt váltakozik. Az egyik angol fürdőhelyen van egy hölgy, aki a harisnyakötőjét teleaggatta apró kis ezüst csengettyűkkel, úgy hogy minden lépésre gyöngye csörgés hallatszik. Az utcai ruhája fodraiba is ilyen csengettyűket illesztett.

(A kivégzett bálvány.) Egy sanghaji újság a következő esetet beszéli el: Nemrég Tálynen-Yung tartomány kormányzója áldozatot hozott a sárkányistennek, az „öt tó“ és „négy tenger“ sárkányainak és esőért könyörgött hozzájuk. Miután azonban, úgy látszott, hogy áldozatai nem részesültek kegyes fogadtatásban és kívánságai nem teljesültek, a kormányzó haragra lobbant és elrendelte, hogy egy papíros-sárkányt készítsenek, melynek az „aszály sárkány“-át kellett jelképeznie. Néhány nappal később a papíros-sárkányt ünnepélyes felvonulással kivitték Sanghai déli kapuján, ahol a kormányzó a magas eget értesítette, hogy a sárkányt elégeti, miután állhatatosan vonakodik a népet esőben részesíteni, Ekkor egy, veres ruhájú hóhér lépett elő, odalépett a „szarasság sárkány“-ához és egy hosszú karddal hét darabra vágta. A kormányzó, miután egy imádságot intézett a magas éghez és a többi sárkányhoz, megparancsolta, hogy a kivégzett sárkányt dobják tüzbe, mely parancsot azonnal teljesítették.

S Z I R H A Z A K

Pénteken, 1907. november 29-én.

Nemzeti színház

Romeo és Júlia. Tragédia 5 felvonásban. Írta Shakespeare. Fordította: Szász Károly.

Vígyszínház

Tisztli fruska. Vigjáték egy felvonásban. Írta Ra'na Ferencz.

Coullisset ur

Vigjáték 3 felvonásban. Írták Émile et Joche. Fordította: Mihály József.

Magyar színház

Kerülő ut. Ártalmú 3 felvonásban. Írta Henry Bernstein. Ford. Salgó Ernő.

MODERN SZÍNHÁZ KABARET

Andrássy-ut 69. Minden megválasztott Molnár Ferenc jelenik. Részlet a színházban. Színpadi trófea. Disznótör a Lipótvárosban. Pesti életkép. Írta Molnár Ferenc.

M. Kir. Operaház

A vereshajú. Népszínmű 3 felvonásban. Írta: Lukács Sándor.

Király színház

Varázskeringő. Operett 3 felvonásban. Írták Dörnyösi és Jacobszky. Fordította Mérei Adólf. Zenejét szerzezte Strauss Oszkár.

uránia színház

A babona.

Várszínház

Miss Hobbs. Vigjáték 4 felvonásban. Írta Lerome K. Fordította: Molnár Ferencz.

APULLU-SZÍNHÁZ

Vilmos császár angliai látogatása. Egynapos szerelem. Kellemtelen kocsikázás. Neró császár élő szobra. Titokzatos szabóműhely. Részeg kerékpáros. Az orás. Az öregség. Szenvedélyes csókolódzó. Reizer Dórl. Naponta délután 5 órakor kezdődik a színház.

FŐVÁROSI ORFEUM

WALDMANN IRÉN igazgató. VI., Nagymező-u. 17. Ma és minden este a rendkívüli kacagató hatású Bernard-társulat előadása egy amerikai tingli-tangliban és a műsor többi előadott száma. Az előadás kezdete pont 8 órakor.

Varieté-Színház

ezelőtt: Nemzetközi Orfeum. BUDAPEST, VIII., Rákóczi-ut 63. szám. Még csak rövid ideig ő excellenciája Fehim Pasa neje MARGARETHE MORGAN fellépt, a világhírű THE GREAT MORGAN FAMILY akrobata csoporttal. Az előadás kezdete este 8 órakor. A téli kertben éjjeli 12 órától reggeli 5 óráig NAGY BALL MABILLE. Minden hétfő- és vasárnap délután 1/4-kor előadás.

TÁTRA-MULATÓ

VII., KIRÁLY-UTCA 77. A főváros legelőkelőbb családi mulatója. 1907. november hó 16-tól kezdve teljesen új műsor. Különösen kiemelendő: WOLLNER ADOLF jellemszínész az 5 Hittinó Cabaret-műsorával. The Lollie's Boston a legjobb néger excentrique-kettős. Bernony Mina előadó-művésznő új műsorral. Rénard Ada tánc-excentrique. Kovács Vilma átváltozó tánc-soubrette. Aleitha báróné Cabaret-diva. Göndör Aurél mint lependi baktér. Morton Hansi angol táncsoubrette. Az említettekön kívül áll még naponta 16 előadású attrakció. Teljesen új bohózatok! Fentartott helyek! Az előadás kezdete 8 órakor.

Nászajándékok jubileumra díszítárgyak, evőeszközök, műipari cikkek részletfizetésre is kaphatók jutányos áron POLGÁR KÁLMÁN műőrárs ékszerterelepén Budapest, Erzsébet-körut 29. l. em. Arjegytek 2000 rajzzal legyező és bérmentve.

BUDAPESTI Cabaret Teréz-körut 28. Telefon 52-88.

(BOBONNIE). Minden este 9-től 12-ig nagy előadás. Szerdától, november 27-től teljesen új műsor! Új darabok! László Fülöp műtermében. A pesti kávéház. Krinyi kirohanása. Egy valódi történet. Új színpadi trófea! A szász yankendős jövedelmé. A női halál túlvilága. A vajda a Wáner zenéről. Huszonöt új cabaret-szám. Fellépnek: László Lóránd, Nagy Endre, Ferenczy Károly, Kopp János, Balogh Bőske, Nagy Chabauty, Huszár, Sajó, Mahr, Gábor, Kövály stb. Jegyek: Bárd, Kossuth Lajos-utca és Andrássy-ut, Zippervándi Andrássy-ut 4. és a Cabaret pénztáránál.

Surányi szaloncukorka legfinomabb minőségben 1 kg. 4 K., 2 kg. 7 K., 4 kg. 12 K. utánvétel mellett bérmentve. Finom friss tésztemény is kapható Surányi cukorkagyár Nagy-Surány, Nyitra megye.

Ingóságokat. Jutókat beraktározzunk, kívánatra azokra előnyös feltételek mellett pénzelőgépet adunk, ugyanígy mindennemű költözést jutányosan elvállalunk. III. Braun Testvérek. József-körut 78. Telefon 86-19. Magy. kir. államvasutak üzletvezetősége Arad 29864/II. szám.

Versenyárgyalási hirdetés III. rangú talpfák szállítása iránt. A magyar királyi államvasutak aradi üzletvezetősége a vonalai szükségletének fedezésére 1908. évben évenként szükséges 8000 drb. III. rangú talpfák szállítására ezennel nyilvános pályázatot hirdet. A szállításra vonatkozó részletes feltételeket magában foglaló ajánlati felhívás a magyar királyi államvasutak aradi üzletvezetőségénél megszerezhető és a magyar királyi államvasutak igazgatóságánál és üzletvezetőségénél megtekinthető. Ugyancsak az említett hivataloknál tekinthetők meg a hivatalos órák alatt a szállításra vonatkozó és különleges feltételek is, mely utóbbiak a magyar királyi államvasutak igazgatóságának budapesti nyomtatványtárából megszerezhetők. Az általános feltételek ára 50, a különlegesek pedig 30 fillér darabonként, melyhez posta szállítás esetén, bérmentesítéssel 20 fillér is beklüldendő a nevezett hivatalhoz. Az ívenként 1 koronás magyar okmánybélyeggel ellátott ajánlatok és az ívenként 30 filléres magyar okmánybélyeggel ellátott ajánlati felhívások ezen külszímmel «Ajánlat a 29864/07. számú pályázati hirdetményben kiírt III. r. talpfák» 1908. évi január hó 8-ik napjának déli 12 óráig a magyar királyi államvasutak aradi üzletvezetősége általános osztályának irodájához benyújtandók, vagy postán beklüldendőek. Fentírt napon déli 12 órakor a magyar királyi államvasutak aradi üzletvezetőségénél az ajánlatok fel fognak bontatni, mely alkalommal, az ajánlattevők, vagy azok igazolt képviselői is jelen lehetnek. Bánatpénz gyanánt az ajánlott mennyiségek értékének megfelelő 50% készpénzben, vagy állami értékre alkalmas értékpapirokban 1908. év január hó 7-ik napjának déli 12 óráig az aradi üzletvezetőség gyűjtő-pénztáránál letendő. esetleg posta útján oda beklüldendő. Azon felek, kik a postaiakárékpénztár cheque-torgalmában bent vannak a bánatpénzt a postaiakárékpénztár útján is lehetetik. Az ajánlatban a bánatpénz letételének megtörténte megemlítendő ugyan, de az erről nyert letéti jegy nem csatolandó, hanem igazolásul csak a bánatpénz feladását bizonyító postai feladó vérvény vagy esetleg letéti jegy másolata melléklendő. Az itt felsorolt feltételektől eltérő, szabálytalanul kiállított, az ajánlattevő, vagy meghatalmazottja által alá nem írt, javított, vagy vakart szövegű, pecséttel le nem zárt, sértezt borítékba helyezett, a kifizető határidő után érkezett, a pótlólag, vagy esetleg táviratilag tett és oly ajánlatok, melyekre nézve az előírt bánatpénz előlegesen le nem tételt figyelembe nem vétetnek. Az üzletvezetőség.

FOLIES CAPRICE. RÉVAY-UTCA 18. Rendező: LEUFNER és KELETI ROYF SÁNDOR. Az előadás kezdete 1/29 órakor. 1/40 órakor: MA 1/40 órakor! „Leánynezőben.” Bohózat írta: Satyr. Rendező: Kott Sándor. Végül 11 órakor. „Ländliche Unschuld” Buzicsk bohózat írta: Satyr. Rendező: Werner Maud. Továbbá: Trebitsch Sándor, Baura Emil, Türk Bertó és Zöldi Márton a cselló színeivel. Nappali pénztár 9-11-g és délután 3-8 óráig. Az 1-ső emeleti Casino de Paris-ban minden este 1/212-től angol és francia különlegességek fellépte.

HETI MŰSOR.

Table with 9 columns: Date, National Theatre, Royal Opera, Comedy Theatre, King Theatre, People's Opera, Hungarian Theatre, War Theatre, Urania. Rows for November 30 (Szombat) and December 1 (Vasárnap).

PONTOS ÉS LEGJOBB ÓRÁK

5 ÉVTŐTÁLLÁS MELLETT RÉSZELET FIZETÉSRE

KÜLÖNLEGESSÉG ALKALMI AJÁNDÉKOKNAK VALÓ ÉKSZEREBEN, CHINA-EZÜST DISZTÁRGYAKBAN, ÉVŐESZKÖZÖKBEN ÉS EGYHÁZI SZENT EDÉNYEK DÚS VÁLASZTÉKBAN.

JAVÍTÁSOKRA ÉS VIDÉKI MEGRENDELÉSEKRE KÜLÖNÖS GONDOT FORDITOK
ÁRJEGYZÉK 2000 RAJZAL INGYEN ÉS BÉRMENTVE.
POLGÁR KÁLMÁN ékszerész és műtörés
Budapest, Erzsébet-körút 29. sz.

Felesége keres

a háztartás vezetése mellett könnyű kézi munkával 20 koronáig hetenként.
Férfiaknak is alkalmas.
Csekély beszerzési költségek.
Kérjen prospektust!
Schöndorfer F. Vallást házipar fejlesztésére. Wien, VII., Melkengasse 1/20.

DR. KAJDACSY

v. os. és kir. ezredorvos és kórházi főorvos
„Bizalmas barát” orvosi könyvét,
mely az összes
férfi nemi betegségeket
és női
foglalta magában, teljesen ingyen küldi bárkinek zárt borítékban 20 fillér bélyeg (postaköltség) beküldése ellenében.
A szerző a könyv en felsorolt n mi betegségek ellen
rendel: 9-4 óráig, este 7-8 óráig.
Budapest, VIII., József-körút 2.
- LEVEL UTJAN IS BIZTOS GYOGYSIKER. -

Magyarnak Pécsi Németség Bécsi

Ne küldjék pénzeszközöket külföldre.
Kockázat kizárva, Nem tetsző árut kicserélek vagy a pénzt adom vissza. — Csak általam szabályozott, kipróbált órákat szállítok.

Legnagyobb rakományok Legelőcsőbb árak!

«Korcs» ébresztő óra különféle szerkezettel,	K 8.-
1 haranggal	—
Dupla csengős	—
Bjel világitó számszállal, 1 haranggal	—
Vasutas ébresztő, legjobb minőségben	—
Toronyharang ébresztő óra, kellemes csengésű	—
szili óra	—

Oszták vagy ezek áru 1 koronával előcsb.
Megrendelés legelőcsőbb postautalványon csak külföldi.
Ezt ezen lapra hivatkozva, megkapja 3000 ábrája és jegyzőkönyvet ingyen és körméltve.

Schönwald Imre órásmester és Pécsi ékszerész

Deutsch Márkus

gyufa-nagykereskedő
Budapest, VII., Dob-u. 1.

BIZTOS gyógyulást keresőknek

mind bármily nemi betegségben szenvednek

mint húgycső és hólyagbajok, húgycsőszűkület, vizelet savas, éjjeli magömlések, szék és bajakoros bántalmak (szpilius), az önterítés átömléseinek felépő idegbajok, korai férfi erő elgyengülése, bármily békítések sub. nőknél fehérletés, méh bajok, alapos, gyors és gyökéres gyógyításra szigorúan tudományos és lelkifiameretes gyógymóddal, fogva legjobban ajánljuk

Dr. Garai Antal

v. cs. 43. kir. osztály főorvos országos hírt és a legelső 32 éve fennálló rendelt intézetét

udapest, VI. ker., Andrassy-ut 24. sz.

Rendelés naponta 10-4-ig és 7-8-ig este. Időit helyes és helyes bajok vizsgálata vilámság meggyőzőtől meggyőzővel.
Videkiük levelekre kimerítő választ és szakmáit tanácsot nyomsnek, gyógyászati gondoskodva lesz. Titoktartás biztosítva.
Nőknek külön váróterem.

Titkos betegségek

biztos és lelkifiameretes meggyógyításra óráim tapasztalata folytán legjobban ajánljuk

Dr. CZINCZÁR

egyetemi orvostudós specialista.

Igen rövid idő alatt teljes sikerrel gyógyítja a nemi szervek, heveny vagy idült hurutját, vizeleti nehézségeket, hólyagbaj, fekélyeket, syphilit, ideg- és halmozottbajit és bármily női betegségeket.

Budapest, IV., Károly-körút 10. I. emelet.
Rendel d. e. 10-4 és este 6-8 óráig.
Videkiükot levél útján is biztos eredményre gyógykozel és gyógyászati gondoskodás. — Nőknek külön váróterem, külön kijáratt.

Két vegyész vélemény!

I. Bizonyítvány.

Ezennel bizonyítom, hogy az Erényi Béla budapesti gyógyszerész ut által forgalomba hozott DIANA sósborszeszt megvizsgáltam és megállapítottam, hogy az az egészségre ártalmas alkatrészeket nem tartalmaz.
A vegyi összetétel szerint, vízzel hígítva belsőleg és változatlan alakban külsőleg, a legjobb hatású gyógy sósborszesznek jelentem ki.
Budapest, 1907. március hó 12.
Dr. Teflisz János
kir. kereskedelmi törvényszéki hites vegyész.

II. Bizonyítvány.

Az előírt ezennel bizonyítom, hogy az Erényi Béla gyógyszerész ut, budapesti lakótól eredeti palackban be-mutatott Diana-sósborszeszt megvizsgálva, azt kellemes illatú, ártalmatlan, éterikus testekkel kevert, bor szeszes sóoldatnak találtam, amely kisebb mennyiségben (csöppekben) avagy vízzel hígítva belső, továbbá változatlan alakban külső használathoz ártalmas vagy mérgező anyagokat nem tartalmaz, miért is ugy belsőleg minálkülönböztetve alkalmazható sósborszesznek minősítendő és így mint házi-szer, annak forgalombahozatala kifogás alá nem esik.
Budapest, 1907. III. 4.
Nyilvános vegyikísérleti állomás
Dr. Neumann Zsigmond m. p.
kir. keresk. és váltótörvényszéki hites vegyész

Esténként

miért használják oly előszeretettel a

DIANA sósborszeszt

minden házbán?

Aki egész nap dolgozik, jön-megy, kifáradt, testileg és szellemileg meg van erőltetve, annak okvetlen szükségos, hogy lefekvéskor jól masszírozza be magát a

DIANA sósborszeszszel

Mert erősíti és edzi a testet.
Mert erősíti és edzi a csontokat.
Mert erősíti és edzi az inakat.
Mert erősíti és edzi az ereket.
Mert a bedörzsölés által a véredények mozgásba jönnek, miként felfrissül az egész szervezet.
Mert a nyomott kedélyhangulatra nagyon kellemesen hat.
Mert az általános gyengeséget rögtön megszünteti.
Mert a has masszírozása által a széklet teljesen rendbe jön.
Mert bágyadság a homlok bedörzsölése által végképen elmúlik.

Aki egész nap az asztal mellett ülnek, görnyednek, dolgoznak, olvasnak, irnak; rendszeren hátfájásuk van, ezeknek megfizethetetlen egy jó bedörzsölés a valódi

DIANA sósborszeszszel

mely a fájdalmat már a masszírozás alatt szünteti meg

Egyedül készítő:

ERÉNYI BÉLA

gyógyszerész
Budapest, Károly-körút 5.

(Postán legkevesebb 6 üveg szállítható utánvétel mellett.)
Mindenképpen üvegnek plombálva kell lenni.

Egy üveg Diana sósborszesz	Egy nagy üveg Diana sósborszesz	Egy legnagyobb üveg Diana sósborszesz
40	1.-	2.-
fillér	korona	korona

Figyázzon jól az utánzatokra, mert csak az a valódi, amely üvegen látható felülről és két szélén **DIANA-SOSBORSZESZ**

